

Svećenički poziv između naravi i nadnaravi. Življenje svećeništva u punini humanuma i poziva na svetost

Kunčević, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Catholic Faculty of Theology / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:120:508349>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Catholic Faculty of Theology](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU

SVEĆENIČKI POZIV IZMEĐU NARAVI I NADNARAVI
Življenje svećeništva u punini humanuma i poziva na svetost

Diplomski rad

Mentor:
izv. prof. dr. sc. Vladimir Dugalić

Student:
Ivan Kunčević

Đakovo, 2017.

Sažetak

Življenje svećeničkog poziva prožeto je određenom napetošću između uzvišenog Božjeg poziva na pastoralnu službu u Crkvi i čovjekove ograničene naravi. Svećenik u sebi doživljava dodir božanskoga sa zakonima njegove naravi i čovječstva, susret naravi i nadnaravi, iskustvo ljudske slabosti i Božje milosti, poziv da se iz svoje ograničenosti vine prema svetosti. Rad stoga nastoji osvijetliti osobnu dramu koja se događa u svakom svećeniku i pronaći jedinstvenu i usku nit koja povezuje litice naravi i nadnaravi i vodi prema ostvarenju nadnaravnosti naravi svećeničkog poziva.

Autor ovoj problematici pristupa interdisciplinarno. Polazeći od biblijskog iskustva Božjeg poziva uočava se kako Bog ne poziva „savršene“ u ljudskim očima, nego gleda na čovjekovo srce. Bog poziva „nesavršene“, ali koji, unatoč svojim nedostacima, snagom ljubavi prema Bogu polako rastu u svojem humanumu, a Bog taj proces osnažuje svojom milošću. U svjetlu biblijskog iskustva i današnji svećenik je pozvan, potaknut Božjom milošću i vođen ljubavlju prema svome pozivu, izgrađivati naravne sposobnosti i postići osobnu zrelost, osobito kroz prizmu afektivnog sazrijevanja. Osim toga, kako bi nadvladao nutarnju napetost, svećenik je pozvan i na trajnu izgradnju svoje naravi prema punini humanuma koja se očituje u osobi Isusa Krista. Suobličujući se Kristu, svećenik ostvaruje osobnu svetost na koju je pozvan snagom sakramenta Krsta i svetoga Reda. Napetost koja je prisutna u svećeničkom pozivu, nadilazi se u kristolikosti svećeničkog života jer istovremeno ostvaruje i puninu humanuma i osobnu svetost.

Opisujući konkretna ostvarenja odnosa milosti i naravi u svećeničkom životu, rad progovara i o važnosti odnosa prema autoritetu, povjerenom mu stadi te osobama suprotnog spola, povezujući svećeništvo s pozivom na svetost i teološko-sakramentalnim govorom o milosti svetoga reda. Svećenik je pozvan svakodnevno se suobličavati Isusu Kristu jer upravo kristocentričnost svećeničkog poziva jezgrovito odražava identitet, duhovnost, poslanje i narav svećeništva. Iz kristolikosti svećeničkog poziva proizlazi zahtjev za autentičnošću života koju prati čitav niz moralnih obveza u odnosu na služenje zajednici, naviještanje Riječi i slavljenje sakramenata. Na kraju rada, oslanjajući se na aktualne govore pape Franje, koji je u nekoliko prigoda jasno i odvažno progovorio o „bolestima i lijekovima“ Rimske Kurije, ali i svih onih koji se potpuno Bogu posvetiše, u radu se donose i konkretni pokazatelji drame življenja svećeničkog poziva, stvarnosti i očekivanja, ideali i borbe.

Ključne riječi: *Božji poziv, svećeništvo, humanum (narav), milost (nadarav), svetost.*

Summary

A PRIESTHOOD CALL BETWEEN NATURE AND SUPERNATURAL

Living the priesthood in the fullness of humanum and the call to holiness

The living of the priestly calling is pervaded by a certain tension between the exalted call of God to pastoral ministry in the Church and man's limited nature. The priest in himself feels the touch of the divine with the laws of his nature and mankind, the encounter of nature and supernatural, the experience of human weakness, and the grace of God, a call to increase from his limitation to holiness. This paper wants to enter the personal drama that is happening in every priest and find a unique and narrow thread that will connect the cliffs of nature and overwhelm the bridge of supernatural nature.

The author approaches this problem interdisciplinary. Starting from the biblical experience of God's call, it is noticed that God does not call "perfect" in the human eye, but looks at the human heart. God calls "imperfect" but who, despite their failings, with the power of love for God slowly grow in their humanity, and God empowers this process by his grace. In the light of the biblical experience, today's priest is called, motivated by God's grace and led by his love for his calling, to build up natural abilities and achieve personal maturity, especially through the premise of affective maturity. In addition, in order to overcome the inner tension, the priest is also called for a permanent construction of his character towards the fullness of humanum manifested in the person of Jesus Christ. Drawing to Christ, the priest realizes the personal holiness he is invoked by the power of the sacraments of baptism and the Holy Order. The tension that is present in the priestly calling goes beyond the Christology of priestly life, while at the same time fulfilling the fullness of humanum and personal holiness.

Describing the concrete achievements of the relationship of grace and nature in priestly life, the paper also talks about the importance of the relationship to authority, entrusted to him and to persons of the opposite sex, linking the priesthood with the call to holiness and the theological-sacramental speech of the grace of the Holy Order. The priest is called to conform daily to Jesus Christ every day because the very Christocentricity of the priestly calling is a fundamental reflection of the identity, spirituality, mission and nature of the priesthood. From the Christianity of the priestly calling comes the demand for the authenticity of life that is followed by a whole range of moral obligations in relation to service to the community, the proclamation of the Word and the glorification of sacraments. Finally, relying on the speeches of Pope

Francis, who spoke clearly and courageously about "diseases and medicines" of the Roman Curia, but also of all those who are completely devoted to God, the paper talks of concrete signs of drama in the priestly life, reality and expectations, ideals and struggle.

Key words: *The Divine call, priesthood, humanum (personality), grace (supernatural), holiness.*

UVOD

Promišljati i govoriti o ostvarenju svećeničkog poziva pod vidom izgradnje punine humanuma i rasta u svetosti je vrlo zanimljivo i izazovno, jer obuhvaća govor o življenoj vjeri i kreposnom očitovanju pozvanoga koje proizlazi iz svećeničkog pastoralnog poslanja koje smjera prema mjeri uzrasta punine Kristove (usp. Ef 4, 13). Sv. Ivan Maria Viannney jednom je prilikom rekao: „Svećenik će dobro shvatiti samoga sebe tek u nebu. Kad bi se shvatio na zemlji, umro bi, ne od straha, nego od radosti.“ Ova duboka misao ne donosi razočaranje bacajući u letargiju da je potrebno čekati smrt da bismo shvatili tko su svećenici, nego nuka na istraživanje te duboke tajne svećeništva po kojoj Bog otajstveno djeluje u Crkvi.¹

I dok je Prvi vatikanski sabor veći prostor teološkog promišljanja posvetio razumijevanju papinske službe, a Drugi vatikanski sabor aktualiziranju shvaćanja biskupske službe, smjernice za život prezbitera u današnjem društvu ostale su pomalo po strani. Duhovno je ozračje današnjice često obojeno radikalnim materijalizmom gdje pitanje duhovne dimenzije osobe biva potisnuto u privatnu sferu. Nije li i pred svećenikom izazov da izvan svoje „profesije“ Boga ostavi po strani da spava snom (ne)mira i postane postmodernistički sveznalica koji misli da sâm može pronaći „protuotrov“ za vlastite sumnje, strahove, stres, tjeskobu i bol, i „ubrizgati“ ih u svoju ugroženu slabašnost!?

Stoga, u ovome radu progovaramo o nekim aspektima životne drame ostvarivanja svećeničkog poziva pod vidom puta prema svetosti i punini humanuma, osobito u svjetlu Svetoga pisma, dokumenata Drugoga vatikanskog sabora, postsaborskih smjernica o svećeništvu te nekih suvremenih teoloških promišljanja o svećeniku današnjice. Pri tome se želi odbaciti bilo kakva degradacija bračno-obiteljskog poziva koji je, na sebi svojstven način, jednako zahtjevan i trnovit put do istinske čovječnosti i svetosti.

Rad je osmišljen i oblikovan u tri dijela. Prvi dio donosi fenomenologiju poziva promatranu u svjetlu Svetoga pisma. Analizirajući uglavnom poziv starozavjetnih

¹ E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, Tevizija, Zagreb, 2010., str. 7. – 8.

biblijskih likova želimo potpunije shvatiti koga i zašto Bog poziva, te pronaći temeljnu zajedničku nit, odnosno, sposobnost bez koje pozvani ne može izvršiti svoje poslanje. Polazimo od teze kako je ljubiti Boga svim srcem srž duhovne dimenzije svećeničkog poziva, a profilira se u afektivnoj zrelosti i intelektualnoj izgradnji osobe i njezine naravi.

U drugome dijelu progovaramo o naravnosti prožetoj nadnaravnošću, tj. o manifestaciji prožetosti milosti i naravi u odnosu prema autoritetu, povjerenom stadi i osobama suprotnog spola. Cilj nam je pokazati kako navedeni odnosi mogu biti istinski življeni tek ukoliko shvatimo snagu milosti Svetoga reda koja vodi prema kristocentričnom shvaćanju svećeničkog poziva.

U trećem dijelu nastojat ćemo dati smjernice čije će pounutrašnjenje oblikovati pozvanoga kao pravog svjedoka istine koji radosno i neustrašivo (p)ostaje vjeran Božjoj ljubavi svjedočeći kreposnim životom svoj krsni poziv.

1. SVEĆENIK - ČOVJEK OD BOGA POZVAN

Svećenik je čovjek kojeg Bog poziva u njegovoj ljudskoj naravi. Na tom tragu, življenja svećeničkog poziva prožeto je određenom napetošću između uzvišenog Božjeg poziva na pastoralnu službu u Crkvi i čovjekove ograničene naravi. Svećenik u sebi doživljava dodir božanskoga sa zakonima njegove naravi i čovječstva, susret naravi i nadnaravi, iskustvo ljudske slabosti i Božje milosti, poziv da se iz svoje ograničenosti vine prema svetosti. U tom svjetlu, u ovom poglavlju želimo osvijetliti Božji poziv u čovjekovoj naravnosti i na koji način doticaj Božje milosti tu narav posvećuje. Svećeništvo stoga zahtjeva napor i usavršavanje naravnih potencijala koji se oblikuju u prihvaćanju sebe, vlastitog poslanja i Božjih darova. Kako bismo osvijetlili ovu problematiku promotrit ćemo biblijsko iskustvo Božjeg poziva i na koji način se to iskustvo reflektira na današnjega svećenika, osobito u zahtjevu za postizanjem afektivne zrelosti i intelektualnom izgradnjom.

1.1. Biblijsko iskustvo Božjeg poziva

Nema hebrejskog termina koji točno odgovara pojmu poziva u starozavjetnom izvještaju. Međutim, iz biblijskih izvještaja slijedi kako poziv znači cjelovito ili radikalno okretanje (obraćenje Bogu) koji čovjeka u njegovom svakodnevnom životu poziva na služenje. Poziv je kao vezani izbor: „Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi ja te znadoh“ (Jr 1, 5); „Ti koga uzeh s krajeva zemlje i pozvah s rubova njenih, ti kome rekoh: "Ti si sluga moj, izabrao sam te i nisam te odbacio““ Iz 41, 9.

U svjetlu biblijskog iskustva otkrivamo kako Bog poziva pojedince poput Mojsija, Gideona, Šaula, Jeremije s namjerom da ispune poslanje dužeg ili kraćeg trajanja. Božja riječ je konstitutivna za poziv; ona označava nekoga kao posebno izabranoga i ostvaruje se pod utjecajem čovjekova djelovanja.

1.1.1 Koga Bog izabire u Starom zavjetu?

Kada želimo razumjeti nešto od značenja poziva i izabranja u starom Izraelu, moramo najprije uzeti u obzir tekstove koji nam stoje na raspolaganju upravo zbog toga što su tako usko povezani uz tipične oblike izražavanja koji skrivaju mnogo od osobnog iskustva poziva. Pozvani smo neprestano promatrati problem iz dva smjera – teološkog

govora o pozivu i društvene situacije u kojoj su se ljudi susreli s tim teološkim koncepcijama i ispunjavali.²

Izabranje uvijek dolazi od Gospodina. Ono je način na koji se Gospodin odnosi prema čovjeku: „Ta ti si narod posvećen Jahvi, Bogu svome; tebe je Jahve, Bog tvoj, izabrao da među svim narodima koji su na zemlji budeš njegov predragi vlastiti narod. Nije vas Jahve odabrao zato što biste vi bili brojniji od svih naroda – vi ste zapravo najmanji – nego zato što vas Jahve ljubi“ (Pnz 7, 6-8). Izabiranje je izraz Gospodinove slobodne volje. Izabiranje kraljeva se vršilo preko proroka. Samuel je pomazao Šaula (1 Sam 9,15; 10, 1-7) i Davida (1 Sam 16, 1-13), Elizej Jeuha (2 Kr 9, 1-10), i Hazaela za kralja Sirije (2 Kr 8, 7-15). Izabranje se odnosilo i na svećenike (1 Sam 2, 28; Pnz 18, 55; 21, 5; Br 16, 5; 17, 20).³

Pozvanome⁴ je teško shvatiti Božju logiku po kojoj je upravo on izabran. Zbog vlastitih nedostataka osjeća se nedostatnim pred veličinom poslanja. Pa ipak, pozvan je vjerovati. Mojsije dva puta, svečano i jasno čuje svoje ime. Time mu Bog daje mali poticaj za vjeru kako ga ne bi ostavio u nedoumici, a s druge strane ukazuje da ga treba za nešto važno. Svjestan svojih nedostataka, Mojsije se pita tko je on da ga Bog poziva? Mucavac je, starac iznemoglih snaga, okružen ovcama. Ipak, Gospodin dvostrukim spomenom imena potvrđuje da traži upravo određenu osobu (usp. Post 22, 1; 1 Sam 3, 10; Dn 14, 37; Lk 10, 41; Lk 22, 31), u ovom slučaju Mojsija. Gospodin ga poziva da se izuje, odnosno da skine sve svoje ljudske ideje, te obuče i pounutrašnji poslanje koje Bog pred njega stavlja.⁵ Iako izuvanje nije smatrao potrebnim, gorući grm nerazumljivim, poslanje neshvatljivim, Mojsije je čistoga srca i bosih nogu stupio u Božju službu. Ostavio je vlastite koncepcije i planove kako bi u simbolu Božjega štapa prihvatio biti Božja produžena ruka potpuno predana njemu na raspolaganje.⁶

Iz Knjige proroka Izaije saznajemo da mu se Bog objavio kao svetost i slava, istovremeno kao transcendentnost i imanentnost. Izaija se ogleda u Bogu i shvaća da je čovjek nečistih usana. U susretu s Bogom doživljava svoje istinsko stanje i spoznaje

²*Berufung*, u: G. MÜLLER, W. DE GRUYTER (ur.), *Teologische Realenzyklopädie*, Berlin, (1993.) 5, str. 676. – 677.

³ Usp. B. LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, KS, Zagreb, 2010., str. 487.

⁴ „Pozvani“ je termin koji će dominirati cijelim radom označavajući da oblikovanje identiteta osobe koju Bog poziva na potpuno predanje ne biva odjednom izvršeno milošću Svetoga reda, nego se počinje postupno ostvarivati prihvaćanjem Božjeg poziva i oblikovanjem svećeničkog identiteta već za vrijeme sjemenišne formacije.

⁵ Usp. R. PERIĆ, *Mojsije, Mojsije*, Crkva na kamenu, Mostar, 2007., str. 87. – 90.

⁶ Isto, str. 95.

vlastite ograničenosti. Iz spoznaje o Bogu i samome sebi, nastaje poslanje koje pogađa duboko u srce. Čak ukoliko poslanje proroka ne ostavi primjetnog uspjeha u sadašnjem trenutku zbog okorjelih srca, on ne odustaje jer je svjestan da „niti je što onaj tko sadi ni onaj tko zalijeva, nego Bog koji daje rasti“ (1 Kor 3, 7).

Jeremija živi u vremenu Babilonskog sužanjstva. Kao i Izaija, i on u susretu s Gospodinom postaje osobom, jer ga Gospodin poziva vlastitim imenom i daje mu posebno poslanje. Iako je više nalik pjesniku meka srca i tankočutnog duha, Gospodin pred njega stavlja zadatak rušenja rudimenata okorjelosti. Bog preko Jeremije želi potaknuti vatru istine i pravde koja će dovesti do čovjeka koji će biti čovjek srca (Jr 1, 10) koje će biti mjesto Božjeg prebivališta. Jeremija hrabro poput ratnika ističe da je nutarnja promjena srca temelj nove budućnosti i polazište promjene pojedinca i društva. Iako napaćen i ugrožen, Jeremija postaje istinski prorok – osoba potpunosti predana Bogu. Gospodin od Jeremije traži da na vlastitim plećima ponese breme naroda jer i Bog sam pati s njima.⁷Nadalje, Ezekiel je racionalan i hladan, promišljen i odmjeren koji bi možda po ljudskom sudu bio primjereniji za poslanje koje je povjereno Jeremiji. Ipak, Bog pred njega stavlja zadaću tješnja naroda u sužanjstvu. Njegov je doprinos isticanje osobne odgovornosti za počinjena djela za koja ćemo svatko ponaosob odgovarati pred Bogom (usp. Ez 18, 1-32).

Unatoč različitom kontekstu i povijesnim prilikama, poziv od Boga izabranih i njemu potpuno posvećenih slijedi zajedničku shemu. Nakon oslovljavanja s najavom zadatka slijedi kandidatov pokušaj odbijanja, jer se ne osjeća doraslim ili smatra da ga neće poslušati oni kojima ih Bog šalje. Zatim Bog ili njegov posrednik odbacuju taj prigovor te u znak Božje pomoći u vršenju najavljenog poslanja najavljuju znak ili znakove koji će uvjeriti kandidata ili zajednicu da je zadatak moguć i potreban. Odjek te sheme o pozivu nalazi se u 4. i 6. poglavlju Knjige Izlaska gdje Bog Mojsiju najavljuje znakove i obećava oslobođenje Izraelaca, koji govori o pozivu upućenom Izaiji za vrijeme jutarnje žrtve u Jeruzalemskom hramu i na brojnim drugim mjestima.⁸

Zasigurno je bilo i sposobnijih pojedinaca, ali upravo neprihvatanjem odbijanja od strane proroka Bog pokazuje veličinu svoje ljubavi i sigurnost da i po krivim linijama ljudske naravi može ravno pisati perom svoje milosti. „Konkretni nalog stoji u

⁷ Usp. B. LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, str. 490. – 491.

⁸ Usp. M. ZOVKIĆ, *Poziv biblijskih proroka*, KS, Zagreb, 2012., str. 8.-9.

imperativu: " Sada idi! Šaljem te k faraonu. Izvedi moj narod, sinove Izraelove iz Egipta!" (Izl 3, 10 doslovan prijevod hebr. teksta). Gideonu Bog govori: "Idi s tom snagom u sebi, i izbavit ćeš Izraela iz ruku Midjanaca. Ne šaljem li te ja?" (Suci 6, 14).⁹

Jona se smatrao razumnijim od Boga, pa se oglušio na njegov poziv i umjesto u Ninivu krenuo u Taršiš. Samuel nije htio krenuti u Betlehem kako bi pomazao jednoga od Jišajevih sinova za kralja, jer se bojao za svoj život. Mojsije se kao mucavi pastir pita: „Tko sam ja da se uputim faraonu i izvedem Izraelce“ (Izl 3, 11). Jeremija se smatra mladim i neiskusnim (usp. Jr 1, 6). Salomon moli za mudrost iz vrlo sličnih razloga (1 Kr 3, 4-9). Bog svima njima otklanja izgovore i obećava im blagoslov – garanciju svoje prisutnosti. Očitovanja toga blagoslova biti će im vidljivo u znakovima (usp. Izl 3, 12; Suci 6, 16-17; 1 Sam 10, 1-12);¹⁰

Vrhunac i ideal onoga što poslanik treba izvršiti po Božjem nalogu pronalazimo kod Deuteroizaije u četirima pjesmama o Gospodinovu Sluzi (hebr. *'ebed Jhvh*). Zadaće navedenog Sluge su: vratiti natrag raspršene Izraelce i postati svima svjetlost i spasenje (usp. Iz 49, 1-6). To će ostvariti osobnim predanjem u suradnji s Bogom Ocem: otvaranjem ušiju za njegovu riječ, podmetanjem leđa, obraza i lica (usp. Iz 50, 4-8). Gospodinov Sluga je potpuno spreman i voljan podnijeti tuđe boli i uzeti na sebe opačine i grijehе ljudskog roda. Ovdje dolazimo do antropološkog vrhunca u Starome zavjetu. Naime, Sluga je nezamislivo velik kao osoba koji se nedužan do kraja daje kao žrtva ljubavi za druge. Ali on pri tome ne gubi identitet, nego ga pronalazi i ispunjava.¹¹

Baš kao i Izraelski narod, i svećenik je izdvojen, izabran, posvećen i to ne po vlastitim zaslugama, nego po obilju Božje ljubavi i milosti. Izabranje (hebr. *bhr*) stvara od vjernika posebnog vjernika, svetog vjernika (hebr. *qadoš*); vjernika svojinu (hebr. *s^e gullah*). Svećenik je izdvojen zbog posebne zadaće; ne da bi on bio prvi, nego poslužitelj svima po uzoru na Gospodina. Dakle, izabranje je izdvajanje iz narodnog ambijenta radi otvaranja većeg prostora Bogu i drugima.¹²

Bog poziva posebnim i beskompromisnim zahvatom koji postaje osobni susret iz kojega proizlazi nova egzistencija i poslanje. Oznake proročkog poziva su: istrgnutost iz

⁹ M. ZOVKIĆ, *Poziv biblijskih proroka*, KS, Zagreb, 2012., str. 8. – 9.

¹⁰ Usp. isto, str. 10. – 11.

¹¹ Usp. B. LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, str. 492.

¹² Isto.

vlastitog dotadašnjeg ambijenta, glavni oslonac je Božja riječ; zadržavanje osobnih obilježja uz posve nove odnose prema Bogu i narodu; opiranje zbog stava nedoraslosti, te na kraju prihvaćanje poslanja i polazak u neizvjesnost u kojoj je jedini oslonac Bog (usp. Am 3, 8; Jr 20, 7). Osobito je važno istaknuti da je prorok „uvučen u *pathos* samoga Boga pri čemu je postao dionikom svega onoga što se zbivalo u srcu samoga Boga. Na njega je prešla srdžba, ljubav, briga, strah, pa čak i zbunjenost (Hoš 6, 4; 11, 6; Iz 6, 8). A. Heschel zbog toga proroka naziva *homo sympathetikos*. Prorok je postao u osobnom smislu više čovjek, a da se nije poput mistika utopio u onom božanskom. S obzirom da je uvučen u spoznaju Božjih planova i da je ujedno dionik Božjih osjećaja, osposobljen je za poslanje koje mu je Bog namijenio.¹³

Poznato je da ime u Starom zavjetu na jedinstven način izražava bit osobe i specifične naglaske u poslanju koje Bog stavlja pred svoje izabranike. Tako ime proroka Ilije (*elijahu* – „moj Bog je Gospodin) upućuje na potrebu da preko njegova života Izraelski narod upozna da je Jahve jedini Bog. Ilija je odlučnošću, čvrstoćom i ustrajnošću nepokolebljivo živio predanje i naviještao ga, te tako postao jedan od sjajnih primjera života potpuno posvećenog izgrađivanju Kraljevstva Božjega.¹⁴ „U hebrejskoj Bibliji postoje tri naziva za proroka: *nabi* – pozvani zove, *roeh* – vidjelac, *hozeh* – motritelj. Iz toga slijedi da Bog čovjeka zahvaća govoreći, tražeći, šaljući i nalazeći.“¹⁵ Pozivajući na potpuno predanje, on potresa čovjekovu sigurnost i planove, dovodi u nemir i traži podlaganje Božjoj volji i naumu. Na taj se način pred pojedinca stavlja zahtjev oblikovanja novoga čovjeka koji će biti vezan jedino uz svoje poslanje, a navezan isključivo na Boga.

1.1.2. Novozavjetno iskustvo poziva

Sveti Pavao na početku poslanice Galaćanima (Gal 1, 11 – 19) uvjerava tamošnje vjernike da je evanđelje koje naviješta od Boga, a potom se prisjeća svoga poziva kod Damaska. Iz njegova iskustva proizlazi poruka da susret s Bogom daje snagu i odvažnost za ostvarivanje Božjeg poziva. Temeljna zadaća tog poslanja je naviještaj Radosne vijesti koju je potrebno živjeti kao iskustvo koje se prenosi drugima.¹⁶ Uzrok egzistencijalne neuroze, koja se prema Viktoru Franklu javlja zbog nedostatka životnoga smisla, valja povezati sa zaboravom da je čovjek ne samo za sebe, nego i za

¹³Usp. B. LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, str. 488. – 489.

¹⁴Usp. isto, str. 70.

¹⁵M. ZOVKIĆ, *Poziv biblijskih proroka*, str. 10.

¹⁶Usp. M. SZENTMARTONI, *Očarani Božjom riječju*, FTI, Zagreb, 2013., str. 361. – 362.

svijet da ga privede k Bogu. Isus Krist nije rekao apostolima idite i brinite oko sebe i svoga duševnoga mira, nego „pođite po svem svijetu, propovijedajte Evanđelje svemu stvorenju“ (Mk 16, 15). Prateći tu misao shvaćamo kako je svećenik kršćanin, po definiciji apostol, kojemu apostolat navještaja i molitve okreće pogled na druge.¹⁷ „U čovjeku je nastala velika praznina...Potrebni su novi ideali, nova snaga, nova volja, novi napor. A gdje to sve naći, osim u Evanđelju, koje je 'moć Božja' (Rim 1, 16).“¹⁸

Božja riječ, osim što je početni poticaj u rađanju vjere (usp. Rim 10, 14) istovremeno sa stolom Tijela Kristova ostvaruje njeno buđenje, rast u svetosti i oblikovanje kršćanske zajednice. Sveukupni život Crkve se događa u svjetlu i po snazi riječi Božje kojom Krist posvećuje svoju Crkvu i u njoj se nastanjuje.¹⁹

Odlazeći Ocu Isus je Crkvi naredio da pođu po svem svijetu i propovijedaju evanđelje svemu stvorenju (usp. Mk 16, 15). Apostoli su shvaćali da je navještaj Božje riječi njihova prva zadaća. Crkveni dokumenti²⁰ također hrabro potiču nasljednike apostola na svjedočenje, jer je hranjenje Božjom riječju temelj kršćanskog života. Naviještanje Božje riječi, dano biskupu da po dovoljnom broju svećenika širi istinu o Bogu i čovjeku, ništa ne može nadomjestiti, jer to je propovijedanje u ime Crkve, a ne tek prepričavanje neke vlastite koncepcije čovjeka i svijeta. Besplatno smo primili od Boga po Crkvi Istinu koju jednako tako s vjerom predajemo na gorljiv, cjelovit i dobro utemeljen način s jasnim sadržajem.²¹

Na temelju novozavjetnih izvještaja o pozivu apostola uočavamo kako je prezbiter pozvan, osobito molitvom i proučavanjem Svetoga pisma kao osnovnog izvora propovijedanja, izložiti cjelovito otajstvo Krista i u njegovu svjetlu poučavati pravu vrijednost čovjeka i svekolike stvarnosti. Nastojati oko svetosti za svećenika znači svesrdno zalaganje oko što boljeg upoznavanja što Crkva naučava, trajno prijateljevanje s Božjom riječju kao i pomno oslušivanje prilika u kojima vjernik živi.²² „I neka svijet našega vremena koji traži, sad u tjeskobi, sad u nadi, uzmogne primiti Radosnu vijest ne

¹⁷ Usp. M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, FTI, Zagreb, 1990., str. 108.

¹⁸ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, Ziral, Mostar, 2002., str. 57.

¹⁹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, GK, Zagreb, 2002., br. 16.

²⁰ O tome osobito govore sljedeći dokumenti: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium*, Dogmatska konstitucija o Crkvi, KS, Zagreb, 2008., br. 28; *Katekizam Katoličke Crkve*, HBK-GK, Zagreb, 1994., br. 1564; *Zakonik kanonskog prava*, GK, Zagreb, 1988., kan. 757.

²¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, br. 17.

²² Usp. isto, br. 16

od tužnih i malodušnih, nestrpljivih i tjeskobnih navjestitelja, nego od službenika Evanđelja čiji život izaruje žarom, koji su prvi u sebe primili Kristovu radost.“²³

„U razdjeljivanju Božje riječi, koju je sam s radošću primio, neka se svećenik spominje biskupova poticaja upućena mu na dan njegova ređenja: Stoga, trajno razmišljajući o riječi Božjoj, uvijek vjeruj što čitaš, naučavaj što vjeruješ, živi što naučavaš. Tako ćeš, dok naukom hraniš Božji narod i dobrim ga svjedočanstvom života krijepiš i podupireš, postati graditeljem doma Božjega koji je Crkva. Slično u vezi slavljenja sakramenata, napose euharistije: Budi dakle svjestan onoga što činiš, nasljeduj ono što vršiš i budući da slaviš otajstvo smrti i uskrsnuća Gospodinova, nosi smrt Kristovu u svome tijelu i hodaj u njegovoj novosti života. I na kraju, glede pastoralnog vodstva Božjega naroda, da ga dovede k Ocu: Radi toga ne skidaj pogleda s Krista, Dobrog Pastira, koji je došao ne da bude služen, nego da služi i da nastoji spasiti one koji su se izgubili.“²⁴

U tom svjetlu, crkveni dokumenti jasno ističu kako je prva svećenička dužnost naviještanje Evanđelja. Radosnom se viješću pobuđuje vjera u srcu onih koji ne vjeruju, a u srcu vjernika hrani.²⁵ Uzmemo li u obzir da se prvi susret s Bogom ostvaruje po vjeri, navjestiteljsko poslanje ima posebnu važnost u svećeničkoj službi. Božja je riječ djelotvorna zato što je u njoj prisutan sam Krist s Duhom Svetim. Po svećeniku sam Krist sa Duhom Svetim naviješta djela Božje ljubavi: stvaranje, otkupljenje posvećenje i vječno blaženstvo. „Naviještanje Evanđelja ide za tim da se svi koji su vjerom i krštenjem postali djeca Božja okupe u zajednicu, da u Crkvi hvale Boga, da budu dionici žrtve i uživaju večeru Gospodnju. Riječ Božja vodi sakramentima i kršćanskom životu jer se ostvaruje u vidljivoj crkvenoj zajednici. Sakramente naime dijeli svećenik uz naviještanje riječi Božje, da oni tako prospješe vjeru koju milošću učvršćuju.“²⁶

1.1.3. Božja logika izabiranja

Biblijski primjeri nam pokazuju kako Bog ima svoju logiku pri izboru svojih poslanika. Najočitiiji je primjer izbor kralja Davida. Bog Samuela šalje Jišaju da između njegovih sinova pomaže kralja. Vodeći se ljudskom logikom, Samuel je na temelju vanjštine pomislio da je najstariji sin Eliab izabranik kojega treba pomazati. No, ne samo da Bog nije izabrao najstarijeg Jišajeva sina, nego niti jednoga od sedmorice koji

²³ PAVAO VI., *Evangeli nuntiandi*, Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu, KS Zagreb, 2000., (8. prosinca 1975.), br. 80.

²⁴ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, KS, Zagreb, 2013., Dokumenti 161, br. 52.

²⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, Dekret o službi i životu prezbitera, KS, Zagreb, 2008., br. 4.

²⁶ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, KS, Zagreb, Dokumenti 79, 1986., br. 8.

su bili tamo. Ostao je još samo najmlađi Jišajev sin David. Budući da je još bio dječak, po ljudskoj logici nikada ne bi konkurirao za kralja. Nije zadovoljavao izvanjske parametre, no Bog odvraća Samuela od pomazanja za kralja svih onih koji su po ljudskim mjerilima odgovarali: „Ne gledaj na njegovu vanjštinu ni na njegov visok stas, jer sam ga odbacio. Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Jahve gleda što je u srcu“ (1 Sam 16, 7-8). David je bio čovjek po Jahvinu srcu – znao je gutati bol, suosjećati i plakati nad gorkom sudbinom Izraela, ali je bio oštar i neustrašiv u borbi za Jahvu.²⁷

David je u suradnji s Bogom učinio velika djela. Ipak, upao je u zamku da pokuša živjeti bez Božjeg kormila. Sve što je David učinio s kraljevskom vlašću pokušavajući se samostalno izvući iz vrtloga grijeha nije bilo veliko, nego grešno. Razlika između naše optike (koja se može diviti kraljevoj moći da dovede ženu, da manipulira životom svoga podanika) i objektivnosti je u tome što slobodu djelovanja promatramo kao njegovo slobodarstvo, a ne kao zlouporabljenu slobodu i vlast upravljanja primljenu od Boga. Ključno pitanje koje si svaki Božji čovjek mora postaviti jest: „što imaš a da nisi primio?“ (1 Kor 4, 7). David postupno objektivno moralno raste slušanjem Božjega glasa preko proroka Samuela, priznanjem grijeha, pokajanjem, kajanjem i molitvom – napose raskajanim srcem i vjerom koja se nada životu u radosti poslije Božjeg oproštenja.²⁸

U Psalmu 51 gotovo možemo vidjeti portret Davidova raskajana srca. Upravo je ono simbol starozavjetnog Božjeg prebivališta u čovjeku. Pojam srce u europskim jezicima uglavnom predstavlja afektivni život, dok u hebrejskom taj isti termin ima puno šire značenje. Hebrejski shvaća srce kao „čovjekovo unutra“ u mnogo širem smislu. „Ljudskom srcu su pripisivane funkcije fizičke, emocionalne i duhovne jezgre čovjeka.“²⁹ Bog je dao ljudima „srce da razmišljaju (Sir 17, 6). Psalmist spominje misli srca samoga Boga što predstavlja njegov plan otkupljenja. Dakle, ukoliko je naše srce po njegovu, i mi ulazimo u taj plan i on za nas postaje spasonosan. U srcu, dakle, čovjek gradi temeljno opredjeljenje susrećući se s Bogom, prihvaća ga ili odbija. Srce je skriveno, ali se njegova svojstva manifestiraju u ponašanju. Ipak, čovjek može biti i

²⁷ Usp. C. TOMIĆ, *Davidovo doba*, Provincijalat hrvatskih franjevaca konventualaca, Zagreb, 1996., str. 101.

²⁸ Usp. A. VUČKOVIĆ, *Vrtlog grijeha*, HILP, Zagreb, 2012., str. 92. – 93

²⁹ Herz, u: E. JENNI, C. WESTERMANN (ur.), *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, Kaiser Verlag München, 1978., str. 862.

dvoličan, pa da prikrije ljage svoga srce glumljenom vanjštinom ali samo pred čovjekom, ne i Bogom jer on „istražuje srca i ispituje bubrege“ (Jr 17, 10; Sir 42, 18). Zato stupiti u vezu s Bogom znači staviti na kocku svoje srce³⁰ i živjeti po uzoru na Presveto Srce Isusovo.

Izričiti termin srce, koji bi označavao Srce Isusovo, pojavljuje se kod evanđelista Mateja: „Dođite k meni svi vi izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti. Uzmite jaram moj na sebe, učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca i naći ćete spokoj dušama svojim. Uistinu, jaram je moj sladak i breme je moje lako“ (Mt 11, 28-30). Iz toga slijedi da je srce jezgra osobe koja povezuje sve dimenzije ljudskog postojanja. Samorazumljivo je, dakle, da tako jedan osnovni antropološki pojam služi za opis odnosa između Boga i čovjeka.³¹ Možemo, stoga, zaključiti kako Bog poziva po srcu, tražeći otvoreno srce, jer je to naravna podloga na kojoj se sve ostalo gradi.

1.2. Svećeništvo i nužnost afektivnog sazrijevanja

Kako bi ispunio svoje poslanje, pozvani mora, prije svega, poraditi na svojoj afektivnoj zrelosti kako bi postao naravno sposoban i odgovoran za ispunjenje poslanja. Pojam zrelosti je, međutim, u sebi vrlo kompleksan, širok, težak za definirati, pa ćemo se zaustaviti na afektivnom sazrijevanju³² kao središnjem stupu oko kojeg se razvijaju sve ostale dimenzije zrelosti. Već sam govor o nekom segmentu čovjekova postojanja jest misterij, kao i cjelokupnost čovjekovog bitka. Stoga se stvarnosti čovjeka ne može približiti preko definicije i apstraktnoga shvaćanja, nego kao tajanstvenoj i neistraženoj zbilji čija se posredovanja ostvaruju na razini prvih životnih, osjetilnih, motoričkih i afektivnih iskustava.³³ Put prema zrelosti općenito, a onda i prema afektivnoj, možemo zamisliti kao velik broj usporedno postavljenih pokretnih stepenica, koje se kreću različitim brzinama. Afektivna je zrelost, uz već navedeno, također i sposobnost oblikovanja ličnosti, stavova i ponašanja koja uključuje prihvaćanje odgovornosti, donošenje odluka, vještinu integracije u skupine, razvijanje zdravoga odnosa, i poboljšanje svijesti o vlastitoj vrijednosti, što se na specifičan način očituje i u životu

³⁰ Usp. *Srce* u: X. LEON-DUFOUR, Rječnik biblijske teologije, KS, Zagreb, 1969., str. 1253. – 1255.

³¹ Usp. *Herz*, u: E. JENNI, C. WESTERMANN (ur.), *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, str. 863. – 864.

³² Koristiti ćemo pojam sazrijevanje budući da stupnjevi zrelosti nisu dobno ujednačeni, a ona kao stvarnost je nešto čemu stremimo, ali što nikada u potpunosti ne ostvarujemo.

³³ Usp. F. IMODA, *Razvoj čovjeka – Psihologija i misterij*, KS, Zagreb, 2004., str. 192.

svećenika.³⁴ Ovome bismo još dodali sposobnost suočavanja s nepredviđenim situacijama i poteškoćama te smisao za humor.³⁵ U većini kultura afektivna zrelost označava prikladnu razinu izražavanja emocija i odsustvo ekstremnih emotivnih reakcija. Ovdje zapravo govorimo o emotivnoj stabilnosti – „oznaci za dosljedno, konzistentno čuvstveno reagiranje u skladu s okolnostima koje su čuvstva izazvala, ili situacijom u kojoj se pojedinac nalazi.“³⁶

Početak puta prema ostvarenju svećeničkog poziva osoba najčešće započinje u svojim tinejdžerskim godinama kada je emocionalni psiho-seksualni razvoj u punom jeku ostvarivanja. Razumijevanje vlastitoga jastva, izražavanje emocija, seksualnosti, prihvaćanja poziva na posvećeno beženstvo, koji u sebi uključuje i moguće nesavršenosti, rast u istinskoj i odgovornoj ljubavi i složenosti koja je uključena u zrelo i nježan odnos s oba spola jest važan segment formacijskoga procesa i samoizgradnje tijekom cijeloga života. O integraciji osjećaja, misli i fantazija učimo iz vlastitoga iskustva bliskih odnosa, ali i iz knjiga i iskustava ljudi s kojima se susrećemo. Ipak, svaki od navedenih načina učenja ima svoje prednosti i nedostatke. U svjetlu rečenoga, valja istaknuti da osoba na putu ostvarenja svećeničkog poziva treba smjernice za zdravu komunikaciju i prikladnost bliskih odnosa.³⁷

Uzmemo li u obzir činjenicu da svećenička formacija traje šest godina, te da obuhvaća kompleksna područja intelektualne, duhovne, pastoralne i ljudske dimenzije, može nam se činiti neopravdanim dovoditi u pitanje afektivnu zrelost bogoslova i svećenika. S druge strane, psihološke tvrdnje će reći da u razdoblju adolescencije ne prevladava neproporcionalan razvoj između biološkog i psihološko-afektivnog područja.³⁸

Istraživanje Baara i Terruwea (1971.) provedeno na području SAD-a je ustvrdilo da je 60-70% tamošnjih svećenika afektivno nezrelo.³⁹ Bez obzira na relativnu zastarjelost istraživanja, njegovi rezultati, a ponekad i negativno iskustvo susreta sa svećenikom,

³⁴ Usp. V. K. SINHA, *A Study of Emotional Maturity and Adjustment of College Student*, u: *Indian Journal of Applied Research*, 3 (2014.) 4, str. 594.

³⁵ Usp. Z. FORMELLA, *Zrelost odgojitelja u odnosu s mladima*, u: J. BOŠNJAKOVIĆ (ur.), *Izgrađivati zrelo osobnost za plodne međuljudske odnose*, Đakovo, 2015. str. 54.

³⁶ Vidi pojam: *Čuvstvena zrelost i stabilnost*, u: B. PETZ, *Psihologijski rječnik*, Prosvjeta, Zagreb, 1992., str. 62.

³⁷ Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL, *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, Salesian Psychological Association, Assam, 2012., str. 78. – 79.

³⁸ F. ALEXANDER, *Emotional maturity*, HOGG., New York, 1967., str. 2.

³⁹ Usp. M. SZENTMÁRTONI, *Afektivna zrelost*, OŽ 32 (1977.) 5, str. 419.

jasno ukazuju na ozbiljnost problema. Prema drugom, recentnijem istraživanju, u periodu od 1998. do 2005. godine broj svećenika u jednoj biskupiji SAD-a koji su spremni za službu opao je gotovo 40 % što predstavlja alarm i za područje afektivne zrelosti jer postoji opasnost da će budući planovi zanemariti karizmu imajući na umu samo popunjavanje praznih mjesta.⁴⁰ „Zapravo, postoji mnogo ljudi koji "izgledaju odraslima" kao racionalna bića po suvremenim standardima, no emocionalno se ponašaju kao djeca.“⁴¹ Krizi afektivne zrelosti bogoslova, posvećenih osoba i svećenika doprinosi i kriza identiteta muškarca u zapadnoj kulturi.⁴²

Polazeći od stava da je afektivna zrelost nužan preduvjet za uspostavljanje plodnih međuljudskih odnosa, dolazimo do zaključka da je svaki pojedinac pozvan izgrađivati upravo taj element dimenzije vlastite ličnosti. Dodamo li tome i teološku postavku prema kojoj *milost pretpostavlja narav*⁴³, postaje jasno da afektivna zrelost za svećenika predstavlja još veći imperativ jer je on posrednik odnosa između Boga i ljudi. „Konačno, afektivnost je mjesto očitovanja nemira ljudskoga srca koje je razapeto između iluzornoga mira koji mu nudi ovozemaljski užitak i mira koji mu nudi prava sreća, koju međutim, još ne posjeduje.“⁴⁴ Svećenik je pozvan suobličavati se Kristu u svemu (pa tako i u dimenziji njegove ljudske naravi) kako bi u njemu vjernici prepoznavali Isusa Krista i ostali pritijelovljeni Njemu- Svećeniku, Proroku i Kralju.⁴⁵ „Čovjek u Kristu, svom životnom prostoru, čini Boga vidljivim, njegovu misao čitljivom i ljubav osjetnom.“⁴⁶ Iz toga proizlazi uzvišenost i odgovornost svećeničke službe, ali i poziv na izgradnju.

1.2.1. Neki pokazatelji afektivne nezrelosti

Ukoliko želimo kompleksnu stvarnost afektivne nezrelosti staviti u okvire definicije, ona bi glasila ovako: „Čuvstvena nezrelost očituje se u nekontroliranim emocionalnim reakcijama, te čuvstvenom reagiranju koje ne odgovara dobi u kojoj se

⁴⁰ Usp. S. J. ROSETTI, *The Joy of Priesthood*, str. 135.

⁴¹ S. KUMAR, *Emotional Maturity of Adolescent Students in Relation to Their Family Relationship*, str. 6.

⁴² P. M. ARNOLD, *Männliche Spiritualität*, Kösel Verlag, München, 1994.; B. T. LEIMBACH, *Männlichkeit leben. Die Stärkung des Maskulinen*, Ellert & Richter Verlag, Hamburg, 2011.

⁴³ Snaga Svetoga reda ne može od svećenika učiniti istinskog Božjeg nasljedovatelja i službenika ako nema temeljnu dimenziju ljudskosti kao temelj koji predaje Bogu da od njega napravi svjedoka koji će biti *sol zemlje i svjetlo svijeta* (Mt 5, 13-14).

⁴⁴ M. NIKIĆ, *Očima psihologa teologa*, ZBJL, Zagreb, 2011., str. 198.

⁴⁵ Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1241.

⁴⁶ L.J. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 45.

pojedinaac nalazi.“⁴⁷ Iz navedenoga razvidno proizlazi da govor o afektivnoj nezrelosti nužno implicira emocionalnu nestabilnost koja se očituje u izražavanju neprikladnih i nepredvidivih emocija i raspoloženja, koja po svom intenzitetu ili trajanju ne odgovaraju okolnostima koje su ih izazvale.

Mnogi prođu kroz formaciju s lakoćom i uspjehom, a onda ih kasnije emocionalne turbulencije stave pred nove izazove s kojima se teško suočavaju. Sazrijevanje jest trajni uspon, koji dakako u sebi uključuje i užitek širenja horizontata koji se pruža nakon dugotrajnog i strpljivog uspona.

Postoji niz problema zbog kojih bi svećenici trebali potražiti pomoć su: zlouporaba alkohola ili konzumiranje droge, depresija, različiti neprihvatljivi oblici ispoljavanja seksualnosti, nepravilno upravljanje novcem, nekoliko vrsta poremećaja ličnosti uključujući narcizam⁴⁸ i navezane osobe, stalna potraga za odobrenjem i pohvalom, pomanjkanje kontrole, pretjerana briga i strah, ovisnost o majci, izolacija od društvenog života. Zdrav emocionalan život je preduvjet za religiozan život, a pogotovo svećeništvo. Nerijetko je među svećenicima moguće vidjeti sljedeće simptome emocionalnog poremećaja: visoka razina anksioznosti, strah, krivnja, različite fobije, depresija i snuždenost kao i različite ovisnosti i opsesija, krađa, laganje, varanje, izoliranost. Unatoč višegodišnjoj formaciji, oni jednostavno ostaju prisutni i dalje. Svaki čovjek, pa tako i onaj na putu ostvarivanja svećeničkog poziva, sa sobom nosi i genetsku baštinu svojih roditelja. Jezgroviti konflikti iz prošlosti utječu na čovjekovo ponašanje, no ne možemo reći da ga ropski determiniraju.⁴⁹

Čuvstvo samosažaljevanja predstavlja izvorište niza poteškoća u postizanju integriteta osobe, prikladne razine samopoštovanja i samopouzdanja. Žalost i tuga vrlo lako mogu prijeći u samosažaljevanje.⁵⁰ Poteškoća je samosažaljevanja što osoba teško napušta samu sebe umjesto da se suosjećajno otvara drugima. Samosažaljenje je

⁴⁷ Vidi pojam: *Čuvstvena nezrelost*, u: B. PETZ, Psiholgijski rječnik, str. 62.

⁴⁸ S obzirom na današnje društvo, na poseban način nam se čini problematičnim upravo ovaj poremećaj koji ne označava nužno poremećaj ličnosti, ali otežava uravnotežen kontakt sa sobom ili s drugima ukoliko osoba ima poteškoća s narcisoidnim crtama ličnosti (Vidi npr.: R. HALLER, *Die Narzismusfalle*, Ecowin, Salzburg, 2013.; M. J. COOPER, C. PULLIG, C. DICKENS, *Effects of Narcissism and Integrative Model of Gratitude and Psychical Health*, u: *Journal of Psychology & Theology*, 44 (2016.) 1, str. 42 – 54.

⁴⁹ Usp. M. SZENTMÁRTONI, *Afektivna zrelost*, str. 421.

⁵⁰ K. E. BRODAR, L. B. CROSSKEY, R. J. THOMPSON, JR., *The Relationship of Self-Compassion with Perfectionistic Self-Presentation, Perceived Forgiveness, and Perceived Social Support in an Undergrate Christian Community*, u: *Journal of Psychology&Theology*, 43 (2015.) 4, str. 231 – 242.

izvjesnije ukoliko je osoba patila od tjelesne bolesti ili ima nedostatak takvoga tipa. Teška, pak, bolest utječe na cjelovitost osobe, što se na afektivnom području može manifestirati kao povratak u prethodnu etapu razvoja, odnosno osoba regredira.⁵¹ Pa tako ukoliko je pojedinac u djetinjstvu ostao bez roditelja i često slušao kako ga ljudi žale zbog nedostatka roditelja, velika je vjerojatnost da će postati osjetljiv u kasnijoj fazi na sugestije ispravka, od strane bližnjih ili autoriteta, što dovodi do samosažaljenja. Bez nadvladavanja takvoga stanja osoba neće biti u mogućnosti napraviti korak naprijed u afektivnoj zrelosti.

Uz samosažaljenje postoje i drugi simptomi neriješene žalosti i tuge: mišljenje da je život promašaj, osjećaj nemogućnosti postignuća bilo kojeg cilja, osjećaj usamljenosti i nevoljenosti, nesanica, anksioznost od budućnosti, tuga zbog neostvarenih prilika, žalovanje zbog učinjenih pogrešaka i sl. Jedno istraživanje pokazuje da jedna trećina svećeničkih i redovničkih kandidata pate od potiskivanja žalosti, što se manifestira putem navedenih simptoma.⁵² Od izuzetne je važnosti da tijekom perioda formacije bogoslovi otkriju izvore žalosti i tuge, i da se suočavaju s njima kako bi bili manje opterećeni i živjeli radosniji život. Samim otkrivanjem uzroka događa se i proces sazrijevanja, budući da se osoba suočava s izvorom poteškoća, a time ujedno i hvata u koštac s time, te ne bježi u bespomoćnost samosažaljenja.

Ukoliko samosažaljenje postaje učestalim, opada razina samopoštovanja, a to se onda odražava i na nesigurnost. Nesigurnost je način da se izbjegne rizik pogreške i teret odgovornosti. Albert Einstein je rekao: „Čovjek koji nije pogriješio, nikada nije pokušao načiniti nešto novo.“⁵³ Veliki ljudi i velike ličnosti čine pogreške i dopuštaju ih, upravo kao i mali ljudi, ali veliki priznaju i prepoznaju i vlastite pogreške. Mali je čovjek onaj koji se zbog niske razine samopoštovanja i samopouzdanja boji dopustiti da ima krivo. Strah od pogreške predstavlja potencijalnu opasnost da se iz iluzije o vlastitoj savršenosti - onoga što želim biti, prijeđe u realnost onoga što uistinu jesam – čovjek koji se izgrađuje usmjerenošću prema idealu.⁵⁴ Pokušaj postupnog oslobađanja od samosažaljenja uklanja tragove žalosti i tuge, koji mogu predstavljati prepreku u uspostavljanju međuljudskih odnosa. Samosažaljenje pasivizira čovjeka i usmjerava ga

⁵¹ Usp. M. KUTANJAC, *Od puberteta do zrelosti*, Mladost, Zagreb, 1986., str.52.

⁵² Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL, *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 61.

⁵³ <http://izrekeiposlovice.com/2011/02/albert-einstein/> (preuzeto 04. 05. 2015., 14: 15)

⁵⁴ Usp. I. GOLUB, *Najprije čovjek*, KS, Zagreb, 2004., str. 41. – 42.

na samoga sebe te time ujedno uskraćuje mogućnost plodnog odnosa s drugima⁵⁵. Izdići se iznad samog sebe biva lakše kada osoba razvija sposobnost samonadilaženja⁵⁶.

Osim samosažaljenja, afektivnoj nezrelosti možemo pridružiti i neprimjereno izražene oblike ljutnje, anksioznosti, krivnje i srama. Neizgrađenost u naravnim vrijednostima suprotna je teocentričnom samonadilaženju i apostolskoj uspješnosti jer milost pretpostavlja narav. Budući da ostvarivanje svećeničkog poziva zahtjeva određenu razinu afektivne zrelosti usmjerenu na odgoj u duhovnom životu samonadilaženja i rasta, na svakome je pojedincu da se vlastitim nastojanjima, uz pomoć drugih kompetentnih osoba, vježba u emocionalno-naravnoj dimenziji zrelosti.⁵⁷To znači učiti voljeti i cijeliti sebe, ali i doživjeti se kao voljen i cijeljen; prepoznavati se kao jedinstvena osoba; prepoznavati vlastite snage i slabosti; izražavati svoje emocije makar one bile i bolne; biti kadar samostalno donositi odluke; govoriti o sebi pohvalno; činiti svoje vlastite izbore i preuzimati odgovornost za njih; uzeti si pravo reći *ne* kad mislimo *ne*, da bi *da* bilo istinsko *da*; ne dati se prekinuti i očitovati se bez agresivnosti te suočavati se s negativnim i ranjavajućim kritikama čuvajući vlastiti duševni mir.⁵⁸

1.2.2. Pozitivni vidovi afektivnog sazrijevanja

Afektivno sazrijevanje označuje kontroliranu ekspresiju čuvstava i odsustvo ekstremnih čuvstvenih reakcija.⁵⁹ Drugim riječima, govorimo o afektivnoj stabilnosti kao oznaci za dosljedno, konzistentno čuvstveno reagiranje, u skladu s okolnostima koje su čuvstva izazvala, ili situacijom u kojoj se pojedinac nalazi. Govoreći o antropologiji kršćanskog poziva, možemo reći da „idealno ja“ ima mogućnost teocentričnog samonadilaženja, pri čemu sloboda čovjeka nije savršena.⁶⁰ Upravo navedeno potiče razvijanje svijesti o odgovornosti, dobrovoljno prijanjanje uz vrijednosti i pounutrašnjenje istih.

Afektivno zrela osoba se ne boji svojih raspoloženja i emocija, nego ih u sebi registrira i izražava na primjeren način, ne dajući da ju iste zarobe; hrabro se suočava s

⁵⁵ K. E. BROADAR, L. B. CROSSKEY, R. J. THOMPSON, JR., *The Relationship of Self-Compassion with Perfectionistic Self-Presentation, Perceived Forgiveness, and Perceived Social Support in an Undergrate Christian Community*, str. 231 – 242.

⁵⁶ V. FRANKL, *Liječnik i duša*, KS, Zagreb, 1990.

⁵⁷ Usp. L. M. RULLA, *Antropologija kršćanskog poziva*, KS, Zagreb, 2001., str. 282.

⁵⁸ Usp. C. LARABI, *Pomozite svojem adolescentu da stekne samopouzdanje*, *Oko tri ujutro*, Zagreb, 2012., str. 68. – 78.

⁵⁹ Usp. pojam: *Čuvstvena zrelost* u: B. PETZ, *Psihologijski rječnik*, str. 62.

⁶⁰ Usp. L. M. RULLA, *Antropologija kršćanskog poziva*, str. 278.

problemima i nastoji ih što prije riješiti; ima ravnotežu između hladnoće glave i topline srca; ponaša se tako da razumom traži istinu, a svojim je srcem živi⁶¹; ima prošireni smisao svog „ja“; bit će sposobna ući u odnos s drugima na intiman i ne-intiman način.⁶²

Svako ljudsko biće može postati istinski ljudsko jedino preko susreta s drugim, jer se tako misterij osobe podvostručuje.⁶³ Zadatak samoostvarenja neodvojivo je zadatak i *individuacije i relacije*.⁶⁴ Shodno tome, afektivno je zrela osoba ukoliko posjeduje određeni stupanj sposobnosti da odgovori situacijama, kontrolira vlastite emocije, ima stabilna raspoloženja i da se ponaša zrelo u odnosima prema drugima, postajući tako sudionik njihova života.⁶⁵ Znak afektivne zrelosti jest također i izdiferenciran vlastiti identitet koji osobi omogućuje plodnu, empatijsku komunikaciju s drugima, gdje ne dolazi do difuzije uloga, identiteta.

Koristeći se filozofskim načelom *Nemo dat quod non habet*⁶⁶, postaje jasno da ljubiti može samo onaj tko je iskusio ljubav. Stoga, ukoliko je djetinjstvo pojedinca obasjala jedna snažna zraka ljubavi, njegov će pokušaj ostvarenja toga odnosa biti obilježen osjetljivošću, blagošću bez samodopadnosti i stava umišljenosti da ga vole i da mu se dive svi koji ga poznaju. Nastojeći tako prepoznavati Krista u sugovorniku, osoba pobuđuje istinski osjećaj voljenosti. U svjetlu specifičnosti ostvarivanja svećeničkog poziva navedeno još snažnije dolazi do izražaja i postaje shvatljivije u riječima: „kad nema osobe kojoj nešto značiš, onda ne značiš ništa ni samome sebi.“⁶⁷

Svakodnevan život već od malih nogu pred čovjeka stavlja izazove uspoređivanja i nadmetanja kao naravnoga fenomena. Ukoliko svećenik već kao bogoslov nije odgovarao nekim mjerljivim parametrima izgradnje, postoji mogućnost da će zanemariti svoje kvalitete i potencijale. Samopoštovanje, svijest o vlastitoj jedincatosti i ljubav prema drugome čine da osoba nema straha od prisne komuniciranja s drugima, jer se ne boji da će pod utjecajem sugovornika izgubiti vlastitu osobnost, te tako postati samo sjena nekog drugog. Samom činjenicom što je izbjegnuto strah, a izostao osjećaj krhkosti, jača sposobnost za ljubav.

⁶¹ Usp. M. NIKIĆ, *Očima psihologa teologa*, str. 199. – 200.

⁶² Usp. Z. FORMELLA, *Zrelost odgojitelja u odnosu s mladima*, str. 49.

⁶³ M. BUBER, *Ich und Du*, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloch, 1997.

⁶⁴ Usp. F. IMODA, *Razvoj čovjeka- Psihologija i misterij*, str. 214.

⁶⁵ Usp. V. K. SINHA, *A Study of Emotional Maturity and Adjustment od College Student*, str. 594.

⁶⁶ Latinska sintagma i filozofsko načelo čije je značenje: Ne može dati onaj koji nema.

⁶⁷ M. KUTANJAC, *Od puberteta do zrelosti*, str. 53.

Da bi se izbjegao osjećaj manje vrijednosti potrebno je prosuđivati sebe po vlastitoj normi vrijednosti⁶⁸, a ne po normi nekog drugog pojedinca. Na taj je način moguće izbjeći osjećaj bijede i drugorazrednosti, te početi voljeti sebe, jer tako postajemo sposobni voljeti druge. Ta je svijest već siguran putokaz prema afektivnom sazrijevanju, napose kada osoba ima povjerenja u druge i kada se u tom povjerenju povjerava drugima. Ona čini da osoba na putu ostvarenja svećeničkog poziva vidi sebe kao potrebnog, prihvaćenog, sposobnog pojedinca, koji u visokom stupnju prihvaća sebe onakvim kakav jest, osjećajući da su jedno s drugima (članovima prezbitarija ili povjerene mu zajednice).

Afektivna zrelost je uvjet za pokretanje i održavanje zdravih odnosa. To je preduvjet za dugoročnu sreću. Susret socijalne adaptacije je pravi kontekst za emocije. Emocije se ne mogu adekvatno definirati bez obzira na to kako ćemo definirati i ocijeniti naše odnose. Oni dolaze na vidjelo kroz naše interakcije i putem borbi s fizičkim i posebno socijalnom okruženjem. Relacijska emocionalna nezrelost je povezana s zapletajima i nezadovoljavajućom plitkoćom odnosa. Kad smo svjesni i zapovijedamo vlastitim emocijama razvit ćemo sposobnost da uđemo u odgovarajuću razinu odnosa s drugim osobama. Inače, možemo podleći zavisti, nepovjerenju, sumnji, posesivnosti što nije rijetka pojava u odnosu svećenika prema biskupu. Umjesto da se osjećamo odgovornima, biti ćemo skloni kriviti druge ili okolinu za naše greške ili propuste.

Navika skidanja krivnje sa sebe prebacivanjem odgovornosti na drugoga traži sugovornika s kojim će se o tome pričati. Nije neuobičajeno da je čovjek na putu ostvarivanja svećeničkog poziva pretjerano navezan na neku osobu. Često se to dogodi kao rezultat nastojanja da nadoknadi relacijske gubitke koje su pretrpjeli u ranijim fazama razvoja.⁶⁹ Jedan od razloga jest i ljubomora kojoj čovjek ponekad dopusti prevlast. Ona postaje nefunkcionalna ukoliko se na temelju radosnoga razgovora između dvije osobe u pojedincu javi prijezir prema njima i etiketiranje da oni *snuju zavjeru*. Također odnos neiskrenosti i nepovjerenja prema autoritetu zajedno s nejasnoćama izazvanim predrasudama uvjetuju stvaranje stereotipa popraćenih

⁶⁸ Gledajući iz perspektive teološke antropologije, a onda i kršćanske vjere, svaki je čovjek neponovljiva slika Božja – odraz Njegove ljubavi i spasiteljskoga nauma.

⁶⁹ Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL, *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 66. – 73.

ljubomorom.⁷⁰ Upravo se napretkom u emocionalnoj zrelosti omogućuje oslanjanje na svoje unutarnje resurse i osjećaju ugodnosti u sebi samima.

1.3. Intelektualna dimenzija - neizostavan segment sazrijevanja

Crkveni dokument često naglašavaju važnost intelektualne formacije. Naime, da bi se vjeru prihvatilo, treba ju staviti na zdrave temelje. Teološkom je studiju, osim informiranja, prva zadaća formirati uvjerenje da se mladi čovjek sretne u vjeri s Kristom i s njegovim misterijem kako bi postao svjedok navještaja svima koji ga traže. U današnjem vremenu relativizacije vrednota, istina i stvarnosti samo mudrost pruža viziju, povjerenje i sigurno tlo onome što ne prolazi niti iščezava.

Bog nam je u Isusu Kristu objavio tko je Bog, ali tko je i čovjek. Na putu dubljega shvaćanja ljudske osobe, slobode i odnosa sa svijetom, poznavanje filozofije je od velike pomoći. Cilj nam je razvijati sposobnost razabiranja i procjenjivanja stvarnosti, oblikovanje kritičkog osvrta, poboljšanje elokvencije i razumijevanje filozofskih pojmova koji su kroz povijest ušli u teološki nauk. Svi ti segmenti idu za potvrđivanjem da je ljudski razum sposoban za objektivnu i univerzalnu istinu, za postojanje Boga kao stvoritelja i uzdržavatelja svijeta i čovjeka.⁷¹ Filozofskim studijem produbljujemo istinu *fides querens intellectum* koju je sv. Ivan Pavao II. izrazio upečatljivom slikom: „Vjera i razum (*fides et ratio*) izgledaju poput dvaju krila kojima se ljudski duh uzdiže k promatranju istine.“⁷²

S obzirom na prepoznatu potrebu i zahtjevnost stjecanja mudrosti temeljene na razumu prožetog vjerom, Hrvatska biskupska konferencija u *Načelima i smjernicama odgoja svećeničkih kandidata* potiče na što raniju intelektualnu pripremu i određuje da svi koji žele stupiti u Bogoslovno sjemenište moraju položiti četverogodišnju školu (po mogućnosti humanističkog usmjerenja) i maturu, jer su to potrebni temelji za nastavak formacije na teološkim učilištima. Klasične gimnazije daju jedinstveni splet ljudskih, duhovnih i školskih sadržaja ima za cilj dati temelj za oblikovanje zrelih, obrazovanih i uravnoteženih osoba. Sva važnost ove upute naših biskupa očituje se u istini da je svećenik odgojitelj vjere i da se zato mora isticati sveopćim i dubokim shvaćanjem pologa vjere. Put razumijevanja svete Objave i vjere dugotrajan je, ali se posebno

⁷⁰ Usp. I. LEPP, *Psihoanaliza ljubavi*, KS, Zagreb, 1986., str. 139. – 145.

⁷¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Formacija svećeničkih kandidata – načela i smjernice*, GK, Zagreb, 2012., br. 127.

⁷² IVAN PAVAO II., *Fides et ratio*, Enciklika svim biskupima o odnosu razuma i vjere, KS, Zagreb, 1999., Dokumenti 117, str. 5.

intenzivira za vrijeme teološkog studija bogoslova. Zahtjev je ljudskog razuma upoznavati vjeru, čime čovjek postaje dionikom svjetla božanskog razuma (usp. GS 15).

Neki će reći da je nepravедno postavljati intelektualnu dimenziju formacije uz bok duhovnoj i ljudskoj, jer bi to značilo da onaj tko nije spreman zadovoljiti intelektualne zahtjeve kao da i nema poziv. Moramo imati u vidu da u Bogoslovnom sjemeništu trebaju biti primano zdravi mladići u svakom, pa i intelektualnom pogledu. Raznolikost stupnjeva intelektualnih sposobnosti kod bogoslova treba staviti u drugi plan, a fokus prebaciti na motivaciju intelektualne formacije koja se sastoji u naravi svećeničke službe. Dakle, veći je problem nedostatak ljubavi prema teologiji, zbog čega ona postaje „nešto što se mora da bih se zaredio“, a mnogo manji intelektualni potencijali pojedinaca. „Intelektualna formacija budućeg svećenika temelji se i gradi ponajviše na studiju svetog nauka – teologije. Vrijednost i vjerodostojnost teološke formacije ovise o strogom poštivanju vlastite naravi teologije, a istinska teologija proizlazi iz vjere i nastoji dovesti k vjeri.“⁷³

Religiozna ravnodušnost, relativizacija vrijednosti, sekularizacija, svodenje znanosti na isključivo prirodne grane, visoka stopa obrazovanosti i brojni drugi znakovi vremena današnjice upućuju na potrebu veće razine osposobljenosti za naviještanje neprolaznog i nepromjenjivog Kristovog evanđelja.⁷⁴ Prezbiterima je prva zadaća da svima navješćuju Božje evanđelje, pa zbog toga moraju ulagati intelektualne napore kako bi bili u mogućnosti dati „obrazloženje nade koja je u njima“ (usp. Pt 3, 15).⁷⁵

Da bi intelektualna formacija bila pastoralno djelotvorna mora se ucijepiti u duhovni hod koji je označen osobnim iskustvom Boga, jer tako nadilazi čistu pojmovnu znanost i dolazi k uvidu srca koje živi ono što prenosi ili namjerava prenositi. Pozvani treba proći kroz mnoga pitanja, izazove, i poteškoće, da bi svojim suvremenicima mogao posvjedočiti i obrazložiti kako se nositi sa znakovima vremena, današnjom situacijom i sve to s radošću i mudrošću Boga koji se u životu svećenika već prije pokazao djelotvornim. Pri tome je teologija izvorna mudrost utemeljena na Božjoj Riječi, Kristovu evanđelju i Katoličkoj Crkvi.⁷⁶ Ona utječe na duhovni život jer

⁷³ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, Apostolska pobudnica, Rim, 25. ožujka 1993., u: HBK, Formacija svećeničkih kandidata – načela i smjernice, GK, Zagreb, 2012., br. 53.

⁷⁴ Usp. isto, br. 51.

⁷⁵ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Formacija svećeničkih kandidata – načela i smjernice*, br. 130.

⁷⁶ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 51.

osvjetljuje i produbljuje poruku spasenja. Međuovisnost i neodvojivost teoloških disciplina, življene duhovnosti i pastoralnog djelovanja je analogna etapama učiti, prihvatiti i djelovati. Šireći horizonte putem navedene trijade uz suradnju s humanističkim znanostima (psihologija, sociologija i sl.), bolje ćemo upoznati čovjeka koji stoji u središtu ekonomije spasenja i traži načina kako da ostvari ono za što je stvoren.

Teološki traktati dobivaju vjerodostojnu vrijednost samo u njihovoj dubokoj usklađenosti i etapama prihvaćanja i življenja koje iz učenja trebaju uslijediti. „Sveti Bonaventura opominje: "Neka nitko ne vjeruje da mu je dovoljno čitanje bez pomazanja, umovanje bez bogoljubnosti, istraživanje bez udivljenja, promatranje bez radosnog klicanja, djelatnost bez pobožnosti, znanost bez ljubavi, razum bez poniznosti, poučavanje bez Božje milosti, istraživanje bez mudrosti Božjeg nadahnuća."“⁷⁷

Prezbiterima od ređenja trebaju odzvanjati biskupove riječi da budu zreli u znanju. Znanje i zvanje idu zajedno jer ne može se ljubiti ono što se ne poznaje. Znanje pozvanoga je sveto jer je uzeto iz Svetog pisma i tradicije. Danas je možda više nego ikada velik broj pitanja koja potresaju društvo i ljudsku egzistenciju. Zato prezbiter treba trajno obnavljati svoje znanje i produbljivati mudrost.⁷⁸ Stav o nevažnosti neprestanog napretka oko znanja može izraziti poznata poslovice *Repetitio est mater studiorum* koja je kod zaziratelja od permanentnog obrazovanja dobila sarkastičnu kvazi inačicu *Repetitio est mater stupidorum*. Drugi vatikanski sabor predlaže pohađanje tečajeva, kongresa kao i drugih prikladnih skupova koji su u službi permanentnog usavršavanja.

Intelektualna dimenzija u ostvarivanju svećeničkog poziva zahtjeva cjeloživotno sazrijevanje i rast po uputi svetoga Pavla: „Ne zanemari milosnog dara koji je u tebi... Pripazi na samoga sebe i na poučavanje! Ustraj u tome! Jer to vršeci, spasit ćeš i sebe i one koji te slušaju (1 Tim 4, 14-16). „Svećenik je pozvan objavljevati ljudima Božje lice u Isusu Kristu, a s njime i pravo lice čovjeka. To, svakako, zahtijeva od samoga svećenika da s dubokim poštovanjem i ljubavlju razmatra i traži to lice (usp. Ps 26, 8; 41, 2): jedino će ga tako moći obznaniti drugima.“⁷⁹

⁷⁷ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 53.

⁷⁸ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 19.

⁷⁹ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 72.

2. NARAVNOST PROŽETA NADNARAVNOŠĆU

„Na svijetu je sve više ljudi, a sve manje ljudskosti. I to je strašan problem. Još je strašnije da se to ne priznaje i tomu ne traži rješenje.“⁸⁰ Upravo se u ovoj, nimalo pretjeranoj formulaciji, očituje još veći zahtjev da se u kontekstu ostvarivanja svećeničkog poziva posveti određeni prostor naravnosti koja u suradnji s milošću čini ono što možemo nazvati nadnaravnost naravi. To bi značilo biti kao Bog, a (p)ostajati čovjek. Da bi pozvani bio čovjek Božji, prvo treba biti čovjek.

Jedan od vidova suvremenog tehnicističkog duha se može vidjeti u težnji da se problemi i kretnje duhovnoga života promatraju isključivo pod vidom naravnosti, sve do svođenja na neurološke procese. Čovjekova nutrina često biva do te mjere ogoljena da se svijest o ontološkoj dimenziji ljudske duše i njezinim dubinama kojima su sveci umjeli odrediti mjeru, postupno gubi. Problem razvoja tijesno je združen i s našim poimanjem čovjekove duše. U temelju tih neprimjerenih pojednostavljenja, koja ne žele priznati da razvoj čovjeka i narodâ ovisi o rješavanju problema duhovne naravi, nalazi se duboko nerazumijevanje duhovnoga života.⁸¹ „Vrijednosti se mjere ljudima, ljudi čovjekom, a čovjek Kristom.“⁸²

Govoriti o čovjekovu samonadilaženju bez za to potrebnih pomoći i sredstava bi se moglo usporediti sa obradom metala koji se stalnom obradom radi otklanjanja hrđe istovremeno obnavlja i troši. Psihoterapijski doseg mentalne higijene i otklanjanja negativnih vanjskih utjecaja je tek sredstvo čišćenja postojećih struktura čovjeka, bez unošenja „novih antitijela“. Te dosege treba vrednovati, ali ukoliko pođemo deduktivnim putem, shvaćamo da je mentalna higijena samo jedan od učinaka čovjekove (ne)povezanosti s Bogom.⁸³

Zanimljiv je fenomen da se čovjek radije otvara čovjeku i, iako razočaran, uvijek iznova traži snagu i sredstva za samonadilaženje kod onih koji ih također nemaju. I ne samo to. Vrlo je zanimljivo u kontekstu svećeništva promatrati fenomen da i poznavanje adrese Boga koji nas jedini može i uistinu želi obdariti sredstvima milosti nije dovoljno,

⁸⁰ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 77.

⁸¹ Usp. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, KS, Zagreb, 2010., Dokumenti 158, br. 76.

⁸² LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 81.

⁸³ Usp. M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, str. 177. – 183.

jer se bojimo odgovornosti i znoja surađivanja s milošću. Mojsije pod utjecajem kompleksa inferiornosti zbog mucanja ipak želi nekako izbjeći tako veliku odgovornost. Bog ga nije kaznio oduzimanjem sposobnosti govora kao „naravnog prava“, „nego je to zato da se na njemu očituju djela Božja“ (Iv 9,3). Gospodin kao vinogradar zna da se loza uzgaja obrezivanjem jer tako donosi obilat rod umjesto da bude samo razlistana. Nama je ponekad draži naš prirodni zeleni list, nego sva Božja rasevala milost koja se krije iza očinskog obrezivanja našega ponašanja i karaktera. Ostvarivanje svećeničkog poziva također zahtjeva Božji mudri obrez naše zemaljske loze kako ne bismo postali neplodni.⁸⁴

Ne treba zaboraviti da je i svaki svećenik jedinstven kao osoba po naravi. Bog ne poništava svećenikovu osobnost, nego je zahtjeva i želi se njome posložiti. Milost gradi na naravi da bi svećenik mogao prenositi najdublje i najdragocjenije istine svojim vlastitim osobinama, koje Bog poštuje te ih i drugi moraju poštovati.⁸⁵ Čovjek nije nešto što se u svećeništvu mora ukloniti i nadvladati, nego ono što se treba usavršiti. Svećenik je doista pravi čovjek, uzet od ljudi i postavljen za ljude. Ali on mora biti u *višem*, plemenitijem smislu čovjek, jer je primio posebnu milost po sakramentu Svetog reda. Budući da *gratia non destruit, sed supponit et perficit naturam*⁸⁶, svećenik je pozvan biti još više čovjek. Što je god svećenik više čovjek, bolje prodire u Kristovo lice postaje prozirniji i vjerodostojniji Kristov svjedok.⁸⁷

2.1. Snaga milosti Svetog reda

Čovjek je živa slika Boga koja se postupno razvija. Velik dio istočne crkvene tradicije poslužio se biblijskim terminima slika i sličnost (usp. Post 1, 26-27) kako bi osporio gnostičke tvrdnje da čovjek ostaje onakvim kakvim je predodređen, čime se nijekala snaga Božje milosti koja utječe na rast čovjeka (slike Božje) u svetosti (sličnosti s Bogom). Sveti Pavao je vjerovao u snagu ljudske volje i Božje milosti i to je iskazao vlastitim životom i poticanjem ljudi na rast sve "dok se Krist ne oblikuje u vama" (Gal 4, 19). Izazovi s kojima se čovjek na putu ostvarivanja svećeničkog poziva treba suočiti su raznoliki i brojni. Vrlo je važno krenuti redovitim vjerničkim putem i nadvladati zamku da se naravni nedostaci promatraju kao milosni darovi. „Neki misle

⁸⁴ Usp. R. PERIĆ, *Mojsije, Mojsije*, str. 98. – 99.

⁸⁵ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 2.

⁸⁶ Latinska sintagma i teološko načelo čije je značenje: Milost ne uništava, nego pretpostavlja i usavršuje narav.

⁸⁷ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 46.

da kad prestanu biti ljudi da će postati sveci. Takvi mogu postati samo neljudi.“⁸⁸ Povučen i nekomunikativan mladić nije nužno kontemplativan, kao što ni osoba namrgođena lica i tamne odjeće nije istovremeno ozbiljna osoba iako odaje takav dojam. Važno je shvatiti da su stepenice rasta u naravi važan temelj i istovremeno put po kojemu se milosni darovi primanju i integriranju u osobnost koja je usmjerena prema nadnaravnosti naravi. Ostvarivanje svećeničkog poziva je, jednako kao i svaki drugi put prema svetosti, pruga kojom putuje vlak našega života koji ide svojim smjerom tek ako mu podvozje na objema šinama –naravnosti i nadnaravnosti. To je put posut kamenjem poteškoća i zahtjeva predanja i razvijanja sebedarja koje će ići tako daleko da vrši svoju službu i troši se u dužnostima svoga zvanja.⁸⁹

Reinhart Lettmann smatra da je prijevod retka psalma „snaga im raste od časa do časa“ bolje prevesti riječima „snaga im raste od zidine do zidine“ jer time trijumfalnost bez ljudskog doprinosa ustupa mjesto borbi koja pred zidinom mora zastati, namučiti se, savladati ga, a potom neprestano postoji opasnost pada i ozljede. „Znamo pak da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube“ (Rim 8, 28) i daje milost za napredak, a put prihvaćanja uključuje i napor koji oživotvoruje milost da prkosi zidovima koji su iznad naših dometa.⁹⁰ S tom sviješću treba ukrijepiti ruke klonule i učvrstiti koljena klecava (usp. Iz 35, 3-4).

Iako smo već po sakramentu krsta primili biljeg i dar tako uzvišena zvanja i milosti, da uza svu ljudsku slabost možemo i moramo težiti za savršenstvom života, Dekret o službi i životu prezbitera Drugog vatikanskog sabora ističe: „Sakramentom reda prezbiteri se soubličuju Kristu svećeniku da kao služitelji Glave i suradnici biskupskog reda podižu i izgrađuju cijelo njegovo Tijelo, što je Crkva“.⁹¹ „Polaganjem ruku i posvetnom molitvom dijecezanskog biskupa utvrđuje se u svećeniku posebna ontološka povezanost „koja prezbitera ujedinjuje s Kristom, Velikim Svećenikom i Dobrim Pastirom“.⁹²

Niti jedan kršćanin ne može pripadati samome sebi. To još manje može jedan svećenik. Obdaren milošću Svetoga reda Bog izvodi i čini sposobnim da svećenik

⁸⁸ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 80.

⁸⁹ Usp. T. ŠPIDLIK, *Mali biseri crkvenih otaca*, Verbum, Split, 2016., str. 19. – 20.

⁹⁰ Usp. R. LETTMANN, *Što znači „još uvijek“ biti svećenik u današnjem vremenu*, u: VÐSB, 133 (2005.) 7-8., str. 592.

⁹¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 12.

⁹² Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 13.

spontano i radosno čini ono što je prije smatrao nemogućim herojskim djelima. Pozvani se pri spoznaji i življenju vlastitoga puta svetosti osjeća velikim jer uz Božju pomoć čini veličanstvena djela, ali i malenim jer se osobna ograničenost ne briše.⁹³

Dostojanstvo svećeničkog poslanja proizlazi iz odnosa s Trojedinim Bogom. S obzirom da očitovanje Boga ljubavi donosi spasenje čovjeka, svećenik je sredstvo čijim se djelovanjem to otajstvo posadašnjuje. Dostojanstvo je primio na dar i ono je njegova prvotna oznaka bez obzira na naravne sposobnosti, darove i ograničenosti. Zato u svećenicima ne treba prvo gledati grijeh, nego Krista analogno kao što u Crkvi ne treba gledati grešnost ljudi nego svetost Božju. To ne umanjuje važnost moralnog vladanja svećenika čije mjerilo mora biti Božja svetost (usp. Lev 20, 8; 1 Pt 1, 15-16).⁹⁴

„Milost Božju ne treba samo čuvati, nego primjenjivati, razvijati i omogućavati joj da bude plodna.“⁹⁵ Budući da milost ne djeluje bez čovjekove suradnje, potrebno je osigurati uvjete kako bi Duh Sveti doveo osobu do punine mjere svetosti koja se ostvaruje u trostrukoj službi naviještanja, posvećivanja i upravljanja.⁹⁶ Dar svećeničkog poziva osposobljava i zadužuje čovjeka da se sâm usmjerava prema najvećem Dobru i da ga odabere. Istodobno svakome drugome zabranjuje da ga u tom priječi i ometa. Bit i vrhunac opredjeljenja koje valja neprestano obnavljati sastoji se u stavu prihvaćanja i vršenja Božje volje.⁹⁷ U tome kontekstu, slobodu shvaćamo kao dar koji treba realizirati odabirom Krista za najveće Dobro i cilj svoga života. Tako će pozvani moći biti u mogućnosti ostaviti sve zemaljsko i sve držati na potrebnoj udaljenosti radi Boga, jer „tragično bi bilo dobiti slobodu, a izgubiti to Dobro.“⁹⁸

Iako svećenik nije svetiji ni bliži Bogu samim time što je svećenik, njegovo se ministerijalno svećeništvo kvalitativno razlikuje od općega. Po svećeniku usred naroda Božjega stupa sam Krist, pa je zbog toga svećenik uprisutnjenje Krista. Drugim riječima, Krist po svećeniku uči i posvećuje tu zajednicu te joj daruje svoj život kao Bogu ugodnu žrtvu.⁹⁹

⁹³ Usp. E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 53.

⁹⁴ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, str. 8 – 10.

⁹⁵ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 62.

⁹⁶ M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, u: BS 80 (2010) 3, str. 853.

⁹⁷ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 83.

⁹⁸ Isto, str. 85.

⁹⁹ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 3.

„Svećenik je u čovječanstvu prozor otvoren prema nebu kojim svojoj djeci šalje svjetlo istine i toplinu očinske ljubavi.“¹⁰⁰ On je Božji dar ponuđen svijetu kako čovjek ne bi ostao zarobljenik svoga sljepila, bijede i grijeha. On poput maloga stakla daje veliki doprinos onima koji borave u kući.

Ostvarivanje svećeničkog poziva je razvijanje svijesti o uronjenosti života u otajstvo Krista koji ga obvezuje i nuka na potpuno posvećenje u služnju Crkvi jer se na taj način ostvaruje smisao njegova života.¹⁰¹ Svećenici se trebaju „trstiti da žive u punini vlastito posvećenje – ostajući ujedinjeni s Kristom i puštajući da ih prožme njegov Duh – usprkos svojim ograničenjima, moći će ostvariti svoju službu, s pomoću milosti, u koju će se pouzdavati“.¹⁰² Crkvi trebaju svećenici da bi mogla živjeti temeljnu poslušnost Isusovoj zapovijedi koja je u samoj biti njezina postojanja i poslanja u povijesti: 'Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode' (Mt 28, 19) i 'Ovo činite meni na spomen' (Lk 22, 19; usp. 1 Kor 11, 24), tj. zapovijedi naviještanja Evandjelja i obnavljanja Kristove žrtve.¹⁰³

2.2. Svećenički poziv u svjetlu kristocentričnosti

Dugi niz stoljeća, sve do 19.st., u manualistici je norma morala bila ljudska narav (*natura humana qua talis*). Tek od Drugog vatikanskog sabora, a osobito doprinosom Međunarodne teološke komisije i nastojanjima H. U. von Balthasara koji je formulirao *Devet teza kršćanske etike*, ustaljuje se da je Krist konkretna norma morala.¹⁰⁴ U tome svjetlu „vrijednosti se mjere ljudima, ljudi čovjekom, a čovjek Kristom.“¹⁰⁵

Kršćanin je moralni subjekt stavljen u konkretnu egzistenciju utjelovljena Božjeg Sina u kojemu smo svi primili slobodu sinova Božjih i težimo prema istom cilju. Gospodinova zapovijed da ljubimo jedni druge kao što je on ljubio nas (usp. Iv 13, 34) je sažetak i nadmašenje svih pojedinačnih zapovijedi. Budući da je ova sinteza eshatološka i teološki nenadvisiva, prema tome je *a priori* normativna ili mjerodavna za sve ljude uopće. Ako je podrijetlo kršćanina kao moralnog subjekta takvo, onda je temelj kršćanskog morala i duhovnosti događanje koje odgovara strukturi susreta među

¹⁰⁰ E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 50.

¹⁰¹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 6

¹⁰² Isto, br. 25.

¹⁰³ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 1.

¹⁰⁴ Usp. I. FUČEK, *Krist – osobna, konkretna norma*, u: VDSB, 136 (2008.) 3, str. 245

¹⁰⁵ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 81.

osobama, dijaloga između Kristova *Ti* i mogega *ja*. Zato naš duhovni život moramo shvaćati kao proces života s Isusom, a ne kao zbir normi koje treba izvršiti.¹⁰⁶

Slijedimo li Poslanicu Kološanima, shvaćamo da je Krist kao Bogočovjek prauzor u kojem i za kojega je sve (usp. Kol 1, 15), a u prvom redu sâm čovjek. Isus Krist u sebi obuhvaća sve prave čovjekove mogućnosti. Svaki se pojedinac na sebi svojstven način želi u životu ostvariti kao čovjek, a svaki kršćanin kao kršćanin. To željeti i to ostvariti u životnoj praksi ne znači drugo nego odražavati Kristovu stvarnost. Sukladno tome, Krist je i osobna norma jer se naš moralni i duhovni život mjeri Kristovom osobom. On stavlja ispred čovjeka odgovarajuće moralno-duhovne zahtjeve na radikalniji način nego kombinacija općih normi ponašanja (usp. Mt 5). On je najkonkretnija norma jer se u njemu nastanila sva punina. Drugim riječima, njegove je njegove visine nemoguće dostići bilo kojem čovjeku iako prema tome stremimo imajući svoju opstojnost u Njemu (Kol 1, 17) i odražavajući ga čudoredno-duhovnim ponašanjem. To činimo na sebi svojstven način u konkretnom životu slijedeći njegov primjer pošto smo shvatili u kome nam je korijen postojanja.¹⁰⁷

Promotrimo nakratko najsvjetliji starozavjetni lik onoga koji je s Jahvom razgovarao licem u lice (usp. Pnz 34, 10). „Mojsije je po svojoj definiciji sluga, službenik, služitelj i poslužitelj. Sv. Grgur Niški sažeto o tome govori u svome *Mojsijevu životu*: „Mi doznajemo da je Mojsije, jer je prošao tolike napore, na kraju ocijenjen dostojnim da bude prozvan uzvišenim imenom Sluga Božji, što znači da nadvisuje sve.“ I onda nastavlja: „Što iz toga doznajemo? Da nemamo nego samo jedan cilju u ovom životu: da budemo nazvani slugama Božjim zbog svojih radnja.“ Cilj našeg duhovnog života je zvati se slugama.“¹⁰⁸

Njegova se povezanost s Bogom očitovala u vjerničkom prihvaćanju svega iz Božje ruke. Nije bilo skromnijega čovjeka na ovome svijetu, veli Sveto Pismo. Za grob mu se ne zna. Nitko mu nije bio na sprovodu, osim Boga. Slavni vođa izraelskog naroda nema nikakva mjesta ni ceremonije u religioznom štovanju puka. On se utopio u Boga, Izbavitelja u kojemu mu je sav život, poznatost i slava.¹⁰⁹

¹⁰⁶Usp. I. FUČEK, *Krist – osobna, konkretna norma*, str. 245

¹⁰⁷Usp. isto, str. 247. – 248.

¹⁰⁸R. PERIĆ, *Mojsije, Mojsije*, str. 171.

¹⁰⁹Isto, str. 220.

U kontekstu govora o procesu razvoja čovjeka kao osobe Karl Jaspers koristi pojam osovinskog vremena (njem. *Achsenzeit*). Kao nositelje doprinosa toga razvoja u vremenskim čvorištima između ostalih spominje i proroke. Novina osovinskog vremena izražena je i u Mojsijevu životu. On je postao svjestan svoga bitka u cjelini, samoga sebe i svojih granica. Iskusio je strahotu svijeta i vlastitu nemoć. Postavio je radikalna pitanja. Tiskao se ispred ponora prema oslobođenju i spasenju. Obuhvaćajući sviješću svoje granice, postavio je sebi najviše ciljeve – živjeti *u, po i za* Boga.¹¹⁰

Na tragu gore spomenutoga možemo s Jaspersom utvrditi da je Bog u životu proroka pokrenuo procese njihova uzdizanja, a oni su srcem koje je uzljubilo Boga riječju i primjerom uvjetovali objektivne pomake na području antropologije utirući put Izraelcima prema razvoju svijesti da su svoji tek kada su Božji.¹¹¹

„Najvažnija riječ za govor o starozavjetnoj antropologiji se prevodi sa „srce“.¹¹² Metoda srca je dominantna i u novozavjetnim izvještajima. Evanđeoski odlomak iz Markova evanđelja (Mk 3, 20-35). iznosi optužbu pismoznancima da po poglavici đavolskom izgoni đavle. Jedini koji se u toj situaciji nisu zgražali nad Isusom bijahu apostoli, koji su nedugo prije toga slobodno i svjesno rekli *dâ* Isusovu pozivu. Oni su se, za razliku od razumske metode svojstvene pismoznancima, opredijelili za metodu srca. Apostoli ljube Isusa, imaju povjerenja u njega, i ne smeta im što puno toga ne razumiju. Svećenik je također pozvan priznati da ne razumije sve i nerazumljivo prepustiti Božjem vodstvu. To znači odvažiti se iskrenim srcem i vjerom tražiti božansko lice Krista u Crkvi.¹¹³

Događaj poziva je Kristov prodor u srce pojedinca, u tajnosti njegove svijesti, bez ikakve garancije objektivnosti čina. Ne radi se o predodređenosti rođenjem (kao u slučaju kraljeva ili u Izraelu svećenika), niti o izboru po sposobnosti. Krist poziva bez posebnog povoda ili razumljivog razloga i daje odredbu da pozvani preuzme stil oponašanja i uprisutnjenja Isusova stila života. Upravo se u doživljaju poziva, oštrije i

¹¹⁰ K. JASPERS, *Vom Ursprung und Ziel der Geschichte*, München, 1950., str. 19.

¹¹¹ Usp. B. LUJIĆ, *Starozavjetni proroci*, str. 490.

¹¹² H. W. WOLFF, *Anthropologie des Alten Testaments*, Evangelische Verlagsanstalt, Berlin, 1980., str. 68.

¹¹³ Usp. M. SZENTMARTONI, *Očarani Božjom riječju*, str. 224. – 226.

izvornije nego u bilo kojem drugom pothvatu, pred proroka postavlja izazov sjedinjenja s Bogom i stavljanja cijeloga sebe u njegov božanski plan.¹¹⁴

Bog se u potpunosti predao čovjeku i očekuje od pozvanoga predanje cijele osobe. Kvalitativni skok od predanja djela koja ljudi čine do predanja čitavog čovjeka pronalazimo u prispodobu o farizeju i cariniku (usp. Lk 18, 9-14). U Knjizi Sirahovoj čitamo da Bog uistinu uslišava one koji mu srcem služe. Srce u Svetom pismu označuje čitavoga čovjeka. U prispodobu o farizeju i cariniku moguće je prepoznati brojne polarnosti, pa tako možemo prepoznati i dva vjerska stava: farizejevu vjeru vanjskih djela i carinikovu vjeru srca. Dobra djela što ih pozvani čini nemaju vrijednosti ukoliko srce, odnosno cijela osoba, nije predala svoj život Bogu što se ostvaruje svakodnevnom obnovom vjernosti Bogu. Carinik izlivanjem srca pred Bogom kopa prodube u vlastitoj duši da se u njemu nastani Bog kojemu će prikazivati i usmjeravati sve svoje napore. Farizej činjenjem dobra samo egocentrično hrani taštinu i istiskuje prostor Božjeg prebivališta u sebi. Svećenički poziv na poseban način zahtjeva raskajanost da bi se osoba Božjeg poslanika ispunila snagom milosti Svetoga reda. Osoba koja ostvaruje svećenički poziv treba željeti predati sebe Bogu, a ne tek svoja djela jer bez Božje milosti nismo sposobni za bilo kakvo dobro.¹¹⁵

Svećenik bez Krista je kao materija bez forme. On ne živi za sebe, jer je posrednik prema Bogu. Ne pripada sebi, jer je zaručnik Crkve. Ne živi sebi, jer je sluga svijetu. Nije samo čovjek, jer otajstveno uprisutnjuje Boga i njegov je prijatelj. Dakle tko je svećenik? Ništa po sebi, sve po Kristu.¹¹⁶

„O Isusu se malo može znati sa škrtim srcem. On je postao sličan nama da bi mi postali slični njemu Bog u njemu poklanja čovjeku čovjeka. Stoga nećemo naći čovjeka ako ne nađemo Boga.“¹¹⁷ „Krist je egzegeza Boga“, a svećenik svojim životom svjedok Božje otkrivenosti.¹¹⁸ Mladiću koji s nestrpljenjem i strašću iščekuje dan svoga ređenja Crkva želi poručiti da će time postati drugi Krist iako neće prestati biti čovjek. „Treba biti na taj način da čovjek koji je u tebi ne priječi drugima vidjeti da si Krist.“¹¹⁹ Bog uvijek djeluje preko ljudi po čemu svećenikov rad postaje Kristov. Ostvarivati

¹¹⁴ M. ZOVKIĆ, *Poziv biblijskih proroka*, str. 13. – 14.

¹¹⁵ Usp. M. SZENTMARTONI, *Očarani Božjom riječju*, str. 404. – 405.

¹¹⁶ Usp. E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 15.

¹¹⁷ L.J. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 35. – 37.

¹¹⁸ Usp. isto, str. 35.

¹¹⁹ E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 28.

svećenički poziv znači biti povlašten kooperant spasenja, koji, prema evanđelistu Mateju, piše povijest, ali ne po pijesku, nego po ljudskim srcima.¹²⁰ Razumijevanje svećeničkog identiteta uključuje sebi svojstvene izazove.

Svećenik se nalazi u prilici da riječi Ivana Krstitelja „Ja nisam Krist“ (Iv, 1, 20) počne shvaćati isprva degradacijom klerikalizma, a postupno i kao opravdanje za vlastite slabosti što se izražava frazom „I mi smo samo ljudi“. Jednostavno ne postoji korjenitije dovođenje u pitanje nositelja službe nego kad ga se suoči s pitanjem: predstavljaš li doista Krista Gospodina, i prepoznaje li i zajednica da svojim službenim djelovanjem i osobnim ponašanjem predstavljaš i nju?¹²¹

Narav svećeničkog poziva i identitet svećenika izvedeni su iz Krista jer nastavljaju njegovo djelo i uprisutnjuju Velikog Svećenika novoga i vječnoga Saveza: "svećenik je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika". Iz te ukorijenjenosti u Krista i zahvaćenosti njime treba proizlaziti djelovanje prema braći ljudima.¹²² Zato i papa Franjo na početku enciklike *Evangelii gaudium* uvjerenost svjedoči da će svećenik ostvariti svoje poslanje ako ono svoje izvorište crpi u "biti s Isusom", iz zajedništva s njime.¹²³

„Slijeđenje Krista nije izvanjsko oponašanje, jer dotiče čovjeka u njegovoj dubokoj nutrini. Biti Isusov učenik znači biti sukladan s njim koji je postao toliko poslušan da je sebe darovao na križu (usp. Fil 2, 5-8). Put vjere Krist prebiva u srcu vjernika (usp. Ef 3, 17) i tako je učenik srastao sa svojim Gospodinom i po njemu je uobličen. To je plod milosti, djelatne prisutnosti Duha Svetoga“.¹²⁴

Svećenik pronalazi punu istinu svoga identiteta u svojoj izvedenosti iz Krista, svoga posebnog sudjelovanja i nastavljanja njega samoga. Svećenik je živa slika Krista. Budući da je njegovo svećeništvo izvor i uvir prezbiterskog svećeništva, odnos s Kristom je prijeko potreban ključ za shvaćanje svećeničke stvarnosti.¹²⁵ „Krist je božanska limfa koja neprestano ispunja, koja oživljuje darom Duha Svetoga i čini da

¹²⁰ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 38. – 40.

¹²¹ Usp. G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, KS, Zagreb, 2010., str. 103.

¹²² Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 12.

¹²³ FRANJO, *Evangelii gaudium*, KS, Zagreb, 2015., Dokumenti 163, br. 1

¹²⁴ IVAN PAVAO II., *Veritatis splendor*, KS, Zagreb, 2008., Dokumenti 107, br. 21

¹²⁵ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 12.

njegov život bude život ljubavi. Kršćanski život se razvija i idem prema punini savršenstva samo ako je u neprekidnom životnom zajedništvu s Kristom.“¹²⁶

Svećenik je Kristov poslanik i oruđe djelotvornog naviještanja evanđelja, skupljanjem i vodstvom zajednice, opraštanjem grijeha a naročito euharistijskim slavljem koje ponazočuje Krista u vršenju njegova djela ljudskog otkupljenja i savršene proslave Boga. Po njemu sam Krist nastavlja svoje spasiteljsko djelou svim vremenima i krajevima, pa sveukupno poslanje i sva snaga posvećivanja kod svećenika proizlazi od Krista. Dubina povezanosti s njime je uzrok o kojemu ovisi učinak da vjernici prepoznaju Krista i njemu se suobličuju.¹²⁷

Iako već sveti čini usmjeravaju svećenika prema specifičnom obliku življenja svetosti, svećenik je snagom svoga poslanja i službe pozvan na izgradnju osobne svetosti koja „mnogo doprinosi da vlastitu službu vrše plodonosno“.¹²⁸ „Kada se svećeničke dužnosti (*munera*) obavljaju Kristovim duhom, ostavljaju u srcu trag uskrasne radosti.“¹²⁹

„Prezbiteri su u Crkvi i za Crkvu, kao neko sakramentalno posadašnje Isusa Krista Glave i Pastira; vjerodostojno propovijedaju njegovu riječ, ponavljaju njegove geste oprostjenja i ponude spasenja, nadasve krštenjem, pomirenjem i Euharistijom; kao i on, ispunjeni ljubavlju sve do posvemašnjeg dara samoga sebe skrbe za stado koje ujedinjuju i vode k Ocu po Kristu u Duhu.“¹³⁰

2.3. Poziv svećenika na svetost

Za očekivati je da roditeljske pozitivne karakteristike genetski i odgojem primaju djeca. Analogno tome, ako je Otac svet, i mi kao sinovi u Sinu trebamo biti sveti. Kršćanin treba biti svet jer je po krštenju ucijepljen u Krista koji se predao za nas da imamo odnos s Ocem kakav ima on kao njegov Jedinorođenac.¹³¹ Isusova svećenička molitva govori o njegovu naumu da gledamo i uživamo Boga (usp. Iv 17, 1-26). Dakle, „prezbiter će postići svetost na sebi svojstven način tako što svoje dužnosti iskreno i

¹²⁶ P. ŠOLIĆ, *Kristocentrična utemeljenost kršćanskog života*, u: CUS 14 (1979.) 2, str. 107.

¹²⁷ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 2.

¹²⁸ V. DUGALIĆ, *Biti svet svećenik*, u: VDSB 133 (2005.) 7-8, str. 577. Više o tome: Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Presbyterorum ordinis*, br. 12.

¹²⁹ KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, KS, Zagreb, 2014., Dokumenti 164., br. 135.

¹³⁰ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 15.

¹³¹ Usp. J. MRCELIĆ, *Transcendencija i imanencija svetosti*, u: CUS, 14 (1979) 1., str. 13. – 15.

neumorno obavljaju u Kristovu Duhu.“¹³² Nema nikakvog opravdanja da se na tome ne radi. Osim izvanrednim djelima, svetost se ostvaruje vršeći Božju volju svim srcem u svakodnevnim situacijama.¹³³

Istinski susret s Gospodinom i iskrena otvorenost njegovu Duhu vode do one preobrazbe čitavoga života koju nazivamo „svetost“. Tko je doista zahvaćen Kristom i njegovim Duhom, ne može se zadovoljiti podvojenim i polovičnim životom, jer ga sila toga iskustva i susreta tjera na promjenu sebe. „Žar da svećenički hod postane put svetosti izbija iz istinske svetosti života koji se hrani molitvom i poglavito ljubavlju Euharistije.“¹³⁴

O svetosti je moguće govoriti samo u odnosu prema Bogu koji je „triput svet“ (usp. Iz 6,3). Budući da je svet samo Bog koji se potpuno objavio u Isusu Kristu, sva ostala bića sveta su u mjeri u kojoj su kristoliki.¹³⁵ Svetost se ne može zaslužiti jer je milosni dar Božje ljubavi koji možemo prihvatiti, ali ni tada svetost ne postaje naše privatno vlasništvo.¹³⁶

Ugodno nam je i drago pri srcu što u hrvatskome jeziku naziv svećenik podsjeća na svetost. Kao i u Svetome pismu gdje „svetac Božji“ (Mk 1, 4; Lk 4, 34; Iv 6, 69) ne označuje čudorednost i kreposnu svetost, tako je i „svećenik“ poveznica osobe s tajanstvenom Božjom biti. Drugim riječima, pojam svećenik ukazuje da su svećenici Bogu posvećeni, od njega izabrani i osposobljeni za službu Božju. Svećenička svetost mora biti apostolska. Nije dovoljno što je svećenik blizu Bogu, nego mora svim silama nastojati da služenjem i usrdnim molitvama privede ljude k njemu. Osim apostolska, svećenikova svetost mora biti i moliteljska. Jasno je da svećenik ne stigne moliti koliko i monah, ali ipak može svoj rad pretvoriti u molitvu.¹³⁷ Ne valja neumjesno produživati i profanirati svoj rad zato da bismo se izjednačili s onima koje moramo privesti k Bogu. Inače, ljudi će se pitati je li uopće svećenik ako ga ne vide da se moli, osim onda kada mora obaviti službene obrede, makar ne baš pobožno.¹³⁸ „Sveti svećenici čine narod

¹³² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 13.

¹³³ Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, UPT, Đakovo, 2009., str. 125. – 126.

¹³⁴ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, br. 99.

¹³⁵ Isto, str. 7.

¹³⁶ Usp. J. MRCELIĆ, *Transcendencija i imanencija svetosti*, str. 16.

¹³⁷ O navedenoj temi je s velikim žarom govorio sveti Vinko Paulski.

¹³⁸ Usp. A. ŠKRINJAR, *Svećenička svetost*, u: OŽ, 41 (1986.) 2., str. 152. – 153.

kreposnim, kreposni svećenici čine narod dobrim,, dobri svećenici (ni sveti ni kreposni) čine narod bezbožnim).¹³⁹

Imajući u vidu zahtjevnost potpunog umiranja sebi da bismo živjeli po Kristu, s Kristom i u Kristu za druge, može nam se činiti da je drama svećeničkog života svojevrsna korizma od 70-80 godina koja je obavijena trošenjem sebe i neshvaćenosti od strane drugih. Ipak, kao što je poruka korizme sadržana već u Isusovu nadvladavanju triju kušnja u pustinji kojima govori o pobjedi, tako i svećenički život treba promatrati kao put koji ide do pobjede. Svećeniku će Duh Sveti poslati i milosrdne Samaritance koji povijaju rane, dobre žene koje prate na našem križnom putu, suosjećajne Veronike koje brišu suze, vjerne Marije, pouzdane prijatelje i odane majke koje stoje u podnožju križa.¹⁴⁰ Pa ipak, on ne živi od koncentrata ljudske ljubavi.

Put svetosti zahtjeva od svećenika promatranje samoga sebe kroz Krista od kojega živi i kroz evanđeoske vrednote koje ostvaruje vođen pouzdanjem u Boga. Drugim riječima, to je sjedenje do nogu Isusovih i upijanje njega. Tako poučeni, dobivamo snažan poticaj volje za usmjeravanje afektivnosti i velikodušno nastojanje oko vlastitog posvećenja, ali i svjedočenja.¹⁴¹

„Raspoloživost za Boga otvara nas raspoloživosti za braću i raspoloživosti za život, koji razumijevamo kao solidarnu radost i zadaću.“¹⁴² Vjera nas ne oslobađa napora, nego nam pomaže i hrabri da ćemo uspjeti. Raditi puno bez Boga je neuspješno, a raditi s njime je sve.¹⁴³

„Zahtjev svećeničke svetosti, koji izvire iz svećeničke službe, jest u svom najdubljem temelju onaj zahtjev koji je zahtijevao i Neokaljano Začće Gospodinove majke. Samo onda kada svećenik unese čitav svoj život u svoje zvanje ostvaruje svoju službu.“¹⁴⁴ Tu službu živi u odnosima prema drugima i za njih.

¹³⁹ E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 10.

¹⁴⁰ M. SZENTMARTONI, *Očarani Božjom riječju*, str. 36.

¹⁴¹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, br. 81.

¹⁴² BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, br. 78

¹⁴³ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 98.

¹⁴⁴ K. RAHNER, *Sluge Kristove*, Sarajevo, 1978., str. 59.

2.4. Međuovisnost naravi i milosti u međuljudskim odnosima

Svećenik Krista nasljeđuje u svemu, a osobito u naravnoj etici i vrlinama koje su, čitajući Sveto pismo, prepoznali gotovo svi, pa i ateistički mislioci. Teško je reći postoji li uopće nevjernik koji bi kršćanstvu osporio izvanredan etički sustav, a Isusu savršenost kreposnog života. Toma Akvinski promatra milost kao kvalitetu naravi koja ima svoju ontologiju. Milost daje novu formu čovjeku jer akcidentalno mijenja njegovu narav i čini čovjeka sličnim Bogu. Ovo srednjovjekovno razumijevanje izriče jedan vid odnosa milosti i naravi koji je u postkoncilskom vremenu dopunjen drugim vidom – suradnja s milošću kao ljubavna relacija između Boga i čovjeka. U tome kontekstu milost više nije „množina resursa“ koje treba primijeniti u život, nego „je naklonost, ničim zaslužena pomoć koju nam Bog daje da bismo odgovorili njegovu pozivu, da postanemo sinovi i kćeri Božje, posinci, sudionici božanske naravi i života vječnoga“.¹⁴⁵

Milost i narav, čovječstvo i svećeništvo trebaju biti tako harmonično u sebi ujedinjeni, da ih milost čini cjelinom većom od zbroja tih dvaju komponenti iz koje će progovarati „poštenje, pravednost, plemenitost, samilost, dobrota, čovjekoljublje, blagost, ljubaznost, uljudnost, finoća, uglađenost, takt, iskrenost, susretljivost itd. U tome kontekstu postaje shvatljivije kako milost ne uništava, nego pretpostavlja i usavršuje narav. Ne možemo si pojmiti svetog svećenika koji ne bi bio imao razvijene naravne kreposti. Čovječstvo oplemenjeno milošću Svetoga reda ima moć izaravati Krista vjernicima, ali i nevjernicima kojima Duh Sveti može otvoriti srce i navesti ih na pitanje *što je to u ovom svećeniku?*¹⁴⁶ „Današnje vrijeme samo će onda vjerovati u svetost svećenika, ako se on najprije pokaže kao čovjek u punom smislu.“¹⁴⁷

Promotrimo taj odnos milosti i naravi na primjeru kralja Davida. Njegove kvalitete da je hrabar junak, ratnik, vješt govornik, krasna stasa dobivaju snagu i uporište u tome što je Jahve s njim. Nakon što je David pomazan za kralja, Šaulove sposobnosti su oslavljenе tjeskobom i bunilom. Davidova je snaga umnožena Božjim blagoslovom koji je s njime u svim pothvatima, pa iz povjerenja u Boga smiono izaziva Golijata na dvoboj kojega do tada nitko nije pobijedio. Njegova hrabrost nije bila nerazumna jer je imao iskustvo borbe s lavovima i medvjedima i uz to se snažnom vjerom uzdao u Božju

¹⁴⁵ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1996.

¹⁴⁶ Usp. A. PAVLOVIĆ, *Josip Pavlović: Svećenik kao čovjek*, u: VĐSB, 133 (2005.) 7-8, str. 606. – 607.

¹⁴⁷ Isto.

milost. To je izraženo prekrasnom ispoviješću vjere. Samo je Jahve nepobjediv. I svaki koji je u vjeri sjedinjen s Jahvom, postaje nepobjediv.¹⁴⁸

Od 1 Sam 16 do 2 Sam 11 Sveto nas pismo izvještava o usponima i pobjedama, o političkoj i religioznoj zrelosti kralja Davida. Na zenitu svoje slave najslavniji i najveći Izraelski kralj ponovno postaje slabić jer je izgubio iz vida svrhu svoga poslanja. Zrelost je ovdje promatrana kao otvorenost srca i uma Jahvinoj milosti. U tome svjetlu i pad postaje sredstvo otkrivanja Božje veličine. David raskajanim srcem (usp. Ps 51, 3-9) očituje vlastitu zrelost izdiže se iz gliba jer je uvjeren da Bog ne odvrća svoju naklonost od onih koji mu se svim srcem vrate. Na putu ostvarenja svetosti i punine humanuma, pozvani istovremeno putuje linijama otkrivanja Božje veličine i dobrote kao i dubine vlastitoga pada, malenosti i sklonosti grijehu. Zbog toga je put obraćenja put svetosti. To je bio i put Davida koji je u imenu svoga sina (Salomon = mir, sreća) izražava želju da Bog opet u potpunosti prihvati njega i Izraelski narod u svojoj ljubavi.¹⁴⁹

„Milosrđe će uvijek biti veće od svakoga grijeha, jer nitko ne može postavljati granicu ljubavi Boga koji prašta. Ako samo podignemo pogled i ostavimo barem jednu pukotinu za djelovanje njegove Milosti, Isus čini čuda i s našim grijehom, bijedom i svim onim što jesmo. Ne zaboravimo da na čudu svadbe u Kani Isus služi vodom iz posuda u kojim se „pralo“ od grijeha, vodom koja sadrži nečistoću da bi ju pretvorio u vino – u najbolje. Ne možemo li onda u toj slici prepoznati čudo koje Bog po milosti izvodi u čovjeku koji mu se posveti?¹⁵⁰ „Čovjekova slabost je golema snaga koja privlači Boga, a čovjekovo siromaštvo sjajna prigoda da mu se Bog daruje...Bog može sve u srcu koje ga ljubi...Tek kada smo s Bogom u sebi, onda smo kod sebe njim bogati“.¹⁵¹

2.4.1. Odnos prema autoritetu

Za pokretanje i održavanje zdravih odnosa u zajednici je potrebna zdrava naravna baza koja je preduvjet za dugoročnu sreću. Naravnost dolazi na vidjelo kroz naše interakcije i putem borbi s društvenim okruženjem. Relacijska emocionalna nezrelost je povezana s zapletajima i nezadovoljavajućom plitkoćom odnosa. Kad smo svjesni i

¹⁴⁸ Usp. C. TOMIĆ, *Davidovo doba*, str. 104.

¹⁴⁹ Usp. isto, str. 199. – 206.

¹⁵⁰ Usp. FRANJO, *Božje je ime milosrđe. Razgovor s Andreom Tornijelijem*, Verbum, Split, 2016., str. 97. – 98.

¹⁵¹ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 26.

zapovijedamo vlastitim emocijama, razvit ćemo sposobnost da uđemo u odgovarajuću razinu odnosa s drugim osobama, pa tako i s autoritetom. Inače, možemo podleći zavisti, nepovjerenju, sumnji i posesivnosti. Umjesto da se osjećamo odgovornima, biti ćemo skloni kriviti druge ili okolinu za naše greške ili propuste.

Nije neuobičajeno da je pozvani pretjerano ovisan o onome što autoritet¹⁵² misli ili govori o njemu. To može biti posljedica relacijskih gubitaka pretrpljenih u ranijim fazama razvoja.¹⁵³ Jedan od razloga je i zavist ili narcisoidnost kojoj čovjek ponekad dopusti prevlast. Tako borba za duše i Kraljevstvo Božje bude svedena na borbu za vremenito (dobrostojeću župu, status ili reputaciju). Također odnos neiskrenosti i nepovjerenja prema autoritetu zajedno s nejasnoćama izazvanim predrasudama uvjetuju stvaranje stereotipa popraćenih ljubomorom.¹⁵⁴ Upravo će napretkom u emocionalnoj zrelosti pozvani biti u mogućnosti da se oslanja na sebe i Boga, te da živeći kršćanske vrednote razboritosti, istinoljubivosti i podložnosti osjeća mir kako u srcu, tako i u odnosu prema autoritetu.

Težnja čovjeka da bude voljen nužno zahtijeva i dimenziju prihvaćanja od strane okoline, pa i od strane autoriteta, što u zajedništvu ljubavne veze ili braka međusobno čine supružnici. Pozvanoga ponekad na poseban način pritišće čuvstveni teret, pa se odlučuje da nekim vrjednijim činom privuče pažnju autoriteta od kojega očekuje da to vidi i pohvali. Kada se nađe u situaciji doživljene nepravde, zaobilaženja i uskraćivanja zaslužene nagrade i pohvale, emocionalno zrela osoba neće očajavati. Pozvani će ponekad izraziti svoje nezadovoljstvo istim i ukazati na problem, jer se ne boji izreći što osjeća i misli unatoč mogućim posljedicama.¹⁵⁵ Emocionalno zdrave osobe vide neuspjeh kao iskustvo učenja, prihvaćaju odgovornost, uče iz povratne informacije, i traže mogućnost krenuti dalje.

Pozvani se tijekom odgoja na poseban način nalazi u fazi samoostvarivanja i osamostaljivanja duševnih i svih drugih sposobnosti o kojima se svijest i sigurnost dobiva praksom, upotrebom i vježbanjem. Potreba za nutarnjim rastom i vježbanjem očituje se u intenzivnom interesu za predmete koji doprinose razvoju i odbacivanju

¹⁵² Ovdje autoritet promatramo najprije u osobi rektora za bogoslove, župnika za đakona i kapelana, te biskupa za prezbitere.

¹⁵³ Usp. PARAPPULLY, J., KUTTIANIMATTATHIL, J., *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 66. – 73.

¹⁵⁴ Usp. I. LEPP, *Psihoanaliza ljubavi*, str. 139. – 145

¹⁵⁵ Usp. isto.

onoga što taj razvoj koči. Zato u adolescentskoj dobi dolazi do sukoba s autoritetom jer se čovjekova priroda buni protiv izvršenja onoga u što nema uvid a sukladno tome ni valorizaciju radi li se o stimulativnome ili destimulativnome elementu i situaciji. Autoritet je zato pozvan dati objašnjenje značaja onoga što se od pojedinca traži, jer u suprotnome osoba postaje nesamostalan i infantilniji pojedinac koji postaje na teret sebi i drugima.¹⁵⁶

Poput svakog čovjeka, pozvani se nađe u situacijama u kojima nema jasno tumačenje nekih događaja. Osjeća da ga Bog zove na predanje, ali se narav protivi. Isus u Getzemaniju moli Oca da ga mimoide kalež muke. Iako shvaća što ga čeka, narav mu se suprotstavlja, no i u ovoj situaciji prihvaća Očevu volju, ima povjerenje u onoga koji stoji iza tog poziva.¹⁵⁷ Krist „iz onoga što prepati, naviknu slušati“ (Heb 5, 8). Cijeli je njegov život poslušnost volji Očevoj. Bio je „poslušan do smrti, smrti na križu“ (Fil 2, 8). Kako za Krista, tako i za pozvanog, poslušnost izražava potpuno spremnost vršiti Božju volju koja se očituje u sugestijama nadređenih.¹⁵⁸ „Prezbiteri, pak, imajući pred očima puninu sakramenta reda koju uživaju biskupi, neka u njima poštuju autoritet Krista, vrhovnog pastira. Neka, dakle, prijanjaju uza svog biskupa iskrenom ljubavlju i poslušnošću.“¹⁵⁹ Staviti se biskupu na raspolaganje je izraz vlastite slobode, poslušnosti i odanosti. Njome se jača zajedništvo i snažno proturječi suvremenim tendencijama slobodarstva.

Pozitivan ishod oblikovanja svećeničkog identiteta očituje se u spremnosti preuzimanja svećeničke službe. Ako ne naglas, onda barem u sebi, mladi svećenik bi u sebi trebao ponavljati. *Evo me, biskupe, šalji me kamogod hoćeš, spreman sam ići na bilo koju župu, posao, bez izuzetka i rezerve* koje su pokazatelj da svećenička formacija nije dovršena.¹⁶⁰ Nitko nije svjesniji od svećenika da su Crkvi potrebna pravila i hijerarhija jer podređenost rađa harmonijom. Pozvani se vrlo rado treba zalagati u bilo kojoj povjerenoj službi, pa makar ona bila i neuglednija ili oskudnija.¹⁶¹

Uzimo za primjer svetoga Župnika Arškog kojega je 1817. godine nadbiskup Lyona ondje poslao. Unatoč tome što je Ars bila vrlo mala i duhovno opustošena župa u

¹⁵⁶ Usp. V. BAJSIĆ, *Na rubovima Crkve i civilizacije*, KS, Zagreb, 1972, str. 224. – 225.

¹⁵⁷ M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, str. 202. – 203.

¹⁵⁸ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 56.

¹⁵⁹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 7.

¹⁶⁰ Usp. M. SZENTMARTONI, *Putovi i stranputice izgradnje svećeničkog identiteta*, u: BS, 80 (2010.) 3, str. 911.

¹⁶¹ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 15.

koju nitko nije htio, on prihvaća imenovanje s optimizmom temeljenim na predanju Bogu što na kraju rezultira izvanrednim plodovima.¹⁶² Ipak, od svih ljudi najveći uzor poslušnosti svećenicima i redovnicima je Marija. Ona je, nakon što je jednom pristala na Božji plan, ostala vjerna svom obećanju ostala do kraja života. To je ideal koji treba slijediti.¹⁶³

2.4.2. Odnos prema povjerenom mu stadi

Svako ljudsko biće može postati istinski ljudsko jedino putem susreta s drugim, jer se tako misterij osobe podvostručuje.¹⁶⁴ Zadatak samoostvarenja neodvojivo je zadatak i individuacije i relacije.¹⁶⁵ Shodno tome, ostvarivanje svećeničkog poziva zahtjeva od pozvanog određeni stupanj sposobnosti da se odgovori situacijama, kontrolira vlastite emocije, ima stabilna raspoloženja i da se ponaša zrelo u odnosima prema drugima, postajući tako sudionik njihova života.¹⁶⁶ Nadalje, važan je izdiferenciran vlastiti identitet koji osobi omogućuje plodnu, empatijsku komunikaciju s drugima, gdje ne dolazi do difuzije uloga, identiteta. Pozvani bi se trebao vježbati u „baratanju svijetom“. Tijekom sazrijevanja može biti nespretni i zbunjen u nastupu, a to može pobuditi osjećaj manje vrijednosti. Tada se nisko samopoštovanje na krivi način može kompenzirati arogantnošću i omalovažavanjem tuđih problema.¹⁶⁷ Narcizam i objektivne prepreke, na koje osoba ne može utjecati (fizički nedostaci i sl.), ukoliko su povezani s emocionalnom tankoćutnošću, mogu bitno umanjiti ili čak onemogućiti sposobnost posvećene osobe za uspostavljanje zdravog odnosa bliskosti i ljubavi prema povjerenim mu ljudima.¹⁶⁸

Samopoštovanje, svijest o vlastitoj jedincatosti i ljubav prema drugome čine da osoba nema straha od prisne komuniciranja s drugima, jer se ne boji da će pod utjecajem sugovornika izgubiti vlastitu osobnost, te tako postati samo sjena nekog drugog. Samom činjenicom što je izbjegnuto strah, a izostao osjećaj krhkosti, jača sposobnost za ljubav.

Sposobnost uspostavljanja zrelih međuljudskih odnosa je uistinu bitan čimbenik za one koji su odgovorni za zajednicu i stvaratelji njezina zajedništva. To zahtjeva da

¹⁶² Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, str. 39.

¹⁶³ Usp. M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 860.

¹⁶⁴ Usp. M. BUBER, *Ich und Du*.

¹⁶⁵ Usp. F. IMODA, *Razvoj čovjeka- Psihologija i misterij*, str. 214.

¹⁶⁶ Usp. V. K. SINHA, *A Study of Emotional Maturity and Adjustment od College Student*, str. 594.

¹⁶⁷ Usp. V. BAJSIĆ, *Na rubovima Crkve i civilizacije*, str. 227.

¹⁶⁸ Usp. I. LEPP, *Psihoanaliza ljubavi*, str. 130. – 134.

svećenik ljubazan, gostoljubiv, iskren u riječima i srcu, razborit, uzdržljiv, velikodušan i raspoloživ za služenje, sposoban osobno ponuditi i probuditi u drugima otvorene i bratske odnose, spreman razumjeti, oprostiti, tješiti (usp. 1 Tim 3, 1-5; Tit 1, 7-9).¹⁶⁹ Postoji opasnost zaustavljanja na razini naravnosti. Vjernici se lako mogu početi diviti svećeniku koji je uvijek dobro raspoložen i kod kojega uvijek svega ima.¹⁷⁰ Kada bi svećenik dao samo sebe čovjeku, to bi bilo premalo. „Što tko sije, to će i žeti“ (Gal 6,7). Pozvani ne može sijati svoje, a očekivati Božje. Zato pozvani, „Duha ne trni“ jer bit će ti krivo (1 Sol 5, 19).

S druge strane, svećenici nisu anđeli i to ne trebaju biti. Kao ljudi oni su cjelina - jedinstvo duše i tijela. Osoba se vrlo lako demonizira kad se prebaci u duhovnu dimenziju koja ne prihvaća tjelesnost, emocije i društveni život, odnosno druge ljude. Prava duhovnost je uvijek utjelovljena što znači da prihvaća tijelo, emocije i druge ljude, integrira to u cjelinu, prožima Duhom Božjim koji u nama ostvaruje svoj plan.¹⁷¹

Svećenik je čovjek mnogostrukih ljudskih odnosa: posvećuje svoje vrijeme „baveći se ljudima“. Svoje vrijeme treba provoditi u susretu s ljudima: s onima koji ga vole i pomažu, ali i s onima koji ga kritiziraju i omalovažavaju. Radi se o izvanrednom ljudskom iskustvu. Svećenik susreće sve te ljude da se zanima za njihov život, za njihovu radost i žalost, za njihovu vjeru. Njemu ljudi često otvaraju svoja srca na način koji nema premca u drugim ljudskim odnosima, i u tome povjerenju se sije Riječ Božja koja govori istinu, koja se otvara vječnoj nadi, koja iscjeljuje po oprostjenju.¹⁷² To znači uz pomoć Duha Svetoga biti *ispred* stada po kreposnom životu i službi posvećivanja, biti *u sredini* stada po naučavanjem i suživljenošću s izazovima i poteškoćama vjernika i koračati *iza* stada te duhovnim vodstvom paziti na njihove korake. Uzvišenog li i zahtjevnog poslanja!

2.4.3. Odnos prema osobi suprotnog spola

Iako je u prošlosti govor o intimnosti osoba posvećenoga života bio tabu tema, u psihološkim istraživanjima današnjice ona je vrlo zanimljiva i primamljiva problematika.¹⁷³ Činjenica da je pozvani po naravi usmjeren prema osobi suprotnog

¹⁶⁹ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 43.

¹⁷⁰ Usp. E. LODI, *Najbolje*, Kopriva-graf, Zagreb, 2004., str. 35.

¹⁷¹ Usp. M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 851.

¹⁷² Usp. M. SZENTMARTONI, *Putovi i stranputice izgradnje svećeničkog identiteta*, str. 922.

¹⁷³ Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 74. – 75.

spola a po pozivu na nadnaravno odricanje, čini ovu problematiku neizostavnom u kontekstu govora o ostvarivanju svećeničkog poziva.

Etimološki korijen riječi „intiman“ dolazi od lat. *intimus* – ono što je unutarne, i *intimare* – naslutiti, objaviti, iznijeti na vidjelo. Spajajući značenja ovih dvaju riječi dolazimo do zaključka kako je značenje procesa intimnosti razjasniti ono što se događa unutar čovjeka, a upravo to nas ovdje zanima.

Iako znatno manje nego pije, i danas ima psihologa i liječnika koji ljudima koji pate od tjeskobe ili opsesije (među kojima su i osobe posvećenoga života), preporučuju izvanbračne odnose i povremene posjete prostitutkama. Razlog tomu jest činjenica da seksualna funkcija troši najviše osjećajne energije. Sukladno tome, osoba s bogatijim libidom ima veće seksualne porive. Ukoliko se taj libido ne usmjeri na pozitivne i korisne aktivnosti, seksualna napetost postaje veća. Ako se to ne dogodi, osjećajna energija eskalira na često neprimjerene, a ponekad čak i na monstruoze načine.¹⁷⁴

Čistoća, dakle, nije štetna ukoliko se osjećajna energija preusmjeri na pravovaljan način u svrhu postizanja viših ideala. Crkvena je doktrina u toj stvari u potpunom skladu s rezultatima dubinske psihologije. „Ako bi crkveni poglavari zahtijevali od sjemeništara, od svećenika, od redovnica puku materijalnu čistoću, ne brinući mnogo o cilju toga zahtjeva, morali bismo u tom vidjeti običnu – ali koliko opasnu! – deformaciju doktrine.“¹⁷⁵ U području seksualnog susreta se na poseban način pojavljuje uloga i važnost afektivne strasti, kako bi se to područje čovjekova života približilo misteriju ljudske osobe. Misterij se ne očituje samo na vitalnoj razini sličnoj onoj kod životinja, nego i na afektivnoj, komunikativnoj, potpuno ljudskoj i duhovnoj razini. Od navedenih se jedino na afektivnom području javlja mogućnost da se „ima“, da se „gospodari“ drugim, ili da se iskoristi susret radi „dokazivanja“ svoje ili tuđe vrijednosti.¹⁷⁶ To su čovjekove psihološke potrebe koje ne nestaju same od sebe. Zato kada govorimo o ostvarivanju svećeničkog poziva valja ukazati na važnost usmjerenja i „trošenja“ libida na intenzivan duhovni život, intelektualni rad, umjetnost ili sport. Čistoća se u životu takvih ljudi pokazuje kao vrlo moćan faktor viših duhovnih djelatnosti.

¹⁷⁴ Usp. I. LEPP, *Higijena duše*, KS, Zagreb, 1985., str. 133. – 134.

¹⁷⁵ Isto., str. 134.

¹⁷⁶ Usp. F. IMODA, *Razvoj čovjeka- Psihologija i misterij*, str. 69.

Ljudsko se biće ne može u punini ostvariti bez ljubavi. Svaki čovjek više ili manje nejasno teži da se ostvari, to jest da ono što jest nadiđe onim što treba biti. Zbog toga bez sumnje svi teže da vole i budu voljeni.¹⁷⁷ Velika prepreka u emocionalnom sazrijevanju predstavlja element iskustva zajedništva u ljubavi prema voljenoj osobi. Celibatska je čistoća u biti dragovoljno predanje Bogu izražena u nesebičnom služenju čovječanstvu. Samo sviješću da smo stvoreni da ljubimo kao što je Krist ljubio nas (usp. Pnz 6, 4-5), i uz Božju pomoć u nastojanju oko afektivne zrelosti, moguće je nadvladati egocentrizam. Takav će čovjek biti u mogućnosti odreći se sebe zbog ljubavi i predanja Bogu i bližnjemu, odnosno pronaći balans između dvaju krajnosti bez kojih nije moguća sreća u celibatu. Ovime se želi jasno naglasiti da poziv na djevičanstvo ne isključuje intimne odnose. Naprotiv, celibat poziva na odnos ljubavi koji nije svodiv isključivo na seksualni čin.¹⁷⁸ Ljudi mogu, i mnogi to čine, živjeti bez genitalnoga partnera. Ono što ne smijemo i ne trebamo jest živjeti bez ljubavi, prijateljstva, opraštanja, nježnosti i suosjećanja.¹⁷⁹ Ukoliko seksualnost shvatimo kao sposobnost darivanja i ne svedemo ju isključivo na genitalnu dimenziju, možemo reći da je svećenik pozvan živjeti seksualno!

2.1.3.1. Nenavezanost

Čovjekovo *ja* je upućeno i ostvaruje se u zajedništvu s jednim *ti*. Ipak, prevelik stupanj upućenosti može biti na štetu vlastitom identitetu jer je nezdrav čimbenik u bliskim odnosima. Promotrimo situaciju u kojoj pozvani ostvaruje svoje poslanje, a žena to (ne)opravdano shvati kao iskaz njegove ljubavi njoj osobno. Tu ljubav više nije na dobrobit i izgradnju, nego postaje razarajuća. S druge strane, samodostatnost popraćena hladnom rezerviranošću umanjuje sposobnost osobe da primi drugoga – njegova razmišljanja, osjećaje i stavove. Tada govorimo o krutosti koja odbija. Rad na zdravom stupnju odnosa prema ženama je iznimno zahtjevan zadatak za pozvanoga na putu prema svetosti.¹⁸⁰

Najprije nekoliko riječi o razlozima i manifestaciji navezanosti. Osoba s emocionalnim ožiljcima ne samo da ima sliku o sebi kao o nepoželjnoj i nesposobnoj osobi, nego i svijetu u kojemu živi kao o neprijateljskom mjestu. Zbog pretjerane osjetljivosti na kritike okoline, osoba pokušava i pronalazi nekoga tko ju prihvaća, a

¹⁷⁷ Usp. I. LEPP, *Psihoanaliza ljubavi*, str.130.

¹⁷⁸ Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 72. – 73.

¹⁷⁹ Usp. S. J. ROSETTI, *The Joy of Priehood*, str. 86.

¹⁸⁰ Usp. isto, str. 75.

zbog stanja ranjivosti onda više nije u stanju odrediti granicu odnosa. Svima je potreban stupanj emocionalne tvrdoće da bismo se obranili od stvarnih i umišljenih prijetnji vlastitomu ja. Stjecanje samopouzdanja pomalo miče tvrdu vanjsku ljusku osobnosti, ispod koje se krije meka nutarnja osobnost kojoj je potrebna zaštita i ljubav. Tada samopouzdanje čini da osobi više nije potrebno da bude priznata i voljena od svakoga, povrede i izrugivanja više nemaju onu razornu snagu kao prije. Emocionalne povrede imaju jači učinak na pojedinca kada je u stanju depresije, frustracije, gnjeva ili straha.¹⁸¹ Stoga je osobito potrebna duhovna dimenzija rasterećenja i opuštanja, jer stanje opuštenosti omogućava da na situaciju gledamo pozitivno. Primjerice, kada jedan svećenik dobaci drugome koji je u stanju opuštenosti šaljivu primjedbu, on će se na nju nasmijati i neće u njoj prepoznavati lošu namjeru.

Emocionalno zreo svećenik neće imati tendenciju stvaranja nezdravih dodataka koje karakteriziraju prekomjerne posesivnosti (dvosmisleni razgovori, kriterij da domaćica mora biti zgodna mlada udovica, prenaplašena tješiteljska funkcija prema ženskim osobama), te se tako kloni onoga što može biti preteča za kasniji seksualni odnos koji je kršenje poziva na čistoću. Takva se osoba odlikuje dubokim osjećajem sigurnosti i samopouzdanja bez previše ovisnosti o drugima i straha od razbijanja odnosa ili napuštenosti. Na taj se način izbjegava nesigurnost koja čini da osoba nerado kaže "ne" kada dođe do ponude seksualnog odnosa. Nadalje, zdravo samopoštovanje je nužan uvjet za zrelost odnosa prema osobama suprotnoga spola.¹⁸² Samo takva osoba može poštivati svoje tijelo, misli, emocije i osjećaje, a također i druge. Istinski Božji nasljedovatelj poput Krista ima uravnotežen osjećaj stvarnosti i uravnoteženu presudu u odnosima. Svet je svećenik koji zna biti topao, a u isto vrijeme ne previše sentimentalni; koji zna kako voljeti bez nezdravih navezanosti.

2.1.3.2. Mobilizacija libida

Govoreći o posvećenom beženstvu postoje neki prigovori poput: Ne znači li posvećeno beženstvo podcjenjivanje ljudske ljubavi i vrijednosti seksualnosti i ženidbe? Nije li to potiskivanje jakih nagona u čovjeku koji mogu naškoditi njegovoj psihičkoj ravnoteži? Ne bi li se ukidanjem celibata nadvladala kriza zvanja?

¹⁸¹ Usp. I. GOLUB, *Najprije čovjek*, str. 45. – 49.

¹⁸² Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL *Psychosexual integration and Celibate Maturity*, str. 74.

Poznata je činjenica da snaga seksualnog nagona pripada samome vrhu čovjeku naravnih instinkta. Kao svi nagoni, i on služi temeljnoj prirodnoj potrebi čije zadovoljenje umanjuje psihičku napetost. Kao što post i različita odricanja nemaju svrhu u sebi samima, tako ni čistoća nema smisla ako nije slobodna i motivirana ostvarenjem viših ideala. To vrijedi i za čovjeka na putu ostvarenja svećeničkog poziva. Teoretski gledano, ukoliko čovjek ima pravo na zadovoljavanje potrebe za hranom i pićem, to bi isto trebalo vrijediti i za seksualni nagon. Međutim, dok su prva dva malo ovisna o ljudskoj slobodi (jer njihovo nezadovoljenje dovodi do smrti), kod seksualnog nagona to nije slučaj. Osim toga, on uključuje sve ljudske dimenzije i ukorijenjen je u duši čovjeka mnogo više nego ostali.¹⁸³ U izboru celibata Katolička je Crkva vođena duboko evanđeoskim obrazloženjem: Celibatom je Crkva htjela učiniti svećenika čovjekom nedjeljivo sjedinjenim s Kristom, i više darovana samo njegovoj osobi, čovjekom potpunije raspoloživim za apostolat i za služenje siromasima, čovjekom koji bi cijelim svojim životom bio svjedok Kraljevstva Božjega i znak eshatološke stvarnosti. Celibat nije utočište za bojažljive i predane sudbini, sklone zatvoriti se u same sebe i potisnuti svoje sposobnosti darivanja, već svjesna obveza što zahtjeva žrtvovanje kojim svećenik predstavlja putokaz nebeske egzistencije.¹⁸⁴

Crkva čuva celibat jer je on svjedočenje potpune dosljednosti u nasljedovanju Krista i signalizacija da postoji vječnost i Ljubav kojoj smo usmjereni. Iako gledajući isključivo Sveto pismo teško možemo opravdati celibat, u shvaćanju tog specifičnog zahtjeva samonadilaženja pomaže nam istina da je već tada postojalo onih „koji se *onesposobiše* poradi kraljevstva nebeskog“ (Mt 19, 10-12). Celibat je karizma koja jača volju u primanju milosti da se nepodijeljena srca i slobodnije posveti služenju Bogu i ljudima.¹⁸⁵ „Crkva je od početka htjela sačuvati dar suzdržljivosti klerika te se opredijelila za to da kandidate za sveti red među neoženjenima (usp. 2 Sol 2, 15; 1 Kor 7, 5; 9, 5; 1 Tim 3, 2.12; 5, 9; Tit 1, 6.8).“¹⁸⁶

Celibat je više od ne-ženidbe. U današnjem je društvu poželjno biti neoženjen, odnosno živjeti za sebe ugađajući spolnim nagonima u više ili manje čestim „vezama bez obaveza“. Takav je život odraz parcijalno genitalizirano-liberaliziranog i

¹⁸³ Usp. I. LEPP, *Higijena duše*, str. 130. – 132.

¹⁸⁴ Usp. A. FAVALE, *Duhovnost prezbiterske službe*, str. 172. – 180.

¹⁸⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 16; Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 29.

¹⁸⁶ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 81.

komercijaliziranog shvaćanja spolnosti. I dok se danas ženidba ne sklapa zbog egoizma, svećenik to čini radi potpunog predanja drugima da kao osoba ne pripada potpuno nikome, nego da u službi *alter Christusa* bude svima sve. On se prinosi Crkvi za njeno posvećenje. Ovdje govorimo o stvarnosti koja mnogostruko nadilazi propis zabrane spolnih odnosa. Ta obveza, osim pravnog, ima teološki i moralni karakter karizme i dara, te je „vjenčani prsten“ svećenika s Crkvom. Njime svećenik stječe duhovno očinstvo i realizira svoju muškost tako što se na očinski način brine i služi zajednici.¹⁸⁷ Celibat je, dakle, darivanje samoga sebe s Kristom njegovoj Crkvi i izražava svećeničko služenje Crkvi.¹⁸⁸ „Čistoća je krepost koja dolazi s neba i nikad je nećemo imati ako je ne budemo tražili od Boga.“¹⁸⁹

Nadalje, važno je istaknuti da ista osjećajna energija hrani sve duševne aktivnosti. Čovjek troši mnogo libida na razvitak svojih sposobnosti. Ako je znatan dio te energije mobiliziran u genitalnoj seksualnosti, te ne može ići drugačije nego na štetu duševne cjelokupnosti. S druge strane, ukoliko se seksualni libido usmjeri na potpuno predanje služenja - altruizam, intelektualni i dugovni rad, *hobby* (osobito fizičke aktivnosti poput bavljenja sportom), celibat dobiva svoju svrhu i plodnost. Altruizam, koji je u središtu kršćanskoga morala pod pojmom sebedarje, ima svoj biološki temelj. To je zdrav način izražavanja viška libida koji pokazuje afektivnu zrelost pojedinca.¹⁹⁰ „Tko je obdaren dostatnom afektivnom zrelošću i normalnom fizičkom i psihičkom ravnotežom, ako je pozvan na celibatarski život, uz pomoći milosti uspjet će zagospodariti snagom tjelesnih nagona i neurednim poticajima srca a da se ne ukruti i naći će se u položaju da vrednuje svoje nabolje sposobnosti.“¹⁹¹

Za življenje celibata potrebna je ljudska zrelost, stidljivost kao mehanizam čuvanja od grešnih prigoda i neprestana molitva Bogu po zagovoru Blažene Djevice Marije. Celibat ili beženstvo osposobljava svećenika da u svome tijelu proslavi Krista (usp 1 Kor 6, 20).¹⁹² „Celibat kao posvećenje Kristu znači za svećenika velikodušno i vjerno prihvaćanje Kristova nauma, ostvarivanje kraljevstva Božjega koje je započelo s

¹⁸⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 80.

¹⁸⁸ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 29.

¹⁸⁹ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 35.

¹⁹⁰ Usp. F. ALEXANDER, *Emotional maturity*, str. 4.

¹⁹¹ FAVALE, *Duhovnost prezbiterske službe*, str. 177.

¹⁹² Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 82.

Kristom, a treba da se očituje u ljubavi prema Božjem narodu i prema svakom čovjeku“.¹⁹³

2.1.3.3. Odsustvo straha od ljubavi

Većina je čovjekovih strahova oblikovana i uvjetovana opasnim odnosima, situacijama, mjestima ili ljudima. To su racionalni strahovi nužni za preživljavanje. Bojimo se zmija jer bi njihov ugriz mogao uzrokovati našu smrt. Također se bojimo i situacija (odbijanje osobe, pad na ispitu, javnoga nastupa, autoriteta) koje bi nam mogle donijeti neželjene posljedice ili negativnu evaluaciju nas samih. Takvi strahovi mogu biti nazvani *shame-guilt fears*¹⁹⁴. Strah ima pozitivne posljedice ukoliko je proporcionalan prijetnji (strah od brze vožnje motivira nas da budemo pažljiviji). U takvom slučaju on može motivirati na djelatnost (kazna roditelja motivira dijete na učenje). S druge strane, ukoliko je strah neproporcionalan prijetnji, njegov je učinak disfunkcionalan.¹⁹⁵ Strah od ljubavi posljedica je raskoraka između želja i čina zbog čega se osoba u situacijama primanja ljubavi povlači s osjećajem panike.

Strah od ljubavi ne odnosi se isključivo na strah od spolnosti, nego i na želju da se potpuno sačuva vlastita nezavisnost. Sam čin ljubavi, bez obzira na koji tip odnosa primijenjen, nužno uključuje dimenziju darivanja.¹⁹⁶ Kao što tijelo oblikuje krastu na mjestu fizičkoga oštećenja tijela nakon čega ostane ožiljak, tako je i sa čovjekovim emocionalnim povredama. Zbog tih duševnih ožiljaka koji su ostali iz djetinjstva, pozvani može oblikovati duševni žulj za zaštitu svojega „ja“, koja se ne primjenjuje samo na izbjegavanje situacija, nego i ljudi. Na taj je način spriječen stvaralački i život i mogućnost ostvarenja punine vlastite osobnosti.¹⁹⁷ Ukoliko osoba vlastitu nezavisnost želi sačuvati na način da nikome ne da niti pokaže vlastite osjećaje, tada govorimo o bojazni od očitovanja krhkoga jastva koje se u ponašanju želi sakriti odavanjem dojma vlastite superiornosti (neprestano širenje kruga poznanika bez utvrđivanja prijateljstva, nemogućnost razvijanja istinskog prijateljskog odnosa i sl.).

¹⁹³ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 4.

¹⁹⁴ Engleski termin koji označava strah koji je posljedica srama i krivnje koji mogu nastati evaluacijom nas samih od strane okoline.

¹⁹⁵ Usp. J. PARAPPULLY, J. KUTTIANIMATTATHIL *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, str. 63.-64.

¹⁹⁶ Usp. I. LEPP, *Psihoanaliza ljubavi*, str. 136. – 139.

¹⁹⁷ Usp. I. GOLUB, *Najprije čovjek*, str. 42. – 45.

Svako savršenstvo ima svoje izvorište u Bogu – Vrhovnom Dobru i Ljubavi. Stoga, pokretačka snaga služenja jest ljubav koja daje svrhovitost i puninu svakome činu: „kad bih na hranu siromasima razdao sve svoje imanje, kad bih tijelo svoje predao da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi koristilo ne bi“ (1 Kor 13,3). Afektivno sazrijevanje je jedna od dimenzija punine humanuma. Stoga čitavo biće, vladanje i govor pozvanoga, treba biti prožeto Kristovom ljubavlju u ime kojega djelujemo prema svim vjernicima, pa tako i prema ženama.¹⁹⁸ To znači bez razlike iskreno suosjećati, tješiti tužne, pridići pale, ohrabriti potrebne, pokazati interes i spremnost na služenje svakome čovjeku. Jer „po tome znamo da ljubimo djecu Božju: kada god ljubimo Boga i vršimo njegove zapovijedi“! (1 Iv 5,2). Tko istinski ljubi Boga nadvladao je sebeljublje i strah od ljubavi, pa može prepoznati i ljubiti Boga u bližnjemu. Čini se jednostavnije reći nego ostvariti.

2.1.3.4. Odgoj emocija i volje

Askeza je organski vezana sa svećeničkom službom. Po primjeru Krista – Svećenika i Pastira – koji prinese sama sebe da nas otkupi od naših zloća i „po trpljenju uđe u slavu (Lk 24, 26)“, svećenik ne može iz svoga života zračiti otajstvo križa bez stege čuvstava i strasti. Treba uravnoteženim životom izići iz vlastite zarobljenosti i tako bolje svjedočiti Krista.¹⁹⁹ Asketski život²⁰⁰ uvjetuje svjesno suprotstavljanje „idealnoga ja“ svjesnom „stvarnom ja“. Drugim riječima, pojedinac uviđa da postoji raskorak i jaz između onoga što jest i što želi biti. Na putu ostvarenja svećeničkog poziva se od pozvanog traži da se odrekne vlastite volje i ugodnosti kako bi s ljubavlju vršio Očevu volju. Upravo je napetost zbog odricanja izvor patnje, a istovremeno nužna sastavnica rasta u svim segmentima kršćanskoj zrelosti.

Patnja nema smisla u samoj sebi, nego je putokaz i prilika za teocentrično samonadilaženje što se ostvaruje u žrtvi. Postoji otpor da se patnja prihvati radi Krista kako bi to stanje boli i tjeskobe dobilo smisao putem identifikacije s Kristovom patnjom. U teškoći patnja uz pomoć volje i milosti ne prelazi u grijeh, nego i razvijanje kreposti – osnovu zrele ličnosti. Budući da je Krist pokazao kako bez muke nema

¹⁹⁸ Usp. M. B. SCHLINK, *Tako se postaje drukčijim*, UPT, Đakovo, 2005. str. 121. – 125.

¹⁹⁹ Usp. A. FAVALE, *Duhovnost prezbiterske službe*, str. 147. – 149.

²⁰⁰ Ne misli se na monaški vid asketizma, nego na pojedinosti odricanja koje zahtijeva svećenička formacija i služba.

Uskrsa, svaki je čovjek pozvan posvijestiti si da patnja obogaćena milošću vodi u novi stadij kršćanskog sazrijevanja.²⁰¹

U svjetlu rečenoga stoji poziv na aktivno zalaganje za spasenje u Kristu kroz uobičajene patnje (Rim 8, 17; 2 Tim 3, 12). Na taj način napetost rasta u teocentričnoj ljubavi pospješuje razvoj čovjekove slobode. Razumijevanje ovakvoga poimanja vodi prema zaključku da patnja u kršćanskom smislu predstavlja izvor radosti, a ne tugovanje zbog napuštanja vlastitoga probitka.

„Tko ne uzme križ svoj i ne ide za mnom, nije me dostojan“! (Mk 10, 38), „ne može biti moj učenik“ (Lk 14, 27). Usmjerenosti prema krajnjem cilju čovjekova života širi njegov pogled od prolaznosti i ograničenosti ovozemaljskog postojanja na vječna i neprolazna dobra. Ne da pozvani ne bi htio izraziti svoje emocije i biti sa ženom, nego on odgaja emocije i spreman je na odricanje kako iste ne bi potisnule glad i žeđ za Kraljevstvom Božjim. Tek pod prizmom patnje Krist upućuje pitanje svakome pozvanom: Želiš li izabrati moj put ili ne? Najprije je potrebno spoznati razlog prezanja od patnje, a onda se uz milost Božju i vlastite napore suočiti s poteškoćama. Tako vjera u ljubav Oca iz čije ruke ona dolazi, čini teško lakim i gorko slatkim.²⁰²

Svećenički način života bez žene i djece je daleko od zahtjeva za kržljivost međuljudskih odnosa i naravnih sposobnosti. Svećenik treba susrete i prostor da bi se njegov život mogao razvijati. On se treba i smije diviti ljepoti stvorenja (pa i ljepoti žene); razvijati svoje afinitete za sport, umjetnost, glazbu i tradiciju; njegovati odnose prema rodbini i prijateljima. Sve će mu to dati „zraka za disanje“. Tako će ići prema cjelovitosti osobe koja se nije izgubila u bezličnosti. Posvećivanje sebi je jamac snage za posvećenje drugima.²⁰³

²⁰¹ Usp. L. M. RULLA, *Antropologija kršćanskog poziva*, str. 279. – 280.

²⁰² Usp. M. B. SCHLINK, *Tako se postaje drukčijim*, str. 110. – 115.

²⁰³ Usp. R. LETTMANN, *Što znači „još uvijek“ biti svećenik u današnjem vremenu*, str. 590. – 591.

3. SVEĆENIČKI POZIV – PUT OSTVARENJA SVETOSTI

„Kršćanin živi svoj život autentično u onoj mjeri u kojoj živi tajne Kristova života i koliko se suobličuje s Kristom“²⁰⁴ Budući da je Krist punina božanske i ljudske naravi, kršćanstvo ne potiskuje niti umanjuje naravne vrednote, nego ih pretpostavlja i usavršuje svjesno njezinih nužnosti za cjelovitu osobnost i plodno služenje. Nasljedujući Krista, pravog Boga i puninu humanuma, svećenički poziv treba oblikovati u istinskoj ljudskosti. To znači da svećenik treba biti cjelovit, izbalansiran i zdrav čovjek rastući u dobroti, plemenitosti i čovjekoljublju.²⁰⁵

Da mogne ostvarivati ono što je Bog u njega zasijao, pozvanom će od velike pomoći biti i „vrline koje se s pravom cijene u ljudskom društvu: dobrota srca, iskrenost, karakternost i ustrajnost, uporno zalaganje za pravednost, uljudnost i druge što ih preporuča sv. Pavao: 'Što je god istinito, što god časno, što god pravedno, što god čisto, što god ljubazno, što god hvalevrijedno; je li što krepost, je li što pohvala – to nek vam je na srcu' (Fil 4, 8)“.²⁰⁶

„Među vrlinama koje su najpotrebnije za prezbitersku službu valja spomenuti ono raspoloženje duha po kojem su uvijek spremni tražiti ne svoju volju, nego volju onoga koji ih je poslao...Pravi je, dakle, Kristov službenik svjestan vlastite slabosti te radi u poniznosti, ispitujući što je Bogu ugodno i, takoreći svezan Duhom, u svemu se daje voditi voljom onoga koji hoće da se svi spase.“²⁰⁷ Iz takvog opredjeljenja se postupno oblikuje bogobojazan čovjek, iskreni ljubitelj i vjerni služitelj Gospodina koji ne ponižava sebe, ali poniženje i sve nedaće prikazuje Bogu. Ne traži posjeda, a ako ga i ima, srce mu uza nj ne prianja. Zazire od zla, a prianja uz pravednost, strpljivost, opraštanje, uslužnost, plemenitost i sebedarje.²⁰⁸

²⁰⁴ P. ŠOLIĆ, *Kristocentrična utemeljenost kršćanskog života*, str. 109.

²⁰⁵ Usp. A. PAVLOVIĆ, *Josip Pavlović: Svećenik kao čovjek*, str. 605.

²⁰⁶ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 7.

²⁰⁷ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 15.

²⁰⁸ Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, str. 127.

Budući da službu vrši očinski, pozvani treba razvijati muževne vrline kao što su hrabrost, srčanost i odvažnost koji će ga poticati da očinskim duhom zaštiti slabe, progonjene, ugnjetavane i ostale u potrebi. Svećenik bi trebao nastojati i biti kršćanski humanist, pravi *gentleman* s nutarnjim pokrićem po uzoru na sv. Franju Saleškog. Pa ipak, svećenik ne pokazuje samo što je čovječstvo, nego Krist po njemu spašava čovjeka koji se svojevolumno zalaže u ostvarenju istine da smo stvoreni „malo manjim od Boga“ (Ps 8, 6).²⁰⁹

Nužno je da u molitvenom životu pozvanoga nikada ne budu izostavljeni svakodnevno euharistijsko slavlje, s odgovarajućom pripravom i kasnijim zahvaljivanjem; česta ispovijed i duhovno vodstvo na koje je već navikao u Sjemeništu, a često i prije, cjelovito i gorljivo moljenje časoslova, koji je dužan moliti svaki dan; ispit savjesti; razmatranje u pravom smislu riječi; *lectio divina*, produženi časovi šutnje i razgovora, osobito na duhovnim vježbama i povremenim duhovnim obnovama; dragocjeni izrazi marijanske pobožnosti, poput krunice; križnog puta i ostalih pobožnih vježbi; pobudna štiva o životu svetaca.²¹⁰

Sve što od duhovnog blaga sam stekne, pozvani je kao predvodnik dužan podijeliti s drugima. „Od duhovnog se vođe općenito traži veliki dar prihvaćanja i slušanja, osjećaj odgovornosti i raspoloživosti, da osobi pristupa očinski, kao brat i pravi prijatelj, da svoju službu pružanja savjeta uvijek obavlja ponizno. On se nadalje mora kloniti autoritarnosti, personalizma i paternalizma kao i afektivnog vezivanja, žurbe i gubljenja vremena na sporedna pitanja. Mora biti razborit i diskretan na odgovarajući način i obazrivo potražiti savjet od drugih“.²¹¹ Duhovno se vodstvo nadahnjuje na otajstvu Krista, u čijem se svjetlu tumači otajstvo čovjeka. Ono pomaže osobi da se daruje, uči slušati, biti s drugima, razumjeti druge, pratiti, voditi dijalog, surađivati, uspostavljati iskrena prijateljstva. Te ljudske vrline kršćanin njeguje u svjetlu vjere, nade i ljubavi, postajući tako kadar misliti, vrednovati i ljubiti poput Krista. Tekstovi Drugog vatikanskog koncila i postkoncilskog učiteljstva pozivaju nas na tu ljudsku izgradnju koja se konkretno izražava kao osjetljivost za pravdu i mir, sklad u različitosti, sposobnost za inicijativu, divljenje i otvorenost za nove vrijednosti, ustrajnost, snaga,

²⁰⁹ Usp. A. PAVLOVIĆ, *Josip Pavlović: Svećenik kao čovjek*, str. 606. – 607.

²¹⁰ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 50. Više o ovome: PO 18., IVAN PAVAO II, *Pastores dabo vobis* 23; 26; 38; 46; 48; 51; 53; 72...; *Zakonik kanonskog prava*, kan.: 239; 246; 276; 1174.

²¹¹ KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, br. 101.

raspoloživost za nove pothvate, bratstvo, iskrenost, prihvaćanje, slušanje, suradnja, briga za ljudske osobe i dobra prijateljstva.²¹²

Ostvarivanje svećeničkog poziva i put prema punini humanuma podrazumijeva gledanje svijeta, povijesti, ljudi i događanja što je moguće više Božjim očima. Tako se duša postupno smiruje u radosnoj sigurnosti da je Bog voli: pobuna se pretvara u divljenje, a divljenje u predanje ljubavi.²¹³ „Ako je natprirodna zaslijepljenost živjeti a ne tražiti ono što smo, strahovita je zaslijepljenost živjeti loše a vjerovati u Boga.“ Zato nam „iskustvo pokazuje veliku razliku između pobožnosti i dobrote“.²¹⁴

Odgovor na iskustvo Božje ljubavi jest dvostruka zapovijed ljubavi: prema Bogu i prema bližnjemu. Zanimljivo je uočiti da su velikani vjere u Božju providnost, poput Terezije Avilske, Vinka Paulskog, Franje Ksaverskog, Majke Terezije, istodobno bili i velikani ljubavi prema bližnjemu. Oni se nisu pouzdavali u Providnost zbog sebe, nego zbog drugih. Polazište im nije bila vlastita sudbina, nego ostvarenje Božjega kraljevstva, Božjega sveopćega plana spasenja.

3.1. Pozvani u odnosu na služenje

Kada Pavao i sveci kažu da su grešnici, nije riječ o lažnoj poniznosti ili prenemaganju, nego tek izišavši na svjetlo imaju istančaniju nutrinu i vide kakvi su zapravo. Službu ne shvaćaju kao vlast u vidu gramzljivosti i vladanja. Teološki gledano, u Crkvi postoje različite službe, a vlast je jedino u Gospodinovim rukama. Ljudi su na zemlji u različitim ulogama kazališne predstave, a Režiseru nije bitno tko igra koju ulogu i koliko je tko na sceni, nego kako je netko izvršio ono što mu je povjereno u službi cjeline. Svećeniku treba biti jasno da je Bogu potpuno nebitna staleška pripadnost, nego odnos prema Njemu i bližnjemu. Pozvani, koji iz odnosa prema Bogu gradi odnose prema ljudima, je na putu istinske poniznosti jer realno prihvaća milosti koje mu Bog daje. „Gledajući tako, neke bi se kleričko-staleške načine stanovanja, življenja, odijevanja i povlastica moralo podvrći kritičkom preispitivanju... Čemu titule poput "svetosti", "preuzvišenosti", "eminencijo", "ekscelencijo", "najčasnija i časna gospodo"?“²¹⁵

²¹² Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, br. 126.

²¹³ M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, str. 212. – 213.

²¹⁴ B. PASCAL, *Misli*, Meridian, Beograd, 1991., str. 202.

²¹⁵ Usp. G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 107.

Drugi vatikanski sabor je na nov način protumačio naslijeđene predodžbe službene ovlasti i autoriteta: jedini smisao i sadržaj "hijerarhijske *potestas*" je služenje drugima²¹⁶ tako da bi samo jedna jedina crta apsolutističkog manira značila zlouporabu službe. Krist je boravio među nama na način služenja (usp. Lk 22, 27), i njegovo se sakramentalno uprisutnjenje smije događati samo tako, a ne putem moći (usp. Mt 20, 25ss). Služba se u Crkvi može ostvarivati samo kao jednostavna i ponizna predanost služenju Bogu. Ona ne utemeljuje povlaštenu elitu i nadređeni umišljeni stalež. Biti svećenik je poziv na bliže nasljedovanje, a izabranje u Svetom pismu uvijek dobiva konotaciju tereta poslanja, spremnosti „uprljati se“ postajući rob za druge. Ovo nije deteologiziranje službe, nego svetopisamsko shvaćanje iste.²¹⁷

Ostvarivanje svećeničkog poziva pod vidom puta prema svetosti zahtjeva od pozvanoga razumijevanje i djelovanje u skladu s istinom da u vjerniku prepoznaje Kristovo patničko lice, a hrani se milosrđem Boga koji ga promatra licem radosti. Dati svoju ljubav svima na raspolaganje, a ne tražiti ništa zauzvrat je izuzetno zahtjevno i doslovno traži da se „iščupajmo sebe iz sebe i presadimo se u Krista.“²¹⁸ Prezbiter je uzet od ljudi za ljude (usp. Heb 5, 1), „da bude u svijetu, ali ne od svijeta (Iv 17, 14-16)“, „da svima bude sve i pošto – poto neke spasi (usp. 1 Kor 9, 22)“, „Kada je neki svećenik upitao sv. Župnika Arškog kakvu pokoru daje grešnicima, posebno težim grešnicima, svetac je odgovorio: "Dajem malu pokoru, a veći dio ja preuzmem na se!" Tko bez Kristova križa može shvatiti ovo uvjerenje!?"²¹⁹

Sveto pastoralno djelovati znači izraziti uvjerenje nastaniti se u Kristu i tako živjeti onkraj prosječnosti, minimalističke etike i površne religioznosti. Poziv na svetost svaki je kršćanin pozvan živjeti prema svojim darovima i službama. „Ono što svećenik jest, pokazuje se i dokazuje u onome što on radi za Boga i ljude.“²²⁰ Ostvarivanjem svoga poziva, on želi biti oruđe Duha Svetoga koji će obnoviti žar početka u vjernicima. Apostolski žar je plod potresnog iskustva koje se rađa iz blizine s Isusom. Svećenički je poziv ustati i poći za svojim stadom kao što je to činio Isus Dobri Pastir.²²¹ Svećenik nije zaposlenik u uredu za vjerska pitanja, nego je *alter Christus* „koji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge“ (Mt 20, 28).

²¹⁶ Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Presbyterorum ordinis*, br. 12.

²¹⁷ Usp. G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 105.

²¹⁸ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 40.

²¹⁹ Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, str. 121

²²⁰ M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 849.

²²¹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 21.

Prezbiter se u svojem služenju mora čitavom svojom osobom izručiti Kristu. Sâm Isus uspostavlja potpunu povezanost između poslanja i osobe. U svojoj je otkupljujućoj patnji istodobno i Svećenik i Žrtva, izvršitelj službe i onaj koji trpi do kraja.²²²

Svećenik je dobio milost u vidu snage da se suobličuje Kristu, a na njemu je da odgovorom na milost posvjedoči pastirsku ljubav.²²³ Bog svoju kraljevsku i pastirsku vlast vrši po posrednicima koje sam izabire i povjerava im brigu za svoj narod. Po njima traži izgublenu ovcu, dovodi natrag zalutalu, povija ranjenu i krijepi nemoćnu, a bdije nad pretilom i jakom (usp. Ez 34, 11-16). Po uzoru na Isusa Krista, Bog obećava da će kroz sve vjekove davati Crkvi pastire po srcu svojemu koji će voditi razumno i mudro (usp. Jr 3, 15).²²⁴

„Pastirska ljubav je unutrašnje dinamično načelo koje je sposobno sjediniti mnogostruka i različita prezbiterova djelovanja, te je, u određenoj sociokulturnoj i religioznoj sredini u kojoj živi, nužno sredstvo za privođenje ljudi u život milosti. Oblikovano tom ljubavlju, ministerijsko djelovanje treba biti očitovanje ljubavi onoga Krista kojega stavove i ponašanja prezbiter zna izraziti sve do potpuno sebedarja i korist povjerenoga mu stada“.²²⁵

Ta se ljubav očituje u sljedećem: „Da ljubimo Boga onako kako ga je On ljubio (Iv 15, 10), da ljubimo bližnjega kako je On nas ljubio (Iv 13, 34), da bratu čovjeku služimo ponizno, po primjeru Onoga koji mu je prao noge (Iv 13, 12-15), da slijedimo Kristov primjer patnje (1 Pt 2, 21) i način kako je On stupao ovom zemljom (1 Iv 2, 6), da s Apostolom (1 Sol 6; 1 Kor 11, 1)) usvojimo Kristov način mišljenja, osvjedočenja, uvjerenja (Fil 2, 7sl; Rim 15, 1-3.7), da u životu pred očima uvijek imamo proslavljenog Krista, ali kao onoga koji je u tom vremenu umro, zatim uskrsnuo od mrtvih (Rim 6), nakon života trpljenja (2 Kor 1, 5; Fil 3, 10), tjeskoba, nevolja (Kol 1, 24), progona (2 Tim 3, 12), strpljivosti (2 Sol 3, 5), istine (2 Kor 11, 10), i ljubavi (Fil 1, 8). Gledajući Krista u konkretnim primjerima, treba da ga na nama svojstven način nasljedujemo i da ga tako "obučemo" na sebe (Rim 13, 14)“. Po mucu i uskrsnuću, Isus nam dopušta da njegov život bude našim životom (usp. Iv 15, 5).²²⁶

²²² Usp. H. U. v. BALTHASAR, *Svećenička duhovnost*, KS, Zagreb, 2010., str. 85.

²²³ Usp. IVAN PAVAO IL., *Pastores dabo vobis*, br. 15.

²²⁴ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, str. 83.

²²⁵ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 43.

²²⁶ Usp. I. FUČEK, *Krist – osobna, konkretna norma*, str. 248. – 249.

„Isus ište da ga se slijedi i oponaša na putu ljubavi, ljubavi koja se potpuno daruje braći: "Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao to sam ja vas ljubio!" (Iv 15, 12). Ovo "kao" zahtijeva oponašanje Isusa, njegove ljubavi kojoj je znak pranje nogu...Pozivajući čovjeka. Isus od njega traži da bude savršen u "njegovoj" zapovijedi ljubavi: da se uključi u gibanje njegova potpunog darivanja..."²²⁷

Svećenik je dar koji nam je Isus dao na Veliki četvrtak. Prezbyter, često rastrgan zahtjevnošću službe ne zna gdje, kako i na čemu stajati. Kao nasljedovatelj Krista, pozvan je stajati na Kristovu mjestu i djelovati u njegovo ime. Njegovo je „istinsko mjesto u dvorani Posljednje večere, kod pranja nogu, na Maslinskoj gori, pod križem. Biti novozavjetni svećenik znači ponizno uzeti na sebe boli drugih, Bogu kao zadovoljštinu prikazivati samoga sebe u nasljedovanju Krista – „biti razapet s Kristom“ (Gal 2, 19). „Svećeničkoj službi može se udovoljiti jedino ako se plati životom.“²²⁸U protivnome ona razara i život, jer uzima toliko od privatnog života, da bi on bio smrtno osakaćen ako bi htio biti po strani i slobodan od službenog zvanja u Crkvi. Ovaj nesklad osvećuje se u službenom zvanju kada svećenikova riječ postane praporac što zveči, kojega nitko ne sluša, sakramentalne ovlasti mu ostaju, ali tako da za njima nitko ne čezne, a milost koja se dalje prenosi kao da postaje prokletstvo.²²⁹

„Cilj, dakle, za kojim prezbyteri teže u službi i životu jest proslava Boga Oca u Kristu. To je, pak, slava u tome da ljudi svjesno, slobodno i zahvalno prihvate Božje djelo izvršeno u Kristu te da ga u svemu svojem životu očituju. Stoga prezbyteri, bilo da se predaju molitvi ili klanjanju bilo da propovijedaju riječ, bilo da prikazuju euharistijsku žrtvu i podjeljuju ostale sakramente ili ljudima na druge način službe, pridonose i povećanju Božje slave i napredovanju ljudi u božanskome životu.“²³⁰

U ostvarivanju svećeničkog poziva je možda najvažnije zadržati stav divljenja i čuđenja nad onim što Bog u svećeniku izvodi i to zahvaljivanje treba biti snaga za ići naprijed u nesebičnom služenju.²³¹Njegovi najdraži prijatelji su patnici, slabi, kolebljivci, umirući, a istovremeno je brat sviju. Prihvata s radošću život i blagoslivlja smrt kada dođe. Posvećuje bračnu ljubav, ali je se odriče jer njegovo srce mora u potpunosti pripadati Bogu da bi bilo riznica za sve. Kada slavi euharistiju, iznad je

²²⁷ IVAN PAVAO II., *Veritatis splendor*, br. 20.

²²⁸ K. RAHNER, *Sluge Kristove*, str. 59.

²²⁹ Usp. isto, str. 59.

²³⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 2.

²³¹ Usp. E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 24.

drugih za samo koju stepenicu, a dotiče nebo. Kada ispovijeda, zatvoren je u mraku ispovijedaonice, ali koliko svjetla donosi kada odriješi od grijeha“.²³²

3.2. Pozvani u odnosu na navještaj i slavljenje

Svećenička je služba jedna služba s više zadataka koji se odnose na misterij pod njegovim različitim vidovima. Misterij je ponajprije u Bogu skrivena stvarnost. Prva je zadaća prezbitera otkrivati tu skrivenost Božje mudrosti koja je za čovjeka u Isusu Kristu postala spasonosna. Prezbyter je sluga Riječi koja svoje upotpunjenje ostvaruje navještajem Ljubavi. U kršćanstvu se prvotno radi o spasenju koje se ostvaruje žrtvom, ali se započinje vjerom u Božju Riječ, kojom nam se Bog razotkriva i dariva. Jedino smo tom riječju kadri shvatiti, prihvatiti i prikazati Kristovu žrtvu. S druge strane, navješćivanje Božje riječi također je služba posvećivanja, jer se propovijedanjem prenosi Božji život, a ne samo poučne informacije iz davnine. “Budući da se ne može spasiti nitko tko prije nije uzvjerovao, prezbyteri kao suradnika biskupa u prvom redu imaju dužnost da svima naviještaju Božje Evanđelje te tako — utemeljuju i uvećavaju Božji narod izvršavajući Gospodnji nalog: »Idite po cijelome svijetu i propovijedajte Evanđelje svakom stvorenju« (Mk 16, 15). Spasonosnom se riječju, naime, pobuđuje vjera u srcima onih koji ne vjeruju, a hrani se u srcu onih koji vjeruju. Po toj vjeri započinje i raste zajednica vjernikâ, u skladu s onom Apostolovom: »Vjera je iz slušanja, a slušanje pak po riječi Kristovoj« (Rim 10, 17). Dakle, prezbyteri su dužni svima dijeliti istinu Evanđelja koju u Gospodinu uživaju.“

Bog je ustanovljenjem pastirske službe u Crkvi trajno osigurao proglašavanje Božje riječi i dijeljenje njegove sakramentalne milosti svakom čovjeku, na bilo kojem mjestu i u bilo kojem vremenu. Dar Riječi koja osvjetljava i nadahnjuje ljudsko srce, najveći je izraz Božje pastirske brige i ljubavi za čovjeka.

3.2.1. Odnos prema navještaju

Pod navjestiteljskom dimenzijom svećeničke službe podrazumijevamo potrebu evangelizacije, propovijedanja, kateheze i svjedočanstva života.²³³ Istinski navještaj pretpostavlja poznavanje Božje riječi, situacije onih kojima je navještaj upućen, kao i solidarnost koja tjera traženju uvijek prikladnijeg pristupa.²³⁴ Isus svjedoči da je poslan i pomazan da donese Radosnu vijest siromasima (usp. Lk 4, 18). Kristova riječ je riječ-

²³² E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?*, str. 17.

²³³ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, br. 16.

²³⁴ Usp. isto, br. 99.

čin jer Bog po njemu ujedno govori i čini. Odatle poziv na autentičnost i sklad riječi i djela koja se pred svećenika postavlja.²³⁵ „Ako propovjednik živi onih 23 sata nakon bogoslužja kao običan svijet, promašena će biti njegova misija da u onih 45 minuta bilo koga dovede do Spasitelja.“²³⁶ Svećenik je, poput Krista, navjestitelj Radosne vijesti o Božjoj ljubavi prema čovjeku i „kooperant“ njegove blagoslovljene budućnosti. Na njemu se kao službeniku proslavljenog Krista mora pokazivati odsjaj Kristove proslave, odsjaj uskrsne radosti.²³⁷

Uistinu je veličanstveno reći da svećenik živi od Boga, no kakve moralne implikacije iz te istine proizlaze u odnosu na navještaj? Nastojeći slijediti uzor oduševljenih apostola koji su propovijedali Radosnu vijest, današnji služitelji Božje riječi su svjesni i zato nastoje zavoljeti svakodnevno čitati i slušati Božju riječ. To je put postajanja savršenijim Gospodinovim učenicima. Tako pozvani spašava i sebe i one koji ga slušaju (usp. 1 Tim 4, 15-16), jer ponirući u tajne neistražive Božje mudrosti i sami mogu postati sredstvo širenja Istine.²³⁸ „Dok sami riječima i djelima svjedočimo, isti Duh „u isto vrijeme pripravlja i dušu slušatelja da bude otvorena i prijemljiva za Radosnu vijest i Kraljevstvo koje se naviješta“.²³⁹ Kako bi rastao u odnosu prema navještaju, prezbiter sam treba biti prožet vjerom i govoriti iz iskustva vjere.²⁴⁰ On mora biti više mistagog nego učitelj, ako hoće, Riječ živoga Boga' u prostoru Crkve dovesti do riječi, iskusiti njezinu sakramentalnu djelotvornost.

Služba naviještanja tiče se i propovijedanja koje je zahtjevno. Božji svećenik ne govori svoju mudrost, ne nastupa u svoje ime, ne brani svoje stavove, nego nastavlja poslanje Isusa Krista i propovijeda Božju riječ ostajući vjeran Crkvi za koju živi i djeluje.²⁴¹ Stoga, propovjednik „mora primjenjivati vječnu istinu Evanđelja na konkretne životne okolnosti“²⁴² svjestan da je privilegirani svjedok svega onoga što nam je Bog rekao u Sinu, svojoj jedinoj i konačnoj Riječi. Vjera navjestitelja je navještaj i dar osobnog saveza ljubavi Boga s čovjekom. Samo putem odgovarajuće duhovne izgradnje pozvani može upoznati i doživjeti to otajstvo kako bi drugima učinkovito

²³⁵ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Prezbiter – službenik riječi*, u: CUS, 13 (1978.) 1, str. 30.

²³⁶ E. LODI, *Najbolje*, str. 180.

²³⁷ Usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgov i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 4.

²³⁸ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 13.

²³⁹ PAVAO VI., *Evangeliu nuntiandi*, KS, Zagreb, 2000., Dokumenti 50, br. 75

²⁴⁰ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Prezbiter – službenik riječi*, str. 37.

²⁴¹ Usp. M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 859. – 860.

²⁴² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 4.

priopćili divotni i blaženi navještaj (usp. 1 Iv 1, 1-4).²⁴³ Jedino vjera može ispuniti navještaj unutarnjom snagom i osposobiti da u srcima u koja se siju rađaju živu vjeru.²⁴⁴

3.2.2. Odnos prema slavljenju sakramenata i duhovnom vodstvu

Pripovijest Isusovih učenika na putu u Emaus (Lk 24, 13-35) omogućuje bolje shvaćanje povezanosti navještaja Božje riječi sa sakramentom Euharistije. Isus kao neznanac tumači dvojici učenika riječ Božju kako bi ih postupno oraspoložio za susret s uskrsnim Gospodinom u Euharistiji.

U euharistijskom slavlju svećenik djeluje *in persona Christi*, odnosno *uprisutnjuje Krista* u znakovno-sakramentalnom smislu kako bi i vjernici mogli ući u pojavnost onoga što se događa i slikovno uprisutnjuje. „Upravo se zbog toga ovlaštenje za predstavljanje Krista događa činom ređenja...Ono nije puko pravno prenošenje određenih duhovnih ovlasti te ne može biti ograničeno na priznanje već prisutne karizme ili na puko ovlaštenje od strane zajednice.”²⁴⁵

U obraćanju na općoj audijenciji 30. prosinca 2009. godine papa Benedikt XVI. je potaknuo svećenike „da i oni sami na prvome mjestu vode intenzivan sakramentalni život da bi bili od pomoći vjernicima. Slavljenje sakramenata neka bude dostojanstveno i svečano, neka pospješuje osobnu sabranost i zajedničko sudjelovanje u smislu Božje prisutnosti i misionarskoga žara. Sakramenti su istinsko blago Crkve i svatko od nas ima zadaću slaviti ih s duhovnom korišću.”²⁴⁶ Drugim riječima, svećenici su pozvani pri podjeli svakoga sakramenta oblikovati duhovnu poveznicu prema svojem duhovnom životu.²⁴⁷

U svetoj se misi slavi Isusova spasiteljska žrtva na križu, a u svetoj pričesti naše nadnaravno sjedinjenje s njime i s našom subraćom u Kristu. Kakav li će biti svećenik onaj tko ne proživljava u svojem srcu te tajne naše svete vjere? Dužnost je svećenika da kao duhovni pastir, po Isusovu primjeru i u povezanosti s njime, prikazuje svoje patnje za spas duša. Snaga za žrtvu proizlazi iz euharistije koja ga osposobljuje da osobito u

²⁴³ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 46.

²⁴⁴ Usp. LJ. RUPČIĆ, *Prezbiter – službenik riječi*, str. 37.

²⁴⁵ Usp. G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 100. – 101.

²⁴⁶ BENEDIKT XVI., *Nagovor u općoj audijenciji u dvorani Pavla VI.*, 30. XII., 2009., Navod Papinih riječi prema: Glas Koncila, 10. I. 2010., str. 6.

²⁴⁷ Dijeleći sakrament krsta treba se sjećati vlastitoga krštenja, a sakrament pomirenja podjeljivati pristupajući blagošću s kojom ispovjednik pristupa njemu kao penitentu.

jakim liturgijskim vremenima mogne pripravljati, organizirati, voditi i razmatrati velika otajstva i prenositi ih drugima.²⁴⁸

„Euharistija je naime središte svega života Crkve i srce svećeničke osobnosti...U euharistijskom bogoslužju obnavlja se i na poseban način učvršćuje veza s vječnim svećenikom Kristom i oživljuje milost svećeništva. Po euharistiji Božja snaga svećeničkog ređenja postaje sve djelotvornijom. Međutim, svećenik se za sjedinjenje s Kristom ne brine samo u času euharistijskog slavlja, nego nastavlja tu nutarnju povezanost u cijelom životu. Osobna povezanost s euharistijskim Kristom osposobljava svećenika da s njim bude sjedinjen u cjelokupnom svećeničkom radu.“²⁴⁹

„Po služenju, pak, prezbitera usavršuje se duhovna žrtva vjernika u sjedinjenju sa žrtvom Krista, jedinoga Posrednika; po rukama prezbitera te se žrtva u ime cijele Crkve prikazuje u euharistiji na nekrvan i sakramentalan način, sve dok sâm Gospodin ne dođe.“²⁵⁰ Kristova otkupiteljska žrtava na križu vraća čovjeka u zajedništvo s Bogom. Očitovanje, uprisutnjenje i priopćavanje Kristove žrtve u liturgiji po rukama svećenika je prilika i izraz tjelesnog susreta s Kristom koji nas hrani i jača za hod u svetosti. Vjerodostojnost Crkve je veća što su članovi Crkve prožetiji svetošću. Zato je svećenik kao predvodnik zajednice pozvan prednjačiti svjedočanstvom života koji se dramatično bori za potpuno jedinstvo s Kristom.²⁵¹

Bog je svećenike učinio posrednicima u Kristu kako bismo svoju braću približavali njegovoj vječnoj ljubavi. U taj su obzor ljubavi uključeni i slavljenje sakramenta pokore i praksa duhovnog vodstva. Služba pomirenja i duhovno vodstvo pripadaju kontekstu sveopćeg poziva na svetost kao puninu kršćanskoga života. „Odnos službe sakramenta pomirenja i duhovnog vodstva temelji se na neodložnosti ljubavi: "jer ljubav nas Kristova obuzima kad promatramo ovo: jedan za sve umrije, svi dakle umriješe; i za sve umrije da oni koji žive ne žive više sebi, nego onomu koji za njih umrije i uskrsnu" (2 Kor 5, 14-15). To pretpostavlja osobitu predanost kako Kristovi sljedbenici doista ne bi više živjeli sebi, već se ostvarivali u ljubavi i istini.“²⁵²

²⁴⁸ Usp. A. ŠKRINJAR, *Svećenička svetost*, str. 154.

²⁴⁹ BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgov i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 5.

²⁵⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 2.

²⁵¹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, br. 9.

²⁵² KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, br. 3.

Ne dovodeći u pitanje djelovanje sakramenata *ex opere operato*, tj. da sakramenti djeluju božanskom milošću bez obzira na osobnu zaslugu ili krivnju i ljudske kvalitete svećenika, crkveni dokumenti²⁵³ ističu da je osobna svetost svećenika važna i da utječe na prihvaćanje pupoljka milosti koji tek osobnim prihvaćanjem i suradnjom donosi plodove aktualizirajući tu milost.²⁵⁴ „*Pastores dabo vobis* poziva služitelje da i oni sami pristupaju tomu sakramentu, što je jamstvo njihova duhovnog života.“²⁵⁵ Vlastitim ulaskom u tu dinamiku Božjeg milosrdnog praštanja, svećenik će srdačnije poticati vjernike na upoznavanje duhovne blagodati sakramenta pomirenja. Tako „svećenik vrši službu Dobrog Pastira koji traži izgublenu ovcu, Dobrog Samarijanca koji liječi rane, Oca koji čeka izgubljenog sina te ga pri povratku prihvaća, kao i službu pravednog Suca koji ne pravi razlike među osoba i čiji je sud u isti mah pravedan i milosrdan. Riječju, svećenik je znak i sredstvo Božje milosrdne ljubavi prema grešniku“.²⁵⁶

Ispovijed i duhovno vodstvo zahtijevaju mnogo strpljivosti, a preduvjet im je svećeničko povjerenje da je Bog onaj koji pomaže. Naći se pred velikim problemom neke osobe traži molitvu, a ona je čekanje Božjeg interventa. To čekanje opećaćuje i oblikuje osobnost svećenika. Svećenik koji moli ne manipulira svojim vjernicima: on ne napada, nego čeka; on ne ispituje, nego sluša.²⁵⁷

3.3. Između stvarnosti i očekivanja, ideala i borbi

U današnjem svijetu ima toliko dužnosti koje valja obavljati. Zbog te raznolikosti, koja povećava opseg i svećeničkog djelovanja, suočavamo se s vrlo značajnim pitanjem: kako uskladiti vanjsku djelatnost s unutrašnjim životom? Ovo je pitanje zanimljivo i u kontekstu pastoralne službe koja je sladak i mukotrpan pothvat izložen nerazumijevanju i obezvrjeđivanju što može potaknuti umor, obeshrabrenje i izoliranost svećenika. „To su problemi koji se tiču tjelesne ili duhovne samoće, neuspjehâ (prividnih ili stvarnih) i afektivne nezrelosti.“

Svećenik može biti uposlen nebitnim stvarima trudeći se ostaviti dojam zauzetosti i angažiranosti čime je naglasak stavljen na dokazivanje vlastite sposobnosti. Treba biti istinski zauzet na način da sve što čini proizlazi iz osobnog odnosa s Kristom za spas duša i izgrađivanje Crkve i Kraljevstva Božjega. Svećenik bez osobne molitve postaje

²⁵³ Ovdje prije svega valja istaknuti govor Ivana Pavla II. koji je održan ispovjednicima 1993. godine.

²⁵⁴ V. DUGALIĆ, *Biti svet svećenik*, str. 577.

²⁵⁵ KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrda*, br. 17.

²⁵⁶ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1465.

²⁵⁷ Usp. P. BREEMEN, *Kao kruh koji se lomi*, UPT, Đakovo, 1970., str. 34.

neučinkovit u svome apostolatu i opasan je za Crkvu jer bez duhovne snage postaje razvodnjen, svjetovan i tako lak plijen svjetovnosti. Nemoguće je biti bliže vatri Božje ljubavi po molitvi, a ne ogrijati se i postati bolji čovjek i svećenik. Osim dimenzije usmjerenja na Boga i određeni cilj putem aktivnosti, preduvjeti zdravoga duhovnog ozračja su ekstaza i stanje mira koje predstavlja psihofizičku opuštenost. Bez dvaju navedenih dimenzija „moral postaje logika, a kršćanska duhovnost ostvarenje.“

3.3.1. Stvarnost i očekivanja

Zasutost mnoštvom očekivanja i zadaća može opteretiti tim više pozvani ne živi stvarnost onoga što po Svetom redu jest. Svećenici ne moraju biti svezajući i sveprisutni. Njihova je zadaća biti uzak ali duboki kanal naviještanja Riječi, dijeljenja sakramenata i duhovne okrijepe. Neopisivo je teško kada se svećenik tome i posveti riječju, životom i djelom, a vjernicima to Božje blago nije važno ili potrebno.²⁵⁸ Jedna od najučestalijih pojava na putu ostvarivanja svećeničkog poziva je da se, unatoč zauzetog služenja i neeksponiranog skrivenog heroizma, svećenik suoči s velikim neuspjehom, odnosno da uopće ne vidi plodove svoga rada.

„Može se dogoditi da neki svećenici, nakon što su u svoju službu krenuli s poletom prepuni ideala, mogu osjetiti pomanjkanje ljubavi, razočaranje sve do napuštanja. Brojni su razlozi: od nedovoljne formacije do pomanjkanja bratstva u biskupijskom prezbiteriju, od osobnog isključivanja do nedostatka zanimanja i potpore od samoga biskupa i zajednice, od osobnih problema – pa i zdravlja – do ogorčenja zbog nepronalaženja odgovora i rješenja, od nepovjerenja prema askezi i napuštanja unutarnjeg života do pomanjkanja vjere“²⁵⁹ Zanimljivo je promatrati utjecaj temperamenta na ovu pojavu u kontekstu stvarnih borbi. Svećenici kolerici koji odluče težiti za velikim stvarima lako mogu upasti u zamku oholosti i samodostatnosti. Sangvinici koji žive susretljivost i društvenost suočavaju se s opasnošću ispraznosti i površnosti odnosa. Melankolikova težnja prema samoći i duhovnom životu može voditi u pasivnost i obeshrabrenje, a ustrajnost i staloženost flegmatika u nemar.²⁶⁰

Autentična duhovnost uvijek računa na tjelesnu, psihičku i društvenu dimenziju osobnosti. U velike nevolje upada pozvani kad zanemari bilo koju dimenziju svoje

²⁵⁸ Usp. R. LETTMANN, *Što znači „još uvijek“ biti svećenik u današnjem vremenu*, str. 590. – 591.

²⁵⁹ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – pastir i vođa župne zajednice*, br. 11.

²⁶⁰ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, br. 130.

osobnosti.²⁶¹ Da bi pobijedio te izazove, on mora čuvati prvenstvo duhovnog života, paziti da uvijek sve više nastoji biti jedno s Kristom moleći snagu Duha Svetoga da blagoslovi svako dobro nastojanje.²⁶² Unatoč širokoj lepezi obveza administrativne, organizacijske i ekonomske naravi, Dekret *Presbyterorum ordinis* naglašava kako se svećenik mora truditi u svemu slijediti Kristov primjer naviještajući Božju riječ, dijeleći sakramente te otkrivanjem Očeve volje i samodarivanjem za stado.²⁶³ Ključna je svijest o neophodnosti nutarnjega jedinstva između duhovnog života i služenja koje valja ravnomjerno usklađivati kako značaj jedne dimenzije ne bi potisnula drugu. „Rast toga organski povezanog jedinstva života zasniva se na pastoralnoj ljubavi hranjenoj čvrstim životom molitve, tako da prezbiter neodvojivo bude i svjedok ljubavi i učitelj unutarnjega života“.²⁶⁴

I danas se od svećenika traži mladenačko zalaganje u svetosti, bezrezervno darivanje, raspoloživost i služenje. Živimo u doba grozničavih i radikalnih promjena unutar kojih se zbivaju beskrajne ljudske drame i tragedije. Pozvani treba biti unutar te povijesti, stajati s ljubavlju, na vlastitoj koži osjećati osporavanje, nevolje, slabosti, očekivanja i nade svoga vremena, prihvatiti ih s mudrim razlučivanjem da bi im dao spasenjsko usmjerenje, a to je prioritetno zalaganje Crkve pozvane da bude duša, moralna savjest svijeta.²⁶⁵ Prezbiteri su ujedinjeni sa svojom subraćom svezom ljubavi, molitve i svakovrsne suradnje. Premda su postavljeni na različite dužnosti, oni ipak vrše jednu svećeničku službu za ljude. Zato trebaju dijeliti radosti i poteškoće jedni drugih.²⁶⁶ Bog nam preko ljudi pomaže rasti u vjeri, a ona nas spašava od tjeskobe praznoga života, jer po njoj i najobičniji svakidašnji poslovi postaju bogoslužje.²⁶⁷

Važno je oblikovati uvjerenje da je nemoguće istovremeno se svidjeti Bogu i svijetu, jer sluga ne može istovremeno služiti dvojici gospodara. „Jedan vas zove na put posut cvijećem, i to prividno, a drugi na trnovit put. Svaki traži naše srce, da izaberemo onoga, za kojim ćemo ići. Svijet poziva na sve što život pruža obećavajući tako više nego što daje i skrivajući zlo koje će nas snaći nakon ovozemaljskog života.“²⁶⁸ Isus

²⁶¹ Usp. M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 850.

²⁶² Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 48.

²⁶³ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 14.

²⁶⁴ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – pastir i vođa župne zajednice*, br. 11.

²⁶⁵ Usp. M. SRAKIĆ, *Heroji su umorni*, u: VDSB, 133 (2005.) 7-8, str. 578.

²⁶⁶ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 8.

²⁶⁷ Usp. M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, str. 202. – 203.

²⁶⁸ Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, str. 53. – 54

Krist poziva na trnovit put nasljedovanja, ali obećava pomoć i utjehu: „Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas odmoriti“(Mt 11, 28).

„Na razini ljubavi vjera u Providnost očituje se kao potpuno predanje sebe Božjemu pozivu bez ikakva uvida u njegove razloge. To je vjera Abrahama koji je spreman žrtvovati čak svoga sina Izaka, svoju jedinu nadu. To je vjera križa. Nešto od toga potpunog predanja koje konačno uslijedi u trenutku smrti ostvaruje se u svakoj ispovijedi i u svakom obraćenju, kada čovjek doživljava i vjeruje da ga Bog voli unatoč svim njegovim slabostima, propustima i grijesima. To je vjera desnog razbojnika koji u toj svojoj, ljudski gledano, bezizlaznoj i beznadnoj situaciji ipak vjeruje da netko drugačije gleda njegov put nego ljudi.“

Život bez Krista, pa makar bio i ispunjen moralnošću i pohvalnim djelima zapravo je „ispraznost nad ispraznošću“ (Prop 1, 1) ili kako kaže sv. Pavao: „On je duhovno mrtav“ (Ef 2, 1). Čovjek treba početi vjerovati u Kristov križ, a ne jadikovati nad svojim.²⁶⁹ „Vjera u Providnost, dakle, nije tjeskobno očekivanje sitnih povlastica, nego doživljaj pripadnosti Bogu. Takvima je rečeno: 'Ne brinite se tjeskobno... zna vaš Otac nebeski da vam je sve to potrebno. Zato najprije tražite kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, a to će vam se nadodati (Mt 6, 31-33).“²⁷⁰ Konstitucija *Lumen gentium* ističe da se biskup, prezbiter i đakon mogu posvetiti samo preko svoje službe prikazujući sve svoje napore kao žrtvu Bogu. U tome svjetlu, žrtve, brige i teškoće nisu prepreka na putu svetosti, nego uspinjače sve tješnjem jedinstvu s Bogom.²⁷¹

3.3.2. Ideali i borbe

Svećenik sutrašnjice neće trebati manje nalikovati Kristu od svećenika današnjice. Svojim životom na zemlji, Krist je u sebi ponudio konačni lik prezbitera, ostvarujući ministerijalno svećeništvo u koje su prvi bili uvedeni apostoli. S druge, život i svećenička služba se moraju prilagođavati svakom vremenu i životnom ozračju zbog što potpunijeg ostvarivanja i življenja spasonosnog značenja i smisla Kristova svećeništva.²⁷² Ljudi će zauvijek žeđati za Bogom, pa je potrebno tražiti nove načine

²⁶⁹ Usp. E. LODI, *Najbolje*, str. 152.

²⁷⁰ M. SZENTMARTONI, *Psihologija duhovnog života*, str. 204. – 205.

²⁷¹ Usp. T. ŠAGI BUNIĆ, *Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji Lumen gentium II. vatikanskog koncila*, u: BS, 35 (1966.) 2, str. 192. – 193.

²⁷² Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 5.

kako doprijeti do dubina ljudske duše. „Nije Bog mrtav što ljudi ne vjeruju u njega. Oni su mrtvi, jer ga nemaju u sebi!“²⁷³

Zato želimo vidjeti na koji način Crkva danas, po koncepciji pape Franje želi ići. Na prethodnim konklavama na kardinale je ostavio dubok dojam njegov kratak, ali upečatljiv govor kada je analizirao sadašnje stanje Crkve i predložio radikalno nov smjer crkvenog djelovanja. Iz tog izlaganja naziru se obrisi ekleziologije koja se u duhu nove evangelizacije snažno zauzima da Crkva nužno iziđe iz svoje egocentričnosti, iz same sebe; da iskorakne na rubove ljudske egzistencije, na granice misterija grijeha, bolesti, nepravde, ignorancije i svake nevolje te da tamo naviješta “slatku i utješnu radost“ Evanđelja“.²⁷⁴ Navedenu je viziju Papa Franjo započeo ostvarivati počevši od Rimske Kurije. Mi ćemo je pokušati promotriti kroz tri Papina obraćanja Rimskoj kuriji 22. prosinca u periodu od 2014. – 2016. godine. Ovi su nam govori zanimljivi jer papa Franjo Rimsku Kuriju želi promatrati kao model Crkve: „Bilo bi lijepo zamisliti Kuriju kao model Crkve, to jest, kao „tijelo“ koje ozbiljno i svednevice nastoji biti sve življe, zdravije, skladnije i ujedinjenije u sebi i s Kristom“.²⁷⁵ Stoga, sadržaj triju navedenih govora želimo promatrati kroz prizmu upute svakom pozvanom na putu ostvarenja svećeničkog poziva.

U obraćanju 2014. godine papa je na kraju prodornog i odrješitog govora o bolestima Rimske Kurije naglasio da su “svećenici poput zrakoplova, postaju vijest tek kada padnu. Puno ljudi ih kritizira, ali malo se moli za njih.“²⁷⁶ Stoga nam cilj nije kritizirati i prokazivati fenomene zastranjenja, nego ih promatrati kao izazove za koje postoje „antibiotici“ o kojima je Papa Franjo govorio godinu poslije.

(1) Govoreći o *misionarskom duhu* jasno ističe kako se on očituje u posvemašnjoj brizi za duše. Nije riječ tek o evangelizatorima u dalekim krajevima svijeta, koji ponekad odišu i avanturističkim nabojem, nego o dimenziji koju živi svaki svećenik koji svesrdno brine i upravlja povjerene mu vjernike. To uključuje spremnost da svećenik posjeti periferna područja i odbačene ljude kako bi im Krist po njemu postao blizak. Ovakav duh i stav svećenika prevenira *oholo shvaćanje svećeničke službe* i postupno lišava samodostatnosti. Stavljanjem na raspolaganje vjernicima i suživljenošću s

²⁷³ LJ. RUPČIĆ, *Temeljne vrijednosti*, str. 21.

²⁷⁴ N. A. ANČIĆ, *Primat milosrđa*, u: CUS 44(2013.)4, str. 432.

²⁷⁵ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/december/documents/papa-francesco_20141222_curia-romana.html/ (preuzeto: 11. 03. 2017; 10, 43)

²⁷⁶ Isto.

njihovim teškoćama, svećenik će pod utjecajem pastoralnog neuspjeha koji puta propitati narcisoidan stav i shvatiti da sve što radi nije najbolje, neponovljivo i nezamjenjivo. Napast uspješnih svećenika jest umišljenost da je on neka veličina, da je nezamjenjiv na vlastitoj župi ili u poslu koji mu je povjeren. Ako podlegne toj napasti, vrlo će lako kliznuti u karijerizam i promociju vlastite ličnosti tražeći svoju, a ne Božju slavu.²⁷⁷ Papa Franjo također upozorava na opasnost *psihičke i duhovne okamenjenosti* pri čemu se služenje Bogu i Crkvi pokušava sakriti iza papira, lijepih ceremonija i formalnosti, gubeći tako osjećaj za malog čovjeka i njegove potrebe.

(2) *Prikladnost i pronicljivost.* Važnost je za svakoga svećenika, bio on župnik ili profesor, permanentno obrazovanje.²⁷⁸ Svećenik koji živi od Božje riječi rado upija mudrost sadržanu u Pismu i pokušava je ugraditi u svoj rad proučavajući crkvenu tradiciju i suvremene znakove vremena. Svaki svećenik mora nastojati usavršavati svoje znanje, jačati se u mudrosti i pronicljivosti. To znači poput Marije u Kani (Iv 2, 1–12) prepoznavati one skrivene situacije u kojima može činiti dobro, jednostavno biti čovjek pronicljiva i osjetljiva duha. To uključuje bliskost prema narodu – strpljivo slušanje i požrtvovan suživot. Na taj će mu način oko i srce biti budniji za stvarnosti koje ljudi proživljavaju te će ih moći bolje razumjeti i pomoći. Prikladnost i pronicljivost možemo promatrati kao zdravu alternativu koja čuva od *egzistencijalne shizofrenije*. Pod ovim pojmom Papa podrazumijeva dvostruki život svećenika koji više sam ne vjeruje da može živjeti ono što jest, pa traži alternativni životni put i ispunjenje srca. Svećenik tada bježi od sebe umjesto da ponire u dubine Boga i sebe. Oblik licemjerstva koji se kroz ovakav način može doživjeti je izraženo opasan, jer može biti suptilno prikriven i za cilj ima vlastiti probitak²⁷⁹

(3) *Duhovnost i ljudskost.* Zdrava narav je temelj i baza za svako, pa i svećeničko poslanje koju milost uzdiže i usavršava onoliko koliko volja čovjeka s njom surađuje. Time nužno dotičemo odnos duhovnosti i ljudskosti. Duhovnost i molitva hrane, nadahnjuju i usmjeruju naše biće jer dopuštaju Bogu da vodi naš život onako kako je to njegova volja. Za razliku od duhovnosti, koja je vertikalno usmjerena prema jačanju

²⁷⁷ Usp. M. NIKIĆ, *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, str. 855.

²⁷⁸ Ako uzmemo u obzir da je prva zadaća svećenika navještaj Evandjelja, onda s pravom možemo reći da je riječ naše oružje, cjeloživotno obrazovanje nužan potporni stup za življenje službe naučavanja. Vidi naslov 1.3. Intelektualna dimenzija - neizostavan segment sazrijevanja.

²⁷⁹ Ovakvi oblici licemjerja su izraženo opasni oblici „bolesti hijerarhije“ koja može biti prikrivena bigotnom izvanjskom duhovnošću, formaliziranim oblikom eklezijalnosti, podilaženjem poglavarima (biskupu) samo kako bi se došlo do neke titule ili crkvene moći.

odnosa s Bogom, ljudskost ima horizontalno usmjerenje prema čovjeku. Ljudskost je cijeli čovjek pod vidom relacije prema drugome. Zato je bitno živjeti zdrave i zrele međuljudske odnose, a svoje emocije izražavati na prikladan način umjesto da ih zatamljujemo i od sebe pravimo *sakate osobnosti*. Upravo ta pojava je opasnost na koju upozorava papa Franjo. *Neosjetljivost i ravnodušnost* spram drugoga (bližnjega) je opasnost u koju lagano svećenik može upasti ukoliko svome životu dopusti komotnost i lagodnost života, uživajući u dobrima koja mu mogu biti na raspolaganju.²⁸⁰ Svećenik se uz Božju pomoć treba sačuvati od opasnosti gubitka topline i osjećaja za ljepotu komunikacije i međuljudskih odnosa. Isto tako, treba se čuvati bešćutnog i arogantnog ponašanja „s visoka“ koji potiče ljude na udaljšavanje od Crkve. Također, Papa upozorava na *bolest smrknutog lice*, upozoravajući da su svećenici ti koji navješćuju Radosnu vijest, koji trebaju unositi radost i nadu u područja patnje i boli, a ne svojom pojavom činiti da ljudi osjećaju određeni strah i nelagodu.

(4) *Uzoritost i vjernost*. Ove dvije kreposti svećeničkog života spadaju u područje temeljnog opredjeljenja svakog svećenika, a njihov odabir ili barem ozbiljna težnja prema nasljedovanju istih trebaju biti ideal već u prvim danima razmišljanja o svećeničkom pozivu. Uzoritost nas ne čini uznositima, nego da živimo u svijesti kako predstavljamo Uzora. Krepost vjernosti je neprestano odlučivanje biti dosljedan Kristovoj riječi i svojoj službi. Ove kreposti možemo promatrati u odnosu prema *sablazni* koja Crkvi često nanosi veliko zlo i javnu sramotu. Papa Franjo dodaje kako vjernost čuva od osobnih pohlepa, stalnog rivalstva i taština, kojima je čovjek po naravi sklon.

(5) *Bezazlenost i odlučnost* su dvije iznimno dinamične i dragocjene kreposti koje zahtijevaju strpljiv i dugotrajan rad na sebi. Da bi svećenik izgradio takav *habitus*, treba imati odlučnu volju, jasnu viziju i poslušnost Bogu i njegovim poticajima. Bezazlenost i odlučnost u dobru oslobađaju od *ogovora i zavjera*. Papa je više puta upozorio na razornost ogovora. To zlo je sijač razdora, zle krvi, međusobnih konflikta i atmosfere u kojoj Krist nije više središte naših sastanaka, nego sami sebi postajemo svrhom.²⁸¹

²⁸⁰ Tolerancija i prihvaćanje su izrazito važni i označuju dopuštanje drugome da se izrazi u onome što jest i što misli ili osjeća.

²⁸¹ Tako se danas da naslutiti kako je već unutar određenih kružaka svećenika postoji veća ljubav i privrženost tom obliku malog i probranog zajedništva nego pripadnosti Crkvi. Usp. http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/december/documents/papa-francesco_20151221_curia-romana.html (preuzeto: 11.03.2017.: 11,00)

(6) *Poštenje i zrelost.* Poštenje bi za svećenika treba biti način ophođenja koji se ne dovodi u pitanje. Ono što u ophođenju s ljudima činimo treba biti izraz našega unutarnjeg htijenja da za druge želimo samo dobro i da tome stremimo ne misleći na sebe. Zrelost je pak nastojanje i put postizanja sklada i uzvišenosti naše osobnosti. To je cilj i ishod neprestanog procesa razvoja koja nema nikakve veze s godinama. To je lijek protiv bolesti samoisticanja, gdje je potreba da se svako dobro nastojanje vidi i nagradi. Tako se zna dogoditi da nam je ponekad više stalo što će ljudi reći o nama, nego Bog.

(7) *Neustrašivost i spremnost.* Neustrašivost je odlika koju vežemo uz narav muškarca. Budući da je muškarac, svaki svećenik treba moći smjelo pogledati u lice problemu pred kojim stoji, u kojem se trenutno nalazi i biti sposoban preuzeti prvi korak u rješavanu problema. S druge strane, spremnost ili budnost, se odnosi na slobodu i lakoću života u Bogu, gdje čovjek svojom otvorenošću Boga vidi kao onoga koji vodi i koji zna što je najbolje. Stav istinske neustrašivosti, prema papi Franji, oslobađa od idealiziranja nadređenih.²⁸²

(8) *Povjerljivost.* Svećenik bi morao biti karakterno jaka osoba, čovjek kojemu se mogu povjeriti delikatni zadaci. Povjerljivost je također proces koji treba graditi, a svoj korijen ima u vrijednosnom sustavu da je dobro Crkve iznad njegovog vlastitog. S tako izgrađenim vrijednosnim sustavom je moguće prevladati *konzumerizam* i *megalomanstvo*.

(9) *Ljubav i istina.* Ove dvije kreposti smo ostavili za kraj iz razloga jer su one *condicio sine qua non*²⁸³ svih gore navedenih kreposti i stavova. Onaj tko ima temeljno opredjeljenje u ljubavi prema svome poslanju, moći će postupno ispunjavati sve gore navedene zahtjeve i zadatke. Ljubav prema Kristu i zahtjevu koje svećeništva stavlja pred nas nukat će nas da živimo prema zahtjevima što ih papa Franjo ističe. Nadalje, život u istini od krucijalne je važnosti za pravilno samoostvarenje. Preko isitne mi sebe gledamo onakvima kakvi jesmo pred Bogom. A to je nužno kako ne bi bili *ljudi prijetvornosti i maski*. Istina nas čini poniznima i jednostavnim ljudima, koji priznaju

²⁸² Neustrašivost je na neki način odlučnost čuvati se od uhljebljenja, od laskanja nadređenima koje za cilj ima omogućiti lagodan život.

²⁸³ Latinsko načelo čije je značenje: Uvjet bez kojega se ne može

svoje loše strane i neizgrađenosti, ne umanjujući vrijednost i dostojanstvo naše osobe koje imamo pred Bogom.²⁸⁴

3.3.3. Što vjernici traže u svećeniku?

Uz zahtjeve crkvenog vodstva, valja se osvrnuti i na ono kako vjernici vide svećenika i što od njega očekuju. Kada je sv. Ivan Maria Vianney preuzeo župu Ars u posjed na prvu misu je došlo mnogo ljudi među kojima većinom znatiželjnici koje suhonjav svećenik u istrošenom talaru nije baš impresionirao. Ipak, kasnije će promijeniti mišljenje gledajući preobraženog svećenika za oltarom obasjana svjetlom s visina. Osjetili su uzbuđenje u srcima. Kada ih je počeo posjećivati u njihovim domovima, shvatili da je Bog u tome svecu. Vjernici traže Boga u svećeniku iako se tako koji puta ne čini.²⁸⁵ Ovim je riječima jedan laik izrekao svoja očekivanja od svećenika:

„Prvo što očekujem od svećenika jest da mi naviješta Božju riječ, a ne svoju vlastitu. Potom, da mi ju prevede u moj život...Očekujem od svećenika da bude skroman i da živi jednostavno, da može šutjeti ondje gdje drugi govore i da nađe riječi ondje gdje drugi zanijeme. Očekujem od svećenika da moli, da ima dubinu i da mi nešto od nje daruje kad sam u opasnosti da utonem u površnost svakodnevice. Očekujem od njega da ima vremena, sada i sutra – bez termina u kalendaru, jer smatram da je njegova najvažnija zadaća imati vrijeme, Božje vrijeme, za čovjeka, kad god dođe i upita. Očekujem od svećenika da čita i ne prestane pitati...Očekujem svećenika da dođe k meni, k nama, da dođe u obitelj, da ne čeka dok mi dođemo. Očekujem mnogo od svećenika – možda očekujem previše.“²⁸⁶

Papa Benedikt XVI. jednoj je prilikom rekao: „Vjernici očekuju od svećenika samo jednu stvar: da budu specijalizirani za promicanje susreta čovjeka s Bogom... Od njega se samo traži da bude stručnjak u duhovnom životu“.²⁸⁷ Briga za duhovni život čuva od mlakosti i otvara vrata Kristu, pa zbog toga sve nabrojano nisu stvari koje su dužnost, nego *modus vivendi* koji je preduvjet da bi ostvario svoje poslanje i da bi vjernici (ne)svjesno u njemu pronašli „Božjeg čovjeka, savjetnika, posrednika mira, vjernog i

²⁸⁴ Cjelokupan podnaslov oblikovan na temelju govora pape Franje Rimskoj Kuriji upućenih 22.12. 2015. i 2016: http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/december/documents/papa-francesco_20151221_curia-romana.html (preuzeto: 11. 03. 2017.; 11,00); http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2016/december/documents/papa-francesco_20161222_curia-romana.html (preuzeto: 11. 03. 2017; 11,14)

²⁸⁵ Usp. J. M. DE REVILLE, *Sveti župnik Arški*, str. 44.

²⁸⁶ G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 357. – 358.

²⁸⁷ E. BONINSEGNA, *Svećeniče, tko si?* str. 155.

mudrog prijatelja, sigurnog vođu kojem se mogu povjeriti i u najtežim životnim trenucima da nađu okrepu i sigurnost“.²⁸⁸

Suvremeni čovjek žeda za Bogom, pa tako i za blagovjesnicima kao kanalima blage vijesti koji će govoriti o Bogu kojega poznaju i koji je vidljivo promijenio njihove živote. Traže svećenika „kojemu mogu vjerovati jer sâm vjeruje.“²⁸⁹ Zato „svijet treba i od nas očekuje jednostavnost života, duh molitve, ljubav prema svima, naročito prema malenima i siromašnima, podlaganje i skromnost, samoprijegor i odricanje. Bez biljega takve svetosti naša riječ teško da će naći puta u srca ljudi našega vremena“²⁹⁰, dok će s njime postati svjetlo nade i kvasac istinske promjene svijeta.

„Osobe traže u svećeniku Božjeg čovjeka kod kojega će naći Božju riječ, njegovo milosrđe, i Kruh nebeski koji "daje život svijetu" (Iv 6, 33).“²⁹¹ Bila bi teška zabluda odijeliti časove bogoslužja od ostalog dijela života; svećenici na oltaru – muškarci u svijetu, liturzi u slavljenju sakramenata, napose euharistije – menadžeri izvan toga. Svećenici cijelim životom pripadaju Bogu, koji nastoje zračiti radošću jer ih je Bog zahvatio, koji se trude ostati oduševljeni jer su u trenutku ređenja donijeli pravu odluku. Doista, svećenički je život hvalbeni himan.²⁹²

Po cjelokupnoj službi koju obavljaju u zajedništvu s biskupom, prezbiteri se usmjeruju prema savršenstvu života. „Ta pak, svetost prezbiterâ vrlo mnogo pridonosi plodonosnijem obavljanju službe: jer, premda Božja milost može i po nedostojnim služiteljima izvršavati djelo spasenja, ipak Bog redovito više želi pokazati svoja čudesa djela po onima koji su postali poučljivima poticaju i vodstvu Duha Svetoga.“²⁹³ Kada se život i vjera podudaraju, Krista se naviješta životnim svjedočanstvom. Pravo je i spasonosno u prezbiteru prepoznati navjestitelja koji govori i svjedoka koji jednostavno i neusiljeno zrači vjerom i nadom o onome što se čovjek po sebi ne bi usudio ni sanjati. Taj proces izaziva pitanja u srcima ljudi: Zašto su oni takvi? Što ih nadahnjuje? Zašto su među nama? Uprizoriti jedan čin te drame snažnog i djelotvornog razglašivanja Radosne vijesti jest životno poslanje svećenika.²⁹⁴ Izvesti dramu zahtjeva najprije proživljavanje iste odgojem u vjeri i što potpuniju suradnju s milošću koja se u

²⁸⁸ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 50.

²⁸⁹ G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 357.

²⁹⁰ PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi*, br. 76.

²⁹¹ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 7.

²⁹² Usp. M. SRAKIĆ, *Heroji su umorni*, str. 578.

²⁹³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, br. 12.

²⁹⁴ PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi*, br. 21.

ljubavi odjelotvoruje. Tako svećenik više nije glumac koji izvodi komad neke izmišljene predstave koja nije njegovo djelo niti ga dotiče u nutrini, nego svjedok istine događaja Isusa Krista.

„Bog je jedino bogatstvo koje ljudi žele pronaći u svećeniku.“²⁹⁵

²⁹⁵ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, KS, Zagreb, 2009., str. 5.

ZAKLJUČAK

Diplomski rad je pokušao osvijetliti odnos između naravi i nadnaravi, odnosno, na koji način nadnaravni poziv utječe na svećeničku ljudsku narav, ali i ljudska narav na nadnaravni poziv. U tom smislu, govoriti o punini humanuma i svetosti u kontekstu ostvarenja svećeničkog poziva zahtjeva, prije svega, ulaženje u razumijevanje drame nadilaženja samoga sebe i izručivanja sebe Drugome. Život svakog svećenika je na poseban način pritjelovljenje Kristovoj patnji i uskrsnuću. Poslanje svećenika treba promatrati pod vidom dinamičnog životnog nastojanja koji polazi od naravne ograničenosti smjerajući prema potpunom predanju Bogu u suradnji s milošću. Kako drugačije ostvariti i objediniti zahtjeve u svećeniku da bude malen i velik; plemenit duhom kao da je kraljevske loze, a jednostavan i prirodan kao da je seljačke krvi; heroj u osvajanju sebe i čovjek koji se borio s Bogom; stvoren za radost, a iskusan u trpljenju; prijatelj mira, a neprijatelj nemara; grešnik kome je Bog oprostio (Otk 2, 2-5); gospodar svojih želja, sluga bojažljivih i slabih; okrenut prema gore, a s nogama na zemlji!?

Ovaj je diplomski rad pokušao osvijetliti odnos između naravi i nadnaravi, odnosno, na koji način nadnaravni poziv utječe na svećeničku ljudsku narav, ali i ljudska narav na nadnaravni poziv.

Polazeći od biblijskog iskustva poziva, u prvome dijelu rada došli smo do zaključka da sve polazi iz sposobnosti žarko ljubiti Boga, jer Bog, prije svega, gleda na srce. To smo vidjeli na primjeru Mojsija, Davida i drugih starozavjetnih likova. Svaki je od njih, na sebi svojstven način i u skladu s jedinstvenošću vlastite naravi, tražio kako aktualizirati primljenu milost, a svi su odgovore pronašli na jedinstven način: ljubeći Boga svim srcem i vršeći njegovu volju.. Promatrajući novozavjetno iskustvo poziva, u liku svetoga Pavla prepoznajemo poruku da susret s Bogom daje snagu i odvažnost za ostvarivanje Božjeg poziva. Temeljna zadaća tog poslanja je naviještaj Radosne vijesti koju je potrebno živjeti kao iskustvo Boga koje se prenosi drugima. Čovjek koji doživi Božji poziv i na njega se odazove mijenja svijest o sebi i potiče volju za profiliranjem vlastite naravi na zdravim temeljima. Jedan od važnijih elemenata je put afektivnog sazrijevanja. Važnost afektivnog sazrijevanja svećeničke osobnosti smo promatrali u oblikovanju ličnosti, stavova i ponašanja koja uključuje emocionalnu stabilnost,

prihvatanje odgovornosti, donošenje odluka, vještinu integracije u skupine, razvijanje zdravoga odnosa, i poboljšanje svijesti o vlastitoj vrijednosti. Osim duhovne i ljudske izgradnje, za plodno pastoralno djelovanje je nužna i intelektualna izgradnja jer svećenik ne može ljubiti i naviještati Onoga i ono što ne poznaje.

Plodonosnost ostvarenja svećeničkog poziva treba razumjeti ključem odnosa milosti i naravi. Zdrava je narav baza na kojoj čovjek gradi odnos s Bogom ugrađujući njegovu milost u svoj život. Suradnja s milošću daje kvalitetu ljudskoj naravi, potvrđuje je i usavršuje na način da pozvani postaje ne samo produhovljen čovjek, nego snagom milosti Svetoga reda dobiva novi identitet, postaje kristolik i pozvan u raznovrsnim međuljudskim odnosima biti posadašnjene Isusa Krista. Upravo u spoju te ontologije svećeničkog identiteta i psiholoških spoznaja koje polaze od fenomenologije ljudske naravi, proizlazi razumijevanje što svećenik treba činiti i kako treba živjeti kako bi realizirao poziv u odnosu prema autoritetu, povjerenom stadi i osobama suprotnog spola.

Nakon utvrđivanja dimenzija svećeničkog poziva (ljudska, duhovna, intelektualna i pastoralna), te spoznaje vlastitoga identiteta, dinamizam ostvarenja svećeničkog poziva prelazi na sljedeću razinu – razinu ostvarenja. Realizacija i življenje svećeničkog poziva najveći izazov pronalazi u neskladu između akcije i kontemplacije, vlastite i Božje volje, zahtjeva službe i vlastitih potreba. Upute i ideali koje papa Franjo navodi (misionarski duh, prikladnost i pronicljivost, duhovnost i ljudskost, uzoritost i vjernost, bezazlenost i odlučnost, poštenje i zrelost, neustrašivost, spremnost i povjerljivost) trebaju biti smjerokaz i životni korektiv čija je baza ljubav i istina kao *conditio sine qua non*. U tome kontekstu vjera, nada i ljubav postaju uporište koje ovozemaljskom životu daje predokus i zalag vječnosti. Živeći između stvarnosti i borbi, ideala i očekivanja, vlastitih potreba i zahtjeva vjernika, o čemu smo pokušali progovoriti u posljednjem dijelu rada, pozvani spoznaje da zaboravom sebe zbog drugih, postaje više on – više čovječan i svet. To nije u protuslovlju s vrijednošću ljudske osobe, nego istinsko shvaćanje samovrijednosti. Dakle, svećenički se poziv ostvaruje samonadilaženjem i postajanjem za druge. Pozvani postaje sredstvo za druge kao cilj po sebi. Tako nedostatnost postaje jedinstveni put koji vodi prema beskonačnosti i punini, a ne u sumnju, rezignaciju i očaj.

Prizor na Genezaretskom jezeru kada apostol Petar na usklik Ljubljenog učenika „Gospodin je“ (Iv 21, 7) skače u vodu i tako srčano izražava spremnost na suradnju svoje impulzivne naravi s milošću, oslikava dispoziciju ljubiti Boga svim srcem koja je izvorište i vrhunac puta ostvarenja svećeničkog poziva. Tijek toga dinamizma bismo sažeto mogli prikazati dvama smjerovima: Prvi je srčano i odvažno plivanje prema Kristu, izvoru svake svetosti, koji je već pripremio hranu i čeka umorne ribare duša na obali mira, a drugi je vraćanje u lađu Crkve i bacanje mreža kako bi Kristov otkupiteljski čin postao spasonosan za svakoga čovjeka osobno.

Svećeničko poslanje treba biti ne samo informativni znak (svjedočiti da Bog postoji naviještajući Božju riječ), nego performativni znak odnosno ostvarenje i izgradnja Kraljevstva Božjega. Različiti su načini ostvarenja kraljevstva Božjega ukazuju na različite naravne potencijale. Ipak, sva nastojanja pozvanih u Božjoj službi trebaju biti vođena sviješću da, ako je Krist od duhovnog bića postao tjelesan, onda i njegovo Kraljevstvo treba postati povijesnim.

Svećenik ne smije odustajati od svetosti i traženja novih puteva buđenja vjere, nade i ljubavi kojima će posredovati trajnu i nepromjenjivu istinu Božje spasenjske blizine. Put ostvarenja svećeničkog poziva popraćen je sve većim Božjim darovima. Bog nikada ne odustaje od ponude spasenja, pa nalazi sve više načina kako ponuditi čovjeku sebe, a da pri tome ne oduzme slobodu njegova opredjeljenja. Nudi nam dane života u kojima po veličini svoje grešnosti upoznajemo njegovu svetost. Zato smo pozvani da svojom ljudskošću upoznamo i živimo Kristovo božanstvo. Isusovim utjelovljenjem započinju eshatološka vremena i ostvarenje Kraljevstva Božjega koje se nastavlja izgrađivati životima Bogu predanih.

Pišući iz perspektive pozvanosti koja tek treba zakoračiti svećeničkim putem, nastojao sam dosegnuti dva cilja. Prvi je potaknuti opsežnija i kvalitetnija istraživanja o dramu življenja svećeničkog poziva koja će pomoći upoznavanju čovječnog i svetog življenja svećeništva koji tek treba biti otkriveno. Drugi je cilj izraziti zahvalnost tim Bogu predanim svećenicima kroz povijest, herojima koji su sve svoje uzdarje stavili u Gospodina prolazeći svijetom čineći dobro (usp. Dj 10, 38b). Društvo u kojemu živimo bilo bi mnogo ljepše i ugodnije za život kada bismo imali oči koje bi vidjele te niti ljubavi između neba i zemlje što su ih svojim životima satkali toliki svećenici kroz povijest. Hvala im!

SKRAĆENICE

BS = Bogoslovska smotra, časopis, Zagreb.

CIC = *Corpus Iuris Canonici* (Zakonik kanonskog prava)

CUS = Crkva u svijetu, časopis, Split.

FTI = Filozofsko – teološki institut Družbe Isusove, Izdavačka kuća, Zagreb.

HBK = Hrvatska biskupska konferencija

KKC = Katekizam Katoličke Crkve

KS = Kršćanska sadašnjost, izdavačka kuća, Zagreb.

LG = *Lumen gentium*, Dogmatska konstitucija o Crkvi Drugog vatikanskog sabora

OŽ = Obnovljeni život, časopis, Zagreb

PDV = *Pastores dabo vobis* (Dat ću vam pastire), Apostolska pobudnica pape Ivana Pavla II. kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama

PO = *Presbyterorum ordinis*, Dekret o službi i životu prezbitera Drugog vatikanskog sabora

SZ = Stari zavjet

UPT= U pravi trenutak, izdavačka kuća, Đakovo.

VDSB = Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije

LITERATURA

Crkveni dokumenti:

- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis*, Dekret o službi i životu prezbitera, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dokumenti, KS, Zagreb, 2008., str. 589. – 642.
- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium*, Dogmatska konstitucija o Crkvi, u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dokumenti, KS, Zagreb, 2008., str. 134.
- PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi*, KS, Zagreb, 2000., Dokumenti 50.
- IVAN PAVAO II., *Fides et ratio*, Enciklika svim biskupima o odnosu razuma i vjere, KS, Zagreb, 1999., Dokumenti 117.
- IVAN PAVAO II., *Veritatis splendor*, KS, Zagreb, 2008., Dokumenti 107.
- IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, Apostolska pobudnica, Rim, 25. ožujka 1993., u: HBK, Formacija svećeničkih kandidata – načela i smjernice, GK, Zagreb, 2012., str. 231. – 393.
- BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, KS, Zagreb, 2010., Dokumenti 158.
- BENEDIKT XVI., *Nagovor u općoj audijenciji u dvorani Pavla VI.*, 30. prosinca 2009., Navod Papinih riječi prema: GK, 10. siječnja 2010., str. 6.
- BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, KS, Zagreb, 2009.
- FRANJO, *Evangelii gaudium*, KS, Zagreb, 2015., Dokumenti 163.
- FRANJO, *Božje je ime milosrđe. Razgovor s Andreom Torniellijem*, Verbum, Split, 2016.
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, KS, Zagreb, 2013., Dokumenti 161.
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – pastir i vođa župne zajednice*, KS, Zagreb, 2003., Dokumenti 131.
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Svećenik – služitelj Božjega milosrđa*, KS, Zagreb, 2014., Dokumenti 164.
- BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Odgov i obrazovanje svećeničkih kandidata*, KS, Zagreb, 1981., Dokumenti 79.
- HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani*, KS, Zagreb, 2002.
- Katekizam Katoličke Crkve*, HBK – GK, Zagreb, 1994.
- Zakonik kanonskog prava*, GK, Zagreb, 1988.

Knjige i članci:

- ALEXANDER, F., *Emotional maturity*, HOGG., New York, 1967.
- ANČIĆ, N. A., *Primat milosrđa*, u: CUS 44 (2013.) 4., str. 431. – 434.
- ARNOLD, P. M., *Männliche Spiritualität*, Kösel Verlag, München, 1994.
- BAJSIĆ, V., *Na rubovima Crkve i civilizacije*, KS, Zagreb, 1972.
- BALTHASAR, H. U., *Svećenička duhovnost*, KS, Zagreb, 2010.
- BONINSEGNA, E., *Svećeniče, tko si?*, Teovizija, Zagreb, 2010.
- BRAJČIĆ, R., ZOVKIĆ, M., *Komentari dokumenata Drugog vatikanskog sabora*, OŽ, Zagreb, 1977.
- BREEMEN, P., *Kao kruh koji se lomi*, UPT, Đakovo, 1970.
- BRODAR, K. E., CROSSKEY, L. B., THOMPSON, R. J., *The Relationship of Self-Compassion with Perfectionistic Self-Presentation, Perceived Forgiveness, and Perceived Social Support in an Undergrate Christian Community*, u: Journal of Psychology & Theology, 43 (2015.) 4., str. 231. – 242.
- BUBER, M., *Ich und Du*, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloch, 1997.
- COOPER, M. J., PULLIG, C., DICKENS, C., *Effects of Narcissism and Integrative Model of Gratitude and Psychological Health*, u: Journal of Psychology & Theology, 44 (2016.) 1., str. 42. – 54.
- DAMAŠČANSKI, I., *Svečani govori o Djevici Mariji*, KS-Služba Božja, Zagreb-Split, 2013.
- DUFOUR Leon Xavier, (ur.), *Rječnik biblijske teologije*, KS, Zagreb, 1967.
- DUGALIĆ, V., *Biti svet svećenik*, u: VĐSB 133 (2005.) 7-8., str. 577.
- FAVALE, A., *Duhovnost prezbiterske službe*, VVTŠ, Sarajevo, 1991.
- FORMELLA, Z., *Zrelost odgojitelja u odnosu s mladima*, u: J. BOŠNJAKOVIĆ (ur.), *Izgrađivati zrelu osobnost za plodne međuljudske odnose*, Đakovo, 2015., str. 49. – 54.
- FUČEK, I., *Krist – osobna, konkretna norma*, u: VĐSB, 136 (2008.) 3., str. 245. – 249.
- GOLUB, I., *Najprije čovjek*, KS, Zagreb, 2004.
- GRESHAKE, G., *Biti svećenik u ovom vremenu*, KS, Zagreb, 2010.
- HALLER, R., *Die Narzismusfalle*, Ecowin, Salzburg, 2013.
- IMODA, F., *Razvoj čovjeka – Psihologija i misterij*, KS, Zagreb, 2004
- JASPERS, K., *Vom Ursprung und Ziel der Geschichte*, München, 1950.

- JENNI, E., WESTERMANN, C. (ur.), *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, Kaiser Verlag München, 1978.
- KINDLON, D., THOMPSON, M., *Odrastanje Kaina. Kako zaštititi emocionalni život dječaka*, Art Logos, Zagreb, 2002.
- KUMAR, S., *Emotional Maturity of Adolescent Students in Relation to Their Family Relationship*, u: *International Research Journal of Social Sciences*, 6-8 (2014.) 3, str. 6.
- KUTANJAC, M., *Od puberteta do zrelosti*, Mladost, Zagreb, 1986.
- LARABI, C., *Pomozite svojemu adolescentu da stekne samopouzdanje*, *Oko tri ujutro*, Zagreb, 2012.
- LEIMBACH, B. T., *Männlichkeit leben. Die Stärkung des Maskulinen*, Ellert & Richter Verlag, Hamburg, 2011.
- LEPP, I., *Higijena duše*, KS, Zagreb, 1985.
- LEPP, I., *Psihoanaliza ljubavi*, KS, Zagreb, 1986.
- LETTMANN, R., *Što znači „još uvijek“ biti svećenik u današnjem vremenu*, u: *VĐSB*, 133 (2005.) 7-8., str. 590. – 591.
- LODI, E., *Najbolje*, Kopriva-graf, Zagreb, 2004.
- LUJIĆ, B., *Starozavjetni proroci*, KS, Zagreb, 2010.
- MRCELIĆ, J., *Transcendencija i imanencija svetosti*, u: *CUS*, 14 (1979) 1., str. 13. – 16.
- MÜLLER G., GRUYTER W. (ur.), *Teologische Realenzyklopädie*, Berlin, 1993.
- NIKIĆ, M., *Očima psihologa teologa*, ZBJL, Zagreb, 2011.
- NIKIĆ, M., *Svećenička duhovnost – integrativni čimbenik svećeničkog identiteta*, u: *BS* 80 (2010.) 3., str. 849. – 860.
- PARAPPULLY, J., KUTTIANIMATTATHIL, J., *Psychosexual Integration and Celibate Maturity*, Salesian Psychological Association, Assam, 2012.,
- PASCAL, B., *Misli*, Meridian, Beograd, 1991.
- PAVLOVIĆ, A., *Josip Pavlović: Svećenik kao čovjek*, u: *VĐSB*, 133 (2005.) 7-8., str. 605. – 607.
- PERIĆ, R., *Mojsije, Mojsije*, Crkva na kamenu, Mostar, 2007.
- PETZ, B., *Psihologijski rječnik*, Prosvjeta, Zagreb, 1992.
- Priručnik biblijske konkordancije*, Dobra vest, Novi Sad, 1982.
- RAHNER, K., *Sluge Kristove*, Sarajevo, 1978.
- ROSETTI, S. J., *The Joy of Priesthood*, Ave Maria Press, Indiana, 2004.

- RULLA, L. M., *Antropologija kršćanskog poziva*, KS, Zagreb, 2001.
- RUPČIĆ, LJ., *Prezbiter – službenik riječi*, u: CUS, 13 (1978) 1., str. 30. – 37.
- RUPČIĆ, LJ., *Temeljne vrijednosti*, Ziral, Mostar, 2002.
- SCHLINK, M. B., *Tako se postaje drukčijim*, UPT, Đakovo, 2005.
- SINHA, V. K., *A Study of Emotional Maturity and Adjustment of College Student*, u: Indian Journal of Applied Research, 3 (2014.) 4., str. 594.
- SRAKIĆ, M., *Heroji su umorni*, u: VĐSB, 133 (2005.) 7-8., str. 578.
- SZENTMÁRTONI, M., *Afektivna zrelost*, OŽ, 32 (1977.) 5., str. 419. – 421.
- SZENTMARTONI, M., *Očarani Božjom riječju*, FTI, Zagreb, 2013.
- SZENTMARTONI, M., *Psihologija duhovnog života*, FTI, Zagreb, 1990.
- SZENTMARTONI, M., *Putovi i stranputice izgradnje svećeničkog identiteta*, u: BS, 80 (2010.) 3., str. 911. – 922.
- ŠAGI BUNIĆ, T., *Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji Lumen gentium II. vatikanskog koncila*, u: BS, 35 (1966.) 2., str. 192. – 193.
- ŠKRINJAR, A., *Svećenička duhovnost*, u: OŽ, 41 (1986.) 2., str. 152. – 154.
- ŠOLIĆ, P., *Kristocentrična utemeljenost kršćanskog života*, u: CUS, 14 (1979.) 2., str. 107. – 109.
- ŠPIDLIK, T., *Mali biseri crkvenih otaca*, Verbum, Split, 2016.
- TOMIĆ, C., *Davidovo doba*, Provincijalat hrvatskih franjevaca konventualaca, Zagreb, 1996.
- VUČKOVIĆ, A., *Vrtlog grijeha*, HILP, Zagreb, 2012.
- WOLFF, H. W., *Anthropologie des Alten Testaments*, Evangelische Verlagsanstalt, Berlin, 1980.
- ZOVKIĆ, M., *Poziv biblijskih proroka*, KS, Zagreb, 2012.

Internetski izvori:

- <http://izrekeiposlovice.com/2011/02/albert-einstein/>
- http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/december/documents/papa-francesco_20141222_curia-romana.html
- http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/december/documents/papa-francesco_20151221_curia-romana.html
- http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2016/december/documents/papa-francesco_20161222_curia-romana.html

SADRŽAJ

<i>Sažetak</i>	2
<i>Summary</i>	3
UVOD	5
1. SVEĆENIK - ČOVJEK OD BOGA POZVAN	7
1.1. Biblijsko iskustvo Božjeg poziva	7
1.1.1 Koga Bog izabire u Starom zavjetu?	7
1.1.2. Novozavjetno iskustvo poziva	11
1.1.3. Božja logika izabiranja	13
1.2. Svećeništvo i nužnost afektivnog sazrijevanja	15
1.2.1. Neki pokazatelji afektivne nezrelosti.....	17
1.2.2. Pozitivni vidovi afektivnog sazrijevanja.....	20
1.3. Intelktualna dimenzija - neizostavan segment sazrijevanja	23
2. NARAVNOST PROŽETA NADNARAVNOŠĆU	26
2.1. Snaga milosti Svetog reda	27
2.2. Svećenički poziv u svjetlu kristocentričnosti	30
2.3. Poziv svećenika na svetost	35
2.4. Međuovisnost naravi i milosti u međuljudskim odnosima	38
2.4.1. Odnos prema autoritetu.....	39
2.4.2. Odnos prema povjerenom mu stadi	42
2.4.3. Odnos prema osobi suprotnog spola	43
2.1.3.1. Nenavezanost	45
2.1.3.2. Mobilizacija libida	46
2.1.3.3. Odsustvo straha od ljubavi.....	49
2.1.3.4. Odgoj emocija i volje.....	50
3. SVEĆENIČKI POZIV – PUT OSTVARENJA SVETOSTI	52
3.1. Pozvani u odnosu na služenje	54
3.2. Pozvani u odnosu na navještaj i slavljenje	58

3.2.1. Odnos prema navještaju.....	58
3.2.2. Odnos prema slavljenju sakramenata i duhovnom vodstvu.....	60
3.3. Između stvarnosti i očekivanja, ideala i borbi	62
3.3.1. Stvarnost i očekivanja.....	63
3.3.2. Ideali i borbe	65
3.3.3. Što vjernici traže u svećeniku?	70
ZAKLJUČAK	73
SKRAĆENICE.....	76
LITERATURA.....	77
SADRŽAJ	81